

FRIEDRICH SCHILLER

**DON KARLAS,
ISPANIJOS INFANTAS**

Dramatinė poema
(Sutrumpintas sceninis variantas)

Iš vokiečių kalbos vertė

V. BLOŽĖ

VEIKĖJAI

PILYPAS ANTRASIS – ISPANIJOS KARALIUS

ELZBIETA VALIUA – JO ŽMONA

DON KARLAS – KARŪNOS PRINCAS, SOSTO ĮPĖDINIS

HERCOGĖ OLIVARES – VYRIAUSIOJI RŪMININKĖ

MARKIZĖ MONDEKAR – KARALIENĖS DAMA

PRINCESĖ EBOLI – KARALIENĖS DAMA

GRAFIENĖ FUENTES - KARALIENĖS DAMA

MARKIZAS POSA – MALTOS ORDINO RITERIS

HERCOGAS ALBA – ISPANIJOS GRANDAS

GRAFAS LERMA – KARALIAUS RŪMŲ SARGYBOS VIRŠININKAS, ISPANIJOS GRANDAS

HERCOGAS FERİJA – RITERIS, ISPANIJOS GRANDAS

DOMINGO – KARALIAUS NUODĖMKLAUSYS

DIDYSIS KARALYSTĖS INKVIZITORIUS

KARALIENĖS PAŽAS

LODOVIKO MERKADO – KARALIENĖS RŪMŲ GYDYTOJAS

DAMOS

GRANDAI

PAŽAI

KARININKAI

SARGYBA

PIRMASIS VEIKSMAS

PIRMOJI SCENA

(Karališkasis sodas Aranchuese.

Karlas. Domingo)

DOMINGO. Jūs nelinksmi praleidžiate dienas

Žavingajam Aranchuese. Veltui

Viešėjom čia ir bandėm prablaškyti jus.

Šviesusis prince, kaip suprasti mįslingą

Tylėjimą? Kokia jo priežastis?

Atverkit širdį tėvui ir karaliui.

Jau nieko nėra brangesnio už sūnaus,

Vienintelio sūnaus ramybę.

(Karlas tyli nudelbęs akis.)

Menu, kaip jaunu, išdidžiu krauju

Liepsnojo princo veidas; jo krūtinė

Bangavo įkvėpta drąsių minčių;

Apsvaigęs žvilgsnis klaidžiojo po menę

Ir tvirtino be žodžių kiekvienam-

Laimingas aš, pilnai!

(Karlas nusigrįžta.)

Šis nebylus

Ir iškilmingas princo liūdesys,

Devintą mėnesį jo šviesų žvilgsnį

Užtemdęs ūkana,- sunki mįslė

Karaliaus rūmams; Nerimą jis kelia

Valstybei visai. Jojo didenybei

Kainavo jis daug nemigo naktų,

Daug ašarų jūs motinai išspaudė.

KARLAS. *(Skubiai atsigrįžta)*

Kieno, atleisk tam, viešpatie kas ją
Padarė mano motina!

DOMINGO. Infante?!

KARLAS. *(Susigriebęs patrina ranka galvą)*

Taip, dvasios tėve- daug turiu bėdų aš
Su savo motinom. Vos tik atėjęs
Į šį pasaulį, atnešiau aš mirtį
Vienai iš jų.

DOMINGO. Nejau, šviesusis prince,
Jūs laikote save kalto?!

KARLAS. O ši naujoji motina? Per ją
Aš savo tėvo meilės netekau.

Ne per labai mane jis temylėjo,
Nors aš buvau vienturtis jo sūnus.
Jinai pagimdė dukrą jam. Kas žino,
Ką dar miglotą žada ateitis?

DOMINGO. Juokaujat, prince! Karalienę myli
Ir dievina Ispanija visa.

Kodėl jūs vienas neapkenčiat jos?

Kodėl jūs klausot proto balso?

Juk ji – gražiausia moteris pasauly,
Ji – karalienė, o kadais ji buvo
Net jūsų sužadėtinė.

O ne!

Aš netikiu, kad princas neapkęstų,
Ką būtina mylėti kiekvienam!

KARLAS. Betikslės pastangos. Jei dėkingumo
Jūs ieškote, skubėkit pas karalių.

DOMINGO. Šviesusis prince, aišku, atsargiam

Reik būt su žmonėmis, bet nemaišykite

Veidmainių su draugais. Aš visada

Jums troškau gero.

KARLAS. Saugokitės tad,

Kad mano tėvas to nesužinotų,

Kitaip teks tarti mantijai sudie.

DOMINGO. *(Suglumęs)*

Ką?

KARLAS. Taip. Ar jūs nebūsite kardinolas.

Vos tik ateis Ispanijos eilė?

DOMINGO. Jūs tyčiojate, prince.

KARLAS. Saugok dieve!

Kaip drįsčiau pasityčioti iš žmogaus,

Kuriam valia – prakeikti mano tėvą

Arba paskelbt šventuoju!

DOMINGO. Negaliu

Suprast aš, prince, jūsų graužaties.

Tegul tai būna sąžinės dalykas.

Bet jūsų didenybė nepamirškite -

Jei slegia tamstos sąžinę dėmė,

Tai ją nuplauti gali tik bažnyčia.

Šventų jos sakramentų paslaptis,

Kurion neturi raktų joks monarchas,

Privalo saugot net piktadarystę...

Jūs žinote, ką aš turiu galvoj.

Aš viską pasakiau.

KARLAS. Ne, ne! Nenoriu

Aš nuodėmklausj vest į pagundą!

DOMINGO. Jūs nepasitikit...

Jūs nepažystat ištikimiausio tarno!

KARLAS. *(Ima jį už rankos)*

Tuo labiau prašau -

Palikite mane ramybėj.

Žmogus jūs šventas – žino tai visi.

Kam reikia sirgti svetima liga?

Jus, dvasios tėve, šaukia didis kelias,

Kuris nuves į švento Petro sostą.

Per daug žinodamas, per greit pasensi.

Taip ir praneškit tam, kas siuntė jus.

DOMINGO. Siuntė? Mane?

KARLAS. Na, taip. Gerai žinau,

Kad aš nekenčiamas karaliaus rūmuos,

Kad sekamas esu šimtų akių.

Ir kad vienturtį sūnų pats Pilypas

Parduoda paskutiniam šnipui. Brangiai

Apmoka už kiekvieną įskundimą -

Karališkai apmoka, daug brangiau

Negu už gerą darbą – aš žinau...

Tačiau gana! Užtenka apie tai!

Širdis man verda, ir aš pasakiau

Per daug.

DOMINGO. Karalius grįžta į Madridą

Šiandieną vakare. Visa svita

Susirenka. Turiu malonės, prince,

Prašyti jus...

KARLAS. Gerai. Tuo pat vykstu.

(Domingo išeina. Po valandėlės.)

O, nelaimingasis Pilype! Nelaimingas,

Kaip ir sūnus! Gyvatės geluonis

Įtarimu apnuodijo tau širdį,

Ir tu skubi užbėgti už akių

Siaubingai tiesai. Bet atskleidęs ją,

Tu būsi šimtą kartų siaubingesnis.

ANTRA SCENA

(Karlas. Markizas Posa.)

KARLAS. Kas ten? Ką aš matau! O dieve mano!

Rodrigo!

MARKIZAS. Karlas!

KARLAS. Netikiu akim!

Ar gali būt? Tai tu? Tai tu, bičiuli!

Iš Briuselio? Ispanijon grįžai!

MARKIZAS. Atleiskit, prince, kad aš suglumau

Nuo jūsų džiūgavimo. Bet ne tokį

Tikėjausi išvysti Pilypo sūnų.

Jūs veidas dega nesveika ugnim,

Nubalę lūpos karštligiškai virpa.

Kaip tai suprasti, prince? Jūs ne tas

Narsuolis didžiadvasis, pas kurį

Aš pasiūstas kovojančios tautos

Prašyt pagalbos prieš vergijos jungą.

Nes šiandien aš jau nebe tas Rodrigo,
Ne Karlo vaikiškų žaidimų draugas,-
Kalbu visos žmonijos aš vardu
Aplėbęs jus ir mano širdį varsto
Išgelbėjimo meldžianti rauda.
Žus, prince, jūsų Flandrija, jei Alba,
Žiaurusis fanatizmo samdinys,
Ispanų pančius Briuseliui uždės.
O Karlo Didžiojo kilnus vaikaiti,
Jūs paskutine Flandrijos viltis!
Nebėr vilties, jei ši tauri širdis,
Nustojo plakt visos žmonijos labui.

KARLAS. Vilties nebėr.

MARKIZAS. O varge! Ką girdžiu!

KARLAS. Nebeprikelk praėjusių laikų.

Ir aš svajojau apie tokį Karlą,
Kuriam kovos ugnim liepsnotų skruostai,
Išgirdau laisvės vardą. Jis – karste.
Svajonės...

MARKIZAS. Svajonės, prince? Visa tai
Tebuvo vien svajonės?

KARLAS. Leisk man pravirkt

Tau ant krūtinės ašarom karštom,
Tu vienas man likai... Aš nieko, nieko,
Visam pasauly nieko neturiu!
Aš trokštu meilės. Paslaptis baisi
Man degina krūtinę. Aš ilgiau
Nebegaliu tylėt. Lai tavo veidas,
Išblyškę tavo lūpos man ištars
Mirties sprendimą. Bet klausyk...

Suakmenėk, apstulbk... Tačiau nė žodžio...

Aš myliu savo pamotę.

MARKIZAS. O varge!

KARLAS. Ne, negailėk manęs. Sakyk greičiau,

Sakyk, kad šiam plačiam pasauly nēr

Nelaimės didesnės... Sakyk... Žinau,

Ką tu man atsakysi... Taip, sūnus

Pamilo motiną. Prakeiks šią meilę

Įstatymai bažnyčios ir gamtos,

Prakeiks senovės papročiai. Ši meilė

Sutrempia mano tėvo teises. Suprantu.

Bet myliu aš vis tiek. Šis kelias veda

Į beprotybę arba ešafotą.

Beviltiškai myliu... Nuodėmingai...

Gyvybę rizikuodamas žūstu,

Tačiau vis tiek ją myliu.

MARKIZAS. Ar žino šitą aistrą karalienė?

KARLAS. Kaip galėčiau

Atvert jai paslaptį? Pilypo žmonai

Ir karalienei! Čia – ispanų žemė!

Kaip, surakintam rūmų etikete

Ir saugojamam tėvo įtaraus,

Be liudininkų susitikti su ja?

Mečiau aš aukštąją mokyklą, įsakytas

Sugrįžt į rūmus, ir devintas mėnuo,

Devintas mėnuo ją matau kasdien

Ir pasmerktas esu tylėt kaip kapas.

Devintas mėnuo šėlsta man širdis.

Šis pragaras gi degina man lūpas,

Prisipažinimas siaubingas, bet su baime

Turiu užgniaužt jį! O, Rodrigo, jeigu

Su viena ja galėčiau...

MARKIZAS. Ak! O tėvas...

KARLAS. Nelaimingasis, neprimink man jo!

Kalbėk man apie sąžinės graužimą,

Apie kančias, tiktai ne apie jį.

MARKIZAS. Jūs neapkenčiat tėvo?

KARLAS. Ne! Ak, ne!

Aš nejaučiu jam neapykantos, bet šiurpa,

Nusikaltimo baimė apima mane

Išgirdus tariant šitą kraupų vardą.

Ar kaltas aš, kad iš jaunos širdies

Jis vergiškuoju auklėjimu savo

Išrovė meilės diegus? Šešerių

Buvau aš metų, kada pirmą kartą

Išvydau tą siaubūną – išgirdau,

Kad jis vadinasi mano tėvu. Ak,

Tą rytą jis patvirtino tarp kitko

Mirties tris nuosprendžius. Po to aš jį

Matydavau tik kuo prasikaltęs,

Kad gaučiau bausmę.

Kodėl iš tūkstančių tėvų

Šis tėvas teko būtent man? Kodėl

Jam iš tūkstančio sūnų – šis sūnus?

Kodėl tatai įvyko?

Kodėl du žmonės, vengiančius vienas kito,

Vėl suveda vienos aistros troškimas?

MARKIZAS. Nujaučiu kažką baisaus.

KARLAS. Ir aš taip pat. Rodrigo,

Jei vieną dieną aš galėčiau jo

Nebelaikyti savo tėvu – tu

Išblyškai, supratai mane, Rodrigo -

Jei aš galėčiau nelaikyti tėvu, -
Kas man tada – karalius?

MARKIZAS. *(Po pauzės)*

Ar galiu
Aš vieno paprašyti mielą Karlą?
Ką bedarytumėte, pažadėkit
Neslėpt nieko nuo geriausio draugo.
Ar duodat žodį?

KARLAS. Taip. Vardan draugystės
Neslėpsiu nieko nuo tavęs. Krintu
Į mielo draugo glėbį.

MARKIZAS. Kiek girdėjau,
Karalius šiandien grįžta į Madridą.
Jei norite slapta pasikalbėt
Su karaliene, nėr geresnės vietos,
Kaip čia, Aranchuese. Reik nedelst.
Žmonių čia maža, kaimo papročiai
Ne per griežti...

KARLAS. Ir aš vyliausi tuo.
Deja, viskas veltui.

MARKIZAS. Ne visai.
Tuo pat einu aš prisistatyti.
Jei čia, Ispanijoje, tokia pati,
Kokia ji buvo Henriko dvare,
Ji bus man nuoširdi. Jei išskaitysiu
Jos žvilgsny viltį pamatyti Karlą,
Tada tik reik pašalinti damas.

KARLAS. Gerai, gerai... Tiktai greičiau... Greičiau!

MARKIZAS. Negaišiu nė akimirkos. Skubu.

Lig pasimatymo, mielasis prince!

(Abu nueina į priešingas puses.)

TREČIOJI SCENA

(Karalienės vasaros rezidencija. Paprastas kaimo gamtovaizdis. Vidury – medžių alėja, jos gale matyti karalienės vila.

Karalienė. Hercogė Olivares. Princesė Eboli ir markizė Mondekar ateina alėja.)

KARALIENĖ. *(Markizei)*

Šalia manęs jūs būkit, Mondekar.

Neduoda man ramybės nuo pat ryto

Princesės linksmos akys, pažiūrėkit -

Išvykdama iš kaimo, nebežino,

Kaip besidžiaugt.

EBOLI. Neslėpsiu, karaliene,

Kad man didžiausia laimė pamatyt

Madridą vėl.

MONDEKAR. O jūsų didenybė

Ar nesidžiaugiate? Negi gaila jums

Palikt Aranchuesą?

KARALIENĖ. Iš tikrųjų.

Aš pamilau šį nuostabų kampelį.

Čia mano sielos stichija. Čia aš

Savo širdžiai ramybę atrandu.

Aš mėgstu sodžių nuo mažų dienų.

Jis primena man šviesią kūdikystę

Ir Prancūzijos vėjeliu padvelkia.

Nesmerkite dėl to manęs.

MONDEKAR. Kaip bus netrukus linksma Madride!

Kiek pramogų! Jau ruošiamas, girdėjau,

Bulių kova didžiojoje aikštėje.

Be to, seniai jau pažadėta mums

Autodafė...

KARALIENĖ. Mums pažadėta? Ir
Girdžiu tai iš švelniosios Mondekar?

MONDEKAR. O kas? Juk vien eretikus sudegins.

KARALIENĖ. Tikiuos, kad Eboli kitaip galvoja.

EBOLI. Aš? Jūsų didenybe, nejtarkit,
Kad aš esu blogesnė katalikė
Negu markizė Mondekar.

KARALIENĖ. Ak, aš
Vis pamirštu, kad čia... Pakeiskim kalbą.

OLIVARES. Princese Eboli, sakykit mums
Ar Gomesas vilčių dar neprarado,
Ar greitai švęsim sužadėtuves?

KARALIENĖ. Gerai, kad paminėjote, Olivares.
Aš prašoma tarp jų tarpininkaut.
Ką man daryt, nebežinau. Vyriškis,
Kuriam aš skirsiu savo Eboli,
Jos vertas turi būt.

OLIVARES. O karaliene,
Šis vyras vertas pagarbos tikrai.
Jį mūsų didžiadvasiškas monarchas
Išaukštino karališka malone.

KARALIENĖ. Vadinasi, laimė šypsos jam. Tačiau
Norėtūsi žinot ar myli jis,
Ar nusipelnė meilės? Eboli,
Aš jūsų klausiu.

EBOLI. *(Sumišusi tyli, nepakeldama akių, galop puola karalienei į kojas.)*

Prakilnioji karaliene,
Pasigailėkite manęs! Neleiskit,
Maldauju, karaliene, tik neleiskit,
Aukot manęs!

KARALIENĖ. Aukot? Ką aš girdžiu?

Užtenka apie tai. Pakilkit! Taip,
Baisus likimas būti paaukotai.
Gana. Nebekalbėkim apie tai.

(Kitoms damoms)

Dar šiandien aš infantės nemačiau.

Markize, gal atvesite man ją.

OLIVARES. *(Žiūri į laikrodį)*

Bet dar ne laikas, jūsų didenybe.

KARALIENĖ. Ne laikas būt man motina?

Kaip keista! Tik nepamirškite man priminti,

Kada ateis tas laikas.

(Jeina pažas ir kažką pašnabžda vyriausiajai rūmininkei, kuri po to kreipiasi į karalienę.)

OLIVARES. Jūsų didenybe,

Markizas Posa...

KARALIENĖ. Posa?

OLIVARES. Jis atvyko

Iš Flandrijos ir Prancūzijos. Prašo

Malonės karalienę pamatyti

Ir tuo pačiu įteikti laiškus jums

Nuo motinos regentės.

KARALIENĖ. Bet ar tai

Man leidžiama?

OLIVARES. *(Galvodama)*

Reglamente nėra

Atsitikimo tokio numatyta.

Tad nežinau, ar leistina karalienei

Priimti užsienio karalių laiškus

Iš kastilijiečio grando – parke.

KARALIENĖ. Imu tatau savo atsakomybėn.

OLIVARES. Gal leiskite man, jūsų didenybe,

Tuo tarpu pasišalinti.

KARALIENĒ. Kaip norit.

(Vyriausioji rūmininkė išeina ir karalienė mosteli pažui, kuris tuoj pat dingsta)

KETVIRTOJI SCENA

(Karalienė. Princesė Eboli. Markizė Mondekar ir markizas Posa.)

KARALIENĒ. Aš sveikinu jus, riteri kilnūs,

Ispanijon sugrįžus.

MARKIZAS. Niekad

Su tokiu teisėtu išdidumu

Nevadinau jos tėvyne, kaip šiandien.

KARALIENĒ. Girdėjau,

Kad jūs keliavote per Prancūziją.

Kokių žinių jūs atnešėte man

Iš gerbiamosios motinos manos

Ir iš mielųjų brolių?

MARKIZAS. *(Įteikia jai laiškus)*

Atradau

Aš karalienę motiną susirgus.

Nėra pasauly kito džiaugsmo jai,

Kaip savo dukterį matyt laimingą

Ispanų soste.

KARALIENĒ. Tas tiktai laimingas,

Kas turi tokius brangius artimuosius.

Ak, kūdikystės šviesūs atminimai...

Tiesa, jūs riteri, keliavot daug,

Aplankėte daug rūmų ir kraštų,

Daug visko matėt... O dabar, turbūt,

Tėvynėje galvojat apsistoti?

Didysis grandas savo pilyje -

Lyg pats Pilypas soste...

(Princesei Eboli)

Man rodosi, princese Eboli,

Tenai matau aš žydint hiacintą -

Nuskinkite man jį.

(Princesė nueina. Karalienė truputį tyliau markizui)

Gal būt, aš klystu, bet, riteri, sugrįždamas į rūmus,

Pradžiuginot jūs vieną širdį.

MARKIZAS. Aš

Čia vieną sielvartautoją radau,

Kuriam šioj žemėj džiaugsmo tesuteiktų...

(Princesė grįžta, nuskynusi žiedą)

KARALIENĖ. *(Princesei Eboli)*

Gal pagaliau bus leista

Man pasidžiaugti savo dukrele?

Atveskite ją čia, princese.

(Princesė išeina. Markizas duoda ženklą pažui, kuris tuoj pat pradingsta. Karalienė skaito laiškus. Tuo tarpu markizas šnabžda markizei Mondekar.)

Jūs dairotės? Jūs laukiate kažko?

MARKIZAS. Aš tik galvoju, koks laimingas būtų

Tasai kažkas, jei būtų jis čionai.

KARALIENĖ. O kas gi kaltas, kad jisai ne čia?

MARKIZAS. Kaip? Ar galiu suprasti šiuos žodžius,

Kaip kad norėčiau... Ar atleisit jam, jei jis ateitų čia dabar?

KARALIENĖ. *(Persigandus)*

Dabar?

Markize, ką jūs norit pasakyti tuo?

MARKIZAS. Ar leista jam tikėtis – leista jam...

KARALIENĖ. *(Vis labiau sutrikdama)*

Jūs gąsdinat mane, markize... Jis

Nieku būdu negali...

MARKIZAS. Jis jau čia.

PENKTOJI SCENA

(Karalienė, Karlas.

Markizas Posa ir markizė Mondekar pasitraukia į scenos gilumą.)

KARLAS. *(Puldamas ant kelių prieš karalienę)*

Štai ji, akimirka lauktoji! Karlas

Paliesti gali išsvajotą ranką.

KARALIENĖ. Ką darote! Kas tai per beprotystė!

Koks jžūlumas! Kelkitės greičiau!

Tuoj pat užklupt gali mus dvariškiai.

KARLAS. Aš nepakilsiu – klūposiu čionai

Per amžius, jūsų burtų apžavėtas,

Šioj vietoj žemėn įkastas...

KARALIENĖ. Beproti!

Kaip jūs malone mano piknaudžiaujat!

Gal jūs užmiršot, Kad aš karalienė

Ir jūsų motina? Kaip drįstat jūs

Taip su manim kalbėt? Žinokit, prince,

Kad aš pati tuojau pranešiu viską

Karaliui...

KARLAS. Aš nesibijau mirties!

Nuo jūsų kojų – nors į ešafotą!

Už dangišką akimirką – galiu

Aukot gyvybę. Kas man, ta mirtis!

KARALIENĖ. O jūsų karalienei!

KARLAS. O apvaizda!

Einu iš čia... Atleiskit... Jei pati

To norit, aš klausau. O motin, motin,

Kaip jūs siaubingai žaidžiate manim!

KARALIENĖ. Aš vieno, Karlai, jus prašau, maldauju

Su ašaromis... Bėkite! Kol dar

Mano kalėjimą saugojančios damos

Čia mūsų neužklupo, kol gandų,

Baisių gandų nenunešė karaliui.

KARLAS. Aš nieko nebijau – ar žūt, ar būt.

Ar tam sudėjau paskutinę viltį

Į šią akimirką, kada galiu

Be liudininkų jus išvyst,- ar tam,

Kad pabaidytas lengvabūdės baimės,

Pabėgčiau nepasiekęs tikslo? Ne!

Ne, karaliene! Šimtą kart mūsų žemėj,

Mūsų žemė tūkstantkartų apsisuks,

Kol pakartos likimas šią malonę.

KARALIENĖ. Gana, gana – vardan manos ramybės...

KARLAS. Jūs buvote mano – prieš pasaulį visą

Dviejų man karalysčių pažadėta,

Man pripažinta žemės ir dangaus,

Tačiau Pilypas – jis pagrobė jus...

KARALIENĖ. Jis jūsų tėvas.

KARLAS. Jūsų vyras.

KARALIENĖ. Jums

Paliks didžiausią žemėj karalystę.

KARLAS. Ir jus – jus motina paliks.

KARALIENĖ. O dieve!

Ar jūs pamišote?

KARLAS. Ar žino jis,

Koks turtas jam priklauso? Ar jis gali

Šiurkščia širdim suprasti jūsų širdį?

Tu atėmei man žemiškąjį rojų,

Kad jį Pilypo rankom sunaikintum!

KARALIENĖ. Akiplėša, nutilk!

KARLAS. O, aš žinau,

Kas ši vedybų įkvėpėjas, kaip

Kaip jis piršosi ir kaip mylėti gali.

Kas jūs šioj karalystėj? Atsakykit!

Regentė gal? Jei būtumėt ja,

Ar gi čionai tokie kaip Alba siaustų?

Ar lietūs flandrių kraujas už tikyba?

Ar... Gal Pilypo jūs žmona? Juokai.

Vyro širdis priklauso žmonai, - kam

Priklauso jo širdis? Už mielų mirksnių,

Kurį jum dovanoja paskubom,

Prieš skeptrą jis ir žilę atsiskaito.

KARALIENĖ. Kas sakė jums, kad su Pilypu aš

Verta pasigailėjimo?

KARLAS. Širdis,

Kuri man tvirtina, kad ji viena

Jum laimės duot galėtų.

KARALIENĖ. Tuščiagarbi!

O jeigu man širdis ką kitą kalba?

Jei Pilypo pagarbus švelnumas,

Jei rūpestinga, nors bežodė, meilė,

Brangesnė man už jžūlaus sūnaus

Pamišėlišką tuščiažodiškumą?

Jei žilaplaukio pagarba...

KARLAS. Tada

Kas kita... Taip... Tada atleiskit man...

Aš nežinojau... Nežinojau aš,

Kad jūs karalių mylit.

KARALIENĖ. Išeikit, prince, ir jau niekada

Su šitokiom kalbom čia nebegrįžkit.

KARLAS. Širdis ar priesaika jum tai uždraudžia?

KARALIENĖ. Uždraudžia pareiga... Nelaimingasis,

Kam prievartaut apverktiną likimą?

Vis tiek turim jam paklust.

KARLAS. Paklust?

Paklust privalom?

KARALIENĖ. Ką? Ką reiškia, prince,

Šis iškilmingas tonas?

KARLAS. Reiškia tai,

Kad Karlas nejpratęs privalėt,

Kur gali jis norėt. Kad jis nemoka

Būt nelaimingas toj šaly, kur jam

Bereikia tik įstatymus nuverst,

Ir laimė – jo.

KARALIENĖ. Nesuprantu aš jūsų.

Jūs viliatės? Jūs drįstat saugot viltį,

Kai viskas žuvo amžinai?

KARLAS. Tik mirusiem nebėr jokios vilties.

KARALIENĖ. Jūs, Karlai, dedat viltį į mane,

Į savo motiną?

(Žiūri į jį ilgą, veriančiu žvilgsniu – paskui rimtai ir oriai)

Kodėl gi ne?

Naujam karaliui kas uždrausti gali

Jo pirmtako įstatymus sudegint,

Sutrypt jo portretus – ir dar daugiau -

Kas jam uždraus – jo palaikus išvilkt

Į saulės šviesą iš Eskuralio

Švento ramybės ir paleisti vėjais,

Ir pagaliau, kad tinkamai užbaigus...

KARLAS. Dėl dievo meilės, liaukitės!

KARALIENĖ. Galop

Su savo motina stot prieš altorių.

KARLAS. Prakeiktas aš sūnus!

(Valandėlę stovi nebylus kaip stabas.)

Dabar jau viskas.

Taip, viskas baigta. Aiškiai pamačiau,

Ko amžinai turėjau nežinot.

Jūs man jau niekad, niekad, niekada...

Pražuvo viskas. Mestas burtas. Baigta.

Aš jūsų netekau. O, tai kančia!

Tai pragaras! Ne,- pragaras turėt jus.

Aš neištversiu. Aš einu iš proto!

KARALIENĖ. O nelaimingasis, brangusis Karlai!

Aš suprantu, kokia baisi kančia

Krūtinę drasko jums. Tvirtybės, prince!

Jūs Karlo Didžiojo vaikaitis. Jūs

Privalot nepalūžt ir nugalėt

Ten, kur žmonių vaikai bejėgiai krinta.

KARLAS. Vėlu! O dieve, per vėlu!

KARALIENĖ. Būt vyru?

O Karlai! Kaip kilnu aukoti širdį

Vardan dorybės, jeigu tu vertas jos!

KARLAS. Kaip milžinas galiu už jus kovot,

Tačiau netekti – neturiu jėgų.

KARALIENĖ. Prisipažinkit, Karlai! Atkaklumas,

Puikybė ir pagieža traukia jus

Pamišėliškai motiną mylėt.

Širdies jausmai, kuriuos jūs šitaip dosniai

Aukojat man, priklausom tom šalim,

Kurias valdyt turėsit ateity.

Neprašvaistykit savo dvasios turtų,

Kurie priklauso jūsų valdiniam.
Svarbiausia jūsų pareiga – mylėt.
Lig šiol mylėjot motiną. Aukokit,
Aukokit širdį būsimai valstybei
Ir jausite ne sąžinės graužimą,-
Palaimą būt dievu! Jei Elzbieta -
Pirmoji Karlo meilė, lai antroji
Būna Ispanija! Kaip aš mielai
Vertesnei mylimai užleisiu vietą!

KARLAS. *(Susijaudinimo pakirsta, puola jai po kojų.)*

O dieve! O didybe sielos! Taip.
Tebūnie taip. Aš vykdau jūsų valią.
(Pakyla.)

Aukščiausiojo akivaizdoj prisiekiu,
Prisiekiu jums, prisiekiu amžinai -
Dangau, ne, ne, ne amžinai užmiršti -
Prisiekiu amžinai tylėt.

KARALIENĖ. Kaip aš
Galėčiau to iš Karlo reikalauti,
Ko negaliu pati jam pažadėt.

MARKIZAS. *(Ibėga.)*

Karalius!

KARALIENĖ. Viešpatie!

MARKIZAS. Greičiau iš čia!

Skubėkit, bėkit, prince!

KARALIENĖ. Jei užklups,

Baisus kils įtarimas...

KARLAS. Aš lieku.

KARALIENĖ. Kas taps auka?

KARLAS. *(Tempia markizą už rankos)*

Eime, eime, Rodrigo!

(Eina, bet vėl sugrįžta)

Ko aš pasiekiau? Ką aš išsinešiu?

KARALIENĖ. Draugystę savo motinos.

KARLAS. O varge!

KARALIENĖ. Ir šitas flandrių ašaras. Sudie.

(Jinai paduoda jam keletą laiškų. Karlas ir markizas išeina. Karalienė su nerimu dairosi savo damų, kurių niekur nematyti. Ji nori eiti į scenos gilumą, bet čia pasirodo karalius.)

ŠEŠTOJI SCENA

(Karalius. Karalienė. Hercogas Alba. Grafas Lerma. Domingo. Keletas damų ir grandų kurie lieka nuošalyje.)

KARALIUS. *(Dairosi nustebęs ir nepatenkintas, minutėlę tyli)*

Ką aš matau? Madam vienu viena?

O kur gi palydovės? Aš stebiuos -

Kur dėjos, karaliene, jūsų damos?

KARALIENĖ. Šviesusis mano vyre...

KARALIUS. Damos kur?

(Svitai)

Už šį neleistiną nusižengimą

Ataskaitą griežčiausią duosit man.

Kas šiandien turi būt su karaliene?

Kieno eilė jai šiandien patarnaut?

KARALIENĖ. Nepykit mano vyre,- aš pati,

Pati esu kalčiausia... Man įsakius

Princesė Eboli mane paliko.

KARALIUS. Įsakius jums?

KARALIENĖ. Pašaukti kambarinę -

Norėjau aš infantę pamatyti.

KARALIUS. Pasiųst galėjot ir ne palydovę

Pateisinote jūs tik vieną damą

O kur antroji buvo?

MONDEKAR. *(Kuri tuo tarpu jau sugrįžusi įsimaišė tarp kitų damų, išeina į priekį)*

Aš kalta,

Nubauskit, jūsų didenybe...

KARALIUS. Suteikiu

Jums teisę dešimt metų apmąstyt

Šią kaltę nuošalį nuo mano rūmų.

(Markizė apsiašarojusi pasitraukia. Visi dvariškiai sukrėsti tylomis žiūri į karalienė.)

KARALIENĖ. Ko verkiat, Mondekar?

(Karaliui)

Jeigu aš

Nusikaltau, šviesusis mano vyre,

Tai jūsų karalystės karūna,

Kurios aš pati niekada nesiekiau,

Turėtų bent apginti mane nuo gėdos.

Ispanijos įstatymai, turbūt,

Monarcho dukrą leidžia teist viešai?

Ispanų žmonas gal tik smurtas saugo?

Jums reikia įtarimų ar dorybės?

Atleiskit, mano vyre, aš nepratus

Taip atsisveikinti su tais, kas man

Ištikimai tarnavo – Mondekar!

(Ji nusiima juostą ir paduoda Mondekar.)

Užrūstinot karalių – ne mane,-

Priimkit šį mano malonės ženklą.

Išvykite iš čia – jūs prasikaltot

Ispanijoje. Prancūzija manoji

Su meile tokias ašaras nušluosto.

O, kaip ilgai pamiršt jos negaliu!

(Ji prisiglaudžia prie vyriausiosios rūmininkės ir užsidengia veidą.)

Nebuvo to manoj Prancūzijoje.

KARALIUS. (*Šiek tiek susijaudinęs*)

Ar mano meilės priekaištas galėtų
Ižveisti jus? Juk man žodžius diktavo
Švelniausias susirūpinimo jausmas!

(Kreipiasi į grandus)

Dėl ko labiau drebėti aš turiu -
Dėl sosto ar dėl mylimos žmonos?
Už sostą lai atsako mano kardas
Ir hercogas de Alba.

O Elzbieta priklauso vien Pilypui.
Štai ta vieta, kur aš esu mirtingas.

(Po pauzės)

Tarp palydos didikų nematau
Aš pirmojo. Kurgi don Karlas?

Kur infantas mano?

(Niekas neatsako.)

Sūnus don Karlas
Kaskart didesnį rūpestį man kelia.
Sugrįžęs iš mokyklos Alkale,
Pradėjo vengt manęs. Jo kraujas karštas
Kodėl tad žvilgsnis šaltas? Ir kodėl
Toks apgalvotai rimtas elgesys?
Aš perspėju – budėkite.

ALBA. Budžiu.

Po šiais šarvais širdis pakol dar plaka,
Ramių ramiausias būk, karaliau mano.
Kaip rojaus vartų šventas Cherubinas,
Prie sosto budi Alba.

LERMA. Ar galiu

Išmintingiausiam iš visų karalių
Nužemintai paprieštaraut šiek tiek.

Per daug gerbiu monarcho didenybę,
Kad taip staiga pasmerkčiau sūnų jo.
Aš būkštaučiau dėl Karlo karšto būdo,
Tačiau ne dėl širdies.

KARALIUS. Jūs, grafe Lerma,
Protingai mokat tėvui pataikaut,
Bet hercogas man bus karaliaus ramstis.
Kalba baigta.

(Savo palydai)

Skubu aš į Madridą.
Monarchų laukia pareigos. Lyg maras
Ereziją apniko mūsų tautas,
Manojų Flandrijoj liepsnoja maištas.
Pats metas veikt. Paklydėlių minias
Sudraus siaubingas mano pavyzdys.
Visų šalių krikščioniškų karalių
Didžiosios priesaikos ir aš laikaus.
Rytoj bus nematytas kraujo teismas.
Aš visą svitą išskilmėms kviečiu.
(Išveda karalienę. Visi kiti seka paskui.)

SEPTINTOJI SCENA

(Don Karlas su laiškais rankose ir markizas Posa įeina iš priešingų pusių.)

KARLAS. Nusprendžiau aš. Išgelbėti flamandai.
Ji nori to – ir man gana.

MARKIZAS. Negalim
Nė valandėlės gaišt. Turiu žinių,
Kad Alba jau tarybos numatytas
Būt Nyderlandų valdovu.

KARLAS. Rytoj

Prašysiu audiencijos pas tėvą.

Lai skiria man šias pareigas. Pas jį

Aš pirmąkart su prašymu ateisiu.

Negali atsakyt man. Jau seniai

Aš Madride esu jam lyg rakštis.

Nusikratyt manim – puikiausia proga!

Ir – ar galiu prisipažint, Rodrigo? –

Tikiuosi dar daugiau – gal mums pavyks,

Akis akin suėjus pirmą sykį,

Atgauti jo malonę. Gal prabils

Nors kartą jo, kaip tėvo, prigimtis –

O aš, Rodrigo, irgi pabandysiu,

Ką mano lūpom moka ji kalbėt.

MARKIZAS. Dabar aš atpažįstu savo Karlą.

Dabar jūs tapot vėl pačiu savim.

KARLAS. Tad pas karalių. Nieko nebijau aš.

Pateis į petį su tavim galiu

Mūs šimtmetį į dvikovą iškviešt!

(Abu išeina.)

ANTRASIS VEIKSMAS

(Karaliaus rūmai Madride.)

PIRMOJI SCENA

(Soste po baldakimu – karalius Pilypas. Hercogas Alba apdengta galva stovi truputį atokiau. Don Karlas.)

KARLAS. Lai būna karalystei pirmenybė.

Ministeris tegul prabyla pirmas.

Jisai čionai – Ispanijos vadu.

Aš tik sūnus monarcho.

(Nusilenkęs pasitraukia atgal.)

PILYPAS. Alaba lieka,

Infantui leidžiama kalbėt.

KARLAS. Prašau

Aš hercogo, kaip didžiadvasio vyro:

Užleiskit man karalių valandėlei.

Jūs žinot pats – tarp tėvo ir sūnaus

Yra ir gali būti paslapčių,

Kurias žinot nebūtina kitiems.

Karaliaus aš iš jūsų nepaveršiu –

Man tėvas reikalingas valandėlei.

PILYPAS. Čia stovi mano draugas.

KARLAS. Aš nevertas,

Kad hercogas ir mano draugas būtų.

PILYPAS. Galėtum vertas būt. Man nepatinka,

Kad sūnūs darosi išrankesni

Už savo tėvus.

KARLAS. Hercoge kilnūs,

Kaip leidžia riteriškas išdidumas
Jums tai klausyt? Prisiekiu dangumi –
Dar tokio jžūlumo nemačiau,
Kurs, taip neraudonuodamas iš gėdos,
Kliudytų sūnui pakalbėt su tėvu –
Didžiuodamasis savo menkyste,
Stovėtų kaip baslys – tokio vaidmens
Net ir karūnos kaina nevaidinčiau.

PILYPAS. *(pakyla rūščiai žiūrėdamas į princą)*

Išeikit, hercoge!

(Hercogas eina paradinių durų link, pro kurias įėjo Karlas, tačiau karalius nurodo jam kitas.)

Į kabinetą.

Kol aš pašauksiu.

ANTROJI SCENA

(Karalius Pilypas. Don Karlas.)

KARLAS. *(Hercogui išėjus, žengia prie karaliaus ir, didžiai susijaudinęs, puola prieš jį ant kelių.)*

Vėl, o mano tėve,

Jūs vėlei mano! Nuoširdžiai dėkoju

Už šią malonę! Duokit ranką man!

O laimės valanda! Seniai svajojo

Sūnus paliest lūpom tėvo ranką.

Kodėl, mielasis tėve, taip ilgai

Jūs sūnui neparodėte širdies.

Kuo aš nusikaltau?

PILYPAS. Man rodos, prince,

Jums svetimas toksai artistiškumas.

Nemėgstu veidmainystės.

KARLAS. *(Pakildamas)*

Štai jisai!

Štai jūsų rūmininkų darbas. Tėve

Prisiekiu viešpačiu, jūs netikėkit,

Jūs netikėkit tuo, ką kunigai

Su savo sėbrais prikalba! Juk

Dabar vieni. Ir etiketo varžtų

Nebėr tarp tėvo ir sūnaus. Dabar

Ar niekada! Taika tebūnie, tėve!

(Puola jam į kojas.)

PILYPAS. Gana! Pakilk!

KARLAS. Taika tebūnie, tėve!

PILYPAS. *(Nori ištrūkti iš jo.)*

Kas per komedija! Šalin!

KARLAS. Sūnaus

Jausmai – komedija?

PILYPAS. Šlykštu žiūrėt!

Jis verkt pradės! Pradink man iš akių!

KARLAS. Dabar – ar niekada! Taika, o tėve!

PILYPAS. Dink iš akių! Sugrįžtum iš kovos

Gėdingai pralaimėjęs, aš ištiesčiau

Tau tėviškai rankas. Tačiau dabar –

Šalin iš čia! Tik silpnadvasis niekšas

Gėdingai plūsta ašarų upeliais.

Kas nesigėdi atgailos, tam, aišku,

Ji nieko neverta.

KARLAS. *(Sau)*

Ką aš girdžiu?

Per kokią klaidą tarp žmonių pateko

Tasai žvėris? Juk ašaros nuo amžių

Įrodydavo nekaltybę. Jį

Ne moteris pagimdė – juk jisai

Nekenčia ašarų!

(Karaliui)

Pakol dar laikas,

Išmokit verkt, nes vieną juodą dieną

Gal bus jau per vėlu.

PILYPAS. Gražbylyste

Nesitikėk užglostyt įtarimų.

KARLAS. Jūs įtariat mane? Bet aš galiu

Įtarimus tuos išsklaidyt! Galiu

Atvert jums savo širdį – ir nuo jūsų

Širdies nuplėšti akmeninį luobą,

Sutrupint įtarimų šarvus. Kas jie,

Apšmeižę tėvui jo vienturtį sūnų?

Kuo gi vienuolis jį atstot galėtų?

Kuo prablaškys bevaikio tėvo godas

Niūrusis Alba? Gal jie siūlo meilę?

Iš šios krūtinės trykšta jos versmė –

Ji šimtąkart gaivesnė ir karštesnė

Už pripelijusius, tvankius rūsius,

Kuriuos Pilypo auksas atidaro.

PILYPAS. Nutilk, akiplėša! Nedrįsk man šmeižt

Ištikimiausių karalystės ramsčių!

Tu privalai juos gerbt.

KARLAS. Nieku būdu!

Žinau, kas aš. Ką gali jūsų Albos –

Ir aš galiu. Už juos daugiau galiu.

Kas samdiniams ši karalystė? Jos

Jie nepaveldės. Jiem vis tiek, kas bus,

Kada pražils Pilypo smilkiniai.

O Karlas jus mylėtų. Šiurpas ima,

Kai pagalvoju, kaip nyku vienam,

Vienų vienam sėdėti soste.

PILYPAS. *(Susijaudinęs ir susikaupęs galvoja. Po pauzės.)*

Taip,

Aš – vienas.

KARLAS. *(Priėjęs prie jo, gyvai ir karštai.)*

Buvot toks. O bus kas kita.

Tik neatstumkite manęs. Aš jus

Mylėsiu visiškai, karštai. Užtenka

Manęs nekęsti! Juk didžiausia laimė

Suprast, žinot, kad mylimas esi,

Kad tavo džiaugsmas – kito dvasių kelias,

Kad tavo skausmas – varsto kito širdį,

Kad tavo ašaros pravirkdo kitą! –

Su ištikimu, mylimu sūnum

Praeit jaunystės rožėm klotą kelią,

Jaunystės sapną antrąkart sapnuot! –

Apie šį žemiškąjį rojų, tėve,

Protingi jūs vienuoliai nutylėjo!

PILYPAS. *(Susijaudinęs.)*

Sūnau! Sūnau! Tu pats ave plaki.

Tu taip žavingai nupieši tą laimę,

Kurios man nedavei.

KARLAS. O visagali,

Būk liudininku! Juk jūs pats, tik pats,

Atstūmėte man ir nuo savęs,

Ir nuo valstybės vairo! Ligi šiol

O, kaip tai neteisinga ir žiauru! –

Ispanijos įpėdinystės princas

Ispanijoje ligi šiolei – svetimšalis,

Belaisvis tam krašte, kur viešpats bus!

PILYPAS. Per karštas, prince, tavo jaunas kraujas.

KARLAS. Karaliau mano,
Aš prašymą turiu. Ar leisit man...

PILYPAS. Dar vieną prašymą? Sakyk.

KARLAS. Brabante
Liepsnoja maištas. Jis grėsmingai auga.
Jį nuslopint reik išmintingos rankos.
Karaliaus įgaliotas suverenas,
Į Flandriją kariauną veda Alba –
Sutramdyti fanatikų aistras.
Kokios garbingos pareigos! Kaip jos
Karaliaus sūnui tiktų! Jos iškeltų
Jo vardą į šlovės viršūnes! Man
Paveskite kariauną! Niderlandai
Mane juk myli. Savo aš krauju
Galiu laiduoti už jų ištikimybę!

PILYPAS. Pamišėlio kalba! Šioms pareigoms
Reik vyro, - ne jaunuolio.

KARLAS. Tėve,
Joms reikia tik žmogaus, o Alba niekad
Nebuvo ir nebus juo.

PILYPAS. Vien tik baimė
Sutramdys maištininkus. Tu, sūnau,
Per minkštas; Alba įvarys jiems siaubo.
Štai koks atsakymas.

KARLAS. Mane, mane
Pasiųskite į Flandriją! Čia reikia
Kaip tik minkštos širdies! Infanto vardas,
Pirm vėliavų į priekį nuplasnojęs,
Išmuš ginklus iš priešų rankų ten,
Kur Alba šėls krauju ir ugnimi,
Ant kelių puolęs aš maldauju. Pirmas

Tai mano prašymas! Išgirsk jį, tėve, -
Man Flandrus patikėk...

PILYPAS. Ir tuo pačiu

Valdžiotroškai – kariuomenę geriausią?
Žudikui – peilį?

KARLAS. Viešpatie! Tai štai

Ką aš laimėjau! Žlunga visos viltys
Sudėtos šion lemtingon valandon.

(Šiek tiek pagalvojęs, ramiai ir rimtai.)

Jūs atstumiat mane. O, kaip siaubinga

Ateit pas jus su tūkstančiu vilčių

Ir būti apviltam. Čia triumfuoja

Vien Albos ir Domingai, o karaliaus

Sūnus jų dulkes ašarom nuplauna.

Bailių grandų žingeidi minia

Ir nuodėmklausių niūrūs kapišonai

Stebėjo, kaipėjau aš pas karalių.

Man gėdos nedarykit! Mirtinai

Jžeidžiate mane jų akyse,

Aukojat piktai pajuokai. Kur jie

Karališkos malonės saulėj šildos,

Ten Karlas – ujamasi. Jei norit, tėve,

Parodyti, kad mylite mane,

Pasiųskite į Flandriją.

PILYPAS. Užtenka!

Neužsitrauk karališkos rūstybės!

KARLAS. Nesibijau. Aš paskutinįkart

Prašau – man Niderlandus patikėkit!

Aš negaliu Ispanijoje palikt,

Man čia trošku, lyg kilpoje; slogu

Man po gimta Ispanijos padange,

Lyg būčiau žmogžudys. Tiktai kitos
Šalies dangus mane pagydyt gali.
Jei norite man gero – kuo greičiau
Pasiųskit Niderlandijon.

PILYPAS. *(Apsimetęs ramiu.)*

Sūnau,

Ligoniams reikia priežiūros, o tu
Be rūpestingo gydytojo – žuvęs.
Lieki Ispanijoje. Į Flandrus vyks
Hercogas Alba.

KARLAS. *(Nebesusivaldydamas)*

O dangau, įkvėpk man...

PILYPAS. *(Žengdamas atgal)*

Stok! Kas per žvilgsnis! Veidas koks!

KARLAS. *(Kimių balsu)*

Ar šio sprendimo nepakeisit, tėve?

PILYPAS. Karaliaus žodis.

KARLAS. Reikalai baigti.

(Išeina baisiausiai susijaudinęs.)

TREČIOJI SCENA

*(Pilypas kurį laiką stovi niūriai susimąstęs. Paskui žengia keletą žingsnių į vieną ir į kitą pusę.
Alba sumišęs prieina.)*

PILYPAS. Jūs būkit pasiruošęs. Gal tuoj pat

Reiks važiuot į Briuselį.

ALBA. Karaliau mano,

Aš pasiruošęs.

PILYPAS. Sakykit:

Kas man pirmasis pakuždėjo mintį

Apie piktąsias užmačias infanto?
Tada ne jo, o jūsų aš klausiau.
Dabar reikės patikrinti. Nuo šiol
Priartinu prie sosto Karlą. Eikit.

(Karalius pasuka į kabinetą. Hercogas išeina pro kitas duris.)

KETVIRTOJI SCENA

(Laukiamasis prieš karalienės menę.

Pro vidurines duris, kalbėdamasis su pažu, įeina don Karlas.

Jam pasirodžius, laukiamajame buvę dvariškiai išsiskirsto į gretimus kambarius.)

KARLAS. Man? Laiškas? Ir šis raktas? Bet nuo ko?

Kuriem galam toksai paslaptینگumas?

Prieik arčiau. Kas liepė juos man perduot?

PAŽAS. *(paslaptینگai)*

Jinai man sakė, kad jai maloniau

Atspėtai būt.

KARLAS. *(traukdamasis)*

Jinai? Ką tu kalbi?

Palauk! Bet kas tu toks?

PAŽAS. Aš karalienės,

Jos didenybės pažas.

KARLAS. O, nutilk!

Nelaimingasis! Aš žinau – žinau!

(Skubiai nuplėšia antspaudą ir pasitraukia į toliausią salės kampą skaityti laišką. Tuo tarpu pasirodo hercogas ir, princo nepastebėtas, praeina pro jį į karalienės menę. Karlas, čia išblykšdamas, čia išrausdamas, ima drebėti, lyg drugio krečiamas. Perskaitęs laišką, jis dar ilgai stovi bežadis, įsmeigęs į laišką apstulbusias akis. Pagaliau kreipiasi į pažą.)

Jinai pati tau įteikė šį laišką?

PAŽAS. Pati sava ranka.

KARLAS. *(skaito laišką)*

„Šis raktas atrakins

Paviljono galines duris

Toj pusėje, kur karalienės menė.

Į paskutinį kambarį tenai

Joks šnipas dar nėra įkėlęs kojos.

Nevaržoma širdis lai pakartos

Ką tekalbėjo vien slapti ženklai.

Už atsargumą laukit palankumo,

O už kantrybę – atpildo žavaus.“

(Lyg iš sapno pabudęs, nebesusivaldydamas blaškosi po salę, iškėlęs rankas į dangų.)

PAŽAS. Eime tad, mano prince, aš nuvesiu.

KARLAS. Leisk atsipeikėt man. Dar tebevirpa

Šios laimės baimė mano širdyje.

Ar aš drįsau tikėtis? Ar galėjau

Aš apie tai svajot? Nėra žmogaus,

Kuris taip greit galėtų tapt dievu!

Kas aš buvau ir kas dabar esu?

Kitoks dangus ir saulė nebe ta

Viršum manęs! Mane ji myli, myli!

PAŽAS. *(Nori jį išvesti.)*

Ak prince, prince, ne vieta čia...

KARLAS. Tu eik. Turiu aš atsipeikėt. Eik!

Dar mus kas pastebės kartu. Skubėk...

(Atsidaro karalienės durys ir išeina hercogas Alba.)

Lig pasimatymo!

PAŽAS. Žiūrėkit, prince,

Kad durų nesupainiotumėt. *(Išeina.)*

KARLAS. Eik! –

Tai hercogas. Ne, ne! Dabar tvarkoj.

Aš susivaldęs.

PENKTOJI SCENA

(Don Karlas, hercogas Alba.)

ALBA. *(Pastojęs jam kelią.)*

Pora žodžių, prince.

KARLAS. Gerai... bet kitą kartą.

ALBA. Ak, atleiskit!

Vieta ne per geriausia. Gal tada

Užsukime pas jūsų didenybę?

KARLAS. O kam? Kalbėkit čia. Tiktai greičiau,

Trumpiau...

ALBA. Švenčiausia mano pareiga

Nužemintai jums padėkoti, prince,

Už jūsų didenybės triūsą...

KARLAS. Man?

Kas man dėkoja? Hercogas? Už ką?

ALBA. Vos tik išėjot iš karaliaus menės,

Jis man įsakė tučtuojau išvykt

Į Briuselį.

KARLAS. Į Briuselį? Ak, štai kas!

ALBA. Tad kam turiu aš būt dėkingas, jeigu

Ne jūsų didenybei? Kas daugiau

Galėjo užsitarti už mane?

KARLAS. Tiktai ne aš. Tik, hercoge, ne aš.

Išvykstate – keliaukit su dievu!

ALBA. Tik tiek? Kaip keista. Jūsų didenybė

Man nieko nepavesit nuo savęs?

KARLAS. O ką? Ką, būtent?

ALBA. Neseniai atrodė,
Kad Flandrijos likimas reikalauja
Paties infanto rankos.

KARLAS. Ką? Ak, taip...

Taip, taip... Atrodė... Bet dabar kas kita...

Gerai ir taip... Ir net geriau...

ALBA. Klausau

Aš ir stebiuos...

KARLAS. Jūs didis karvedys.

Kas to nežino? Net pavydo lūpos

Turėtų tai patvirtint. Aš esu

Jaunuolis dar. Taip ir karalius mano.

Ir jis teisus, tikrai. Aš suprantu.

Ir nieko prieš. Tačiau gana. Laimingos

Kelionės! Aš dabar, kaip matot pats...

Dabar šiek tiek skubu... Apie ką kitą –

Rytoj, arba, jei norėsite, kada

Sugrįšite iš Briuselio...

ALBA. Kada?

KARLAS. *(Truputį patylėjęs, matydamas, kad hercogas neišeina.)*

O, aš neabejoju!

Greit apie jūsų pergalės išgirsim,

Neveltui tiek į jus sudėjome vilčių –

Mokėsit jas pateisint.

ALBA. *(Pabrėždamas.)*

Gal, nebent,

Didžiuodamasis savo menkyste?

KARLAS. *(Truputį patylėjęs, oriai ir išdidžiai.)*

Jūs, hercoge, įsižeidėt teisėtai.

ALBA. Aš pagalvoju: kiek puikių naktų
Su savo pirma žmona, jūsų, prince,
Gimdytoja, monarchas būtų davęs
Už šitokias puikias rankas karūnai remti.
Jis puikiai žino, kad lengviau daryt
Karaliukus negu karalystes;
Kad daug greičiau – karalių duoti žemei,
Negu karaliui – žemei.

KARLAS. Taip, tiesa!

Toliau?

ALBA. Kiek daug tauta praliejo kraujo,
Kol du lašai padarė jus karalium.

KARLAS. Šventa tiesa. Jūs, hercoge, dviem žodžiais
Pasakėt viską – galvą duot galiu.

Taip, nuopelnai pranašesni už kilmę...

Bet išvada? Užbaikit Alba.

ALBA. Vargas

Likimo karūnuotam kūdikėliui,
Kurs tyčiojas iš savo auklės! Lengva
Miegot rūsčiausių pergalių lopšy,
Jei karūna žemčiūgais išdabinta,
O ne kovoj už ją gautom žaizdom.
Šis kalavijas neblogai diktavo
Ispanijos įstatymus pasauliui,
Kryžiaus kelius praskindamas žaibais,
Paruošdamas tikėjimo grūdams
Pagonių dirvoj kruviną arimą.
Danguj teisėjas dievas, žemėj – aš.

KARLAS. Teisinga tėvo nuomonė. Jam reikia

Tokių, kaip Alba. Ir dėl to aš jum

Nė nepavydžiu. Žinoma, jūs esat –

Nieks to neginčys – didelis žmogus.
Bet aš bijau, kad per anksti jūs gimėt,
Bent porą tūkstantmečių per anksti.
Manau, kad jums geriau būt pasirodžius
Pasaulio pabaigoj – kai Albų reiks,
Kai nuodėmingos kaltininkų ydos
Išsems dangaus kantrybę, o šėtono
Dirva piktadarybėm užderės –
Ir viešpačiui prireiks rūstaus pjovėjo.
Tada jūs būsit savo vietoj... Dieve!
Manasis rojau, Flandrija manoji!
Bet privalau dabar pamiršt. Gana.
Girdėjau, kad jūs vežatės tenai
Mirties sprendimų atsargą, iš anksto
Pasirašytų? Tai protingas apdairumas.
Jums niekas nieko negalės prikišt.
O, kaip blogai tave aš supratau,
Brangusis mano tėve! Žiaurumu
Tave apkaltinau, kai tu man atsakei
Tą žygdarbj, kur Albos pelno šlovę...
Tai buvo sūnui tėvo pagarba!
ALBA. Šie žodžiai, prince, reikalauja...
KARLAS. (*Užsidegdamas.*)
Ko?
ALBA. Bet jus apsaugo sosto princo vardas.
KARLAS. (*Išsitraukdamas kardą.*)
Tai reikalauja kraujo! Jūsų kardas!
Už kardo, hercoge!
ALBA. (*Šaltai.*)
Prieš ką?
KARLAS. Už kardo!

Kitaip aš jus nudėsiu!

ALBA. *(Išsitraukęs kardą.)*

Jeigu taip,

Tada... *(Jie fechtuojasi.)*

ŠEŠTOJI SCENA

(Karalienė. Don Karlas. Hercogas Alba.)

KARALIENĖ. *(Persigandus išeina iš savo menės.)*

Kas čia? Nuogi kardai!

(Princui nepatenkintu ir įsakomu tonu.)

Don Karlai!

KARLAS. *(Apstulbintas karalienės pasirodymo, nuleidžia kardą ir stovi kaip stabas, paskui puola prie hercogo jo pabučiuoti.)*

Atleiskit, hercoge! Užmirškim viską!

(Bežadis krinta karalienei į kojas, po to skubiai atsistoja ir nebesusivaldydamas išbėga.)

ALBA. *(Stovi didžiai nustebintas, nenuleisdamas nuo jo akių.)*

Keista...

Prisiekiu viešpačiu!

KARALIENĖ. *(Valandėlę stovi nerimdama ir dvejojama, paskui lėtai pasuka į savo kambarį, bet tarpdury atsigrįžta.)*

Hercoge, užeikit!

(Hercogas nuseka paskui ją.)

SEPTINTOJI SCENA

(Princesės Eboli kambarys.)

Princesė, apsirengusi nepaprastai skoningai, bet kukliai, skambina lyra ir dainuoja.)

PRINCESĖ. Jisai ateina! *(Princesė pašoka.)*

AŠTUNTOJI SCENA

(Princesė ir tuoj pat Don Karlas.)

PRINCESĖ. *(Prigula ant sofos ir skambina.)*

KARLAS. *(Įpuola. Pažįsta princesę ir stovi kaip perkūno trenktas.)*

Dieve!

Kur aš?

PRINCESĖ. *(Meta lyrą ir eina jo pasitikti.)*

Ak, princas Karlas! Taip, tikrai!

KARLAS. Kur aš esu? O pragaro apgaulė!

Supainiojau duris.

PRINCESĖ. Kaip puikiai Karlas

Supainioja duris, kad tik užtiktų

Damas be liudininkų.

KARLAS. Dovanokit,

Princese, aš... aš atviras duris

Radau į priemenę...

PRINCESĖ. Negali būt.

Man rodos, aš pati užrakinau jas.

KARLAS. Jums taip tik rodosi... bet duodu žodį –

Jūs klystate. Norėjote užrakinti,

Aš tuo tikiu, tačiau ar užrakinot?

Tikrai neužrakinot. Išgirdau –

Kažkas čia lyra skambina... Gal būt,

Ne lyra?

(Dvejodamas apsidairo.)

Taip! Antai ji guli...

PRINCESĖ. Koks malonus smalsumas, bet, man rodos,

Per greitai jūs patenkinote jį.

(Truputį patylėjusi, reikšmingai.)

Stebiuosi aš vyriškio drovumu:
Kad moterį išgelbėtų nuo gėdos,
Jis šitaip susipainioja mele!

KARLAS. *(Nuoširdžiai.)*

Jaučiu, princese, kad pagadinau,
Ką pataisyt norėjau. Tad atleiskit
Nuo to vaidmens, kuriam aš netinku.

(Nori išeiti.)

PRINCESĖ. *(Nustemba ir sumišta, bet tuoj susigriebia.)*

Prince,

Tai pasityčiojimas!

KARLAS. Vargas vyrui,

Jei drąsina jį moteries drovumas
Mane jis veikia priešingai.

PRINCESĖ. Tikrai?

Karaliaus sūnui ir jaunam vyriškiui –
Tai didelis kuklumas! Mielas prince,
Jūs tuo labiau dabar paliksit čia.

Dabar pati prašau: toks doras vyras
Nebaimina jokios mergaitės. Jūs
Nutraukėt mano mėgiamiausią dainą.
(Vedasi jį prie sofos ir vėl paima lyrą.)

Už pabaudą aš vėl ją padainuosiu,
O jūs turėsit išklausyt.

KARLAS. *(Nelabai noriai sėdasi šalia princesės.)*

Bausmė

Bus malonesnė už nusikaltimą.

Tikrai – dainos toks mielas turinys,
Toks dieviškas, jog aš ir trečią kartą
Galėčiau ją klausyti.

PRINCESĖ. Ką? Tai jūs

Girdėjot viską? Prince, kaip koktu!

Man rodos, apie meilę ši daina?

KARLAS. Ir jei neklystu – net apie laimingą.

Žavingi žodžiai ant žavingų lūpų.

Deja, tiesios juose – mažiau kaip grožio.

PRINCESĖ. Mažiau tiesos? Kodėl jūs abejojat?

KARLAS. Tikriausiai, kad princesė Eboli

Bendros kalbos su Karlu nerastų,

Jei liestų meilės klausimus.

(Princesė nustemba. Jis tai pastebi ir tęsia su lengvu galantiškumu.)

O kas,

Kas patikėtų šiais rausvais veideliais,

Kad jum krūtinę degina aistra?

Ar gali grėst princesei Eboli

Pavojus būt mylimai? O meilę

Tik tas supras, kas myli be vilties.

PRINCESĖ. *(Ima jį už rankos. Su meilikaujančiu susidomėjimu.)*

Kaip dievą myliu, kenčiate kažko!

Ar gali būt? Kaip galit jūs kankintis,

Kai šitiek daug pasauljy malonumų

Ir prigimties duotų jums dovanų?

Kai turit teisę vien džiaugsmis gyvent!

Kas, vos pažvelgęs, nugali, kas moka

Žavėti, šaltas būdamas, ir kas

Įsiliepsnojęs rojų gali duoti

Ir dangiškąją laimę dovanot –

Ką prigimtis iš tūkstančių išrinko,

Nepašyktėjus avo dovanų, -

Kaip gali būti nelaimingas?

KARLAS. *(Princesei kalbant, paskęsta mintyse, bet jai nutilus, staiga krūpteli ir pabunda.)*

Kaip nuostabu! Tikrai žavu, princese!

Šią vietą man paskambinkit dar kartą!

PRINCESĖ. *(Žiūri nustebusi į jį.)*

Kur buvot jūs, don Karlai?

KARLAS. *(Pašokdamas.)*

Taip, dieve!

Jūs priminėt laiku – aš kuo greičiau

Turiu skubėti...

PRINCESĖ. Kur?

KARLAS. *(Baisiausiai persigandęs.)*

Laukan, į laisvę.

Atleiskite mane, princese, man

Po kojom žemė dega...

PRINCESĖ. *(Sulaikydama jį.)*

Kas jums, Karlai?

Iš kur toks neregėtas elgesys?

(Karlus stovi galvodamas. Ji, pasinaudodama šia akimirka, prisitraukia jį pas save ant sofos.)

Jum reik ramybės, prince. Jūsų kraujas

Nerimsta. Sėskitės šalia manęs.

Užmirškite karštligės sapnus. Ir pats

Jūs pagalvokite: ar žino ši galva,

Kas slegia širdį? Net jeigu žinotų –

Argi nėra tarp riterių nei vieno,

Tarp damų nei vienos – kas jus galėtų

Pagydyti – arba, tikriau pasakius –

Nėra vertos suprasti jus?

KARLAS. *(Išsiblaškęs, negalvodamas)*

Gal būt,

Tiktai princesė Eboli...

PRINCESĖ. *(Džiaugsmingai, gyvai.)*

Tikrai?

KARLAS. Užtarkite mane prieš mano tėvą,

Nors porą žodžių brūkštelkit. Girdėjau,
Kad jūs daug galite.

PRINCESĖ. Kas sakė jum?

(Aha, tai štai ko tu bijai prabilti.)

KARLAS. Bet apleimai šis reikalas jau baigtas.

Norėjau aš žygiuoti į Nderlandus
Užsitarnauti riterio pentinų.

Bet tėvas prieš. Gerasis tėvas bijo,
Kad aš bekomanduodamas kariams,
Nesugadinčiau balso.

PRINCESĖ. Jūs neblogai

Vaidinat, Karlai, ir jum nepavyks
Gyvatiškas lankstumas – neišslysit.

Na, apsimetėli! Žvelk į akis!

Kas trokšta vien tik riterio pentinų,
Vargu ar gali taip žemai nupult,
Kad imtų vogti damų kasnykus,
Netyčia pamestus, ir – jei atleisit –

(Greitu pirštų judesiu praskiria marškinių brindas ir ištraukia paslėptą kaspinę.)

Kaip brangenybę saugotų?

KARLAS. *(Nustebęs traukiasi.)*

Princese!

To jau per daug. Aš demaskuotas. Jūsų
Apgauti nejmanoma.

PRINCESĖ. Kas matė,

Kaip princas pastarajam rūmų baliuj
Bešokdamas, paliko savo damą,
Jos didenybę, ir beveik jėga
Vietoj savos šokėjos, karalienės,
Pastvėrė damą gretimos poros –
Princėsę Eboli? Šią klaidą, prince,

Net pats jo didenybė pastebėjo,
Išėjęs šokių salėn tuo metu!

KARLAS. *(Ironiškai šyptelėjęs.)*

Net ir jusiai? O aš, miela princese,
Mažiausiai apie jį galvojau.

PRINCESĖ. Jūs –

Lyg užkerėta slėpinių skrynia,
Kurion aš rakto nerandu.

KARLAS. Jūs man

Atrodot tokia pat.

PRINCESĖ. *(Staiga pasitraukia nuo jo, keletą kartų tylomis pereina iš vieno kambario galo į kitą, kažką svarbaus galvodama. Pagaliau, po ilgos pauzės, rimtai ir iškilmingai.)*

Kas bus, tas bus.

Galų gale turiu aš pasiryžti.

Jūs doras vyras, riteris ir princas,

Tad būkite teisėju mano. Aš

Tiesiu rankas į jus – padėkit man,

Pagelbėkit, o jei nebėr vilties,

Nors ašarą išliekit už mane.

(Princas prieina arčiau ir žiūri į ją nustebęs ir kupinas užuojautos.)

Karaliaus favoritas jžūlus

Man peršasi... Riuj Gomesas de Silva...

Jau su karalium viską suderėjo –

Aš parduota.

KARLAS. *(Smarkiai susijaudinęs.)*

Ką? Parduota? Ir vėl

Prekyba moterimis? Vėl prekiauja

Pirklys, visam pietų pasaulij pagarsėjęs?

PRINCESĖ.

Klausykit ligi galo. Negana,

Kad aš esu politikos auka –

Késinas ir j mano nekaltybę.

Štai! Laiškas demaskuojantis šventuolį.

(Karlus paima laišką, bet neskaito, o nekantriai laukia tolesnio pasakojimo.)

Kas, prince, beužtars mane? Lig šiol

Išdidumu apgyniau aš dorybę,

Bet pagaliau...

KARLAS. Kas pagaliau? Jūs puolėt?

Nupuolėt jūs? Ne, ne! Aš duodu galvą...

PRINCESĖ. *(Išdidžiai ir oriai.)*

Man – pulti? Kaip galėjot pagalvot?

Turėkit gėdos, didžiadvasis prince!

Ar širdį aš parduočiau tartum prekę?

O kaip šlykštu prekiauti moters meile!

Visam pasaulyj tik jinai viena

Pati nustato savo vertę. Meilė –

Už meilę perkama. Štai jos vertė.

Joks deimantas negali jai prilygt.

KARLAS. *(Nejtikėtina! Tokia mergaitė*

Karaliaus rūmuos, o aš tik dabar

Tesužinojau!)

PRINCESĖ. Aš seniai palikčiau

Ir šį pasaulį ir šio dvaro rūmus

Ir celėje palaidočiau save,

Tačiau esu prie rūmų pririšta

Tvirtais ir nenutraukiamais ryšiais.

Gal tai vien sapnas, bet jisai brangus man!

Aš myliu ir nemylima esu.

KARLAS. *(Užsidegęs eina prie jos.)*

Jūs mylima! Prisiekiu dangumi –

Jūs mylima! Kas gali nemylėti!

PRINCESĖ. Jūs? Jūs prisiekiat?

KARLAS. (*Švelnumo pagautas, ją apkabina.*)

O nuostabūs kūriny!
O kilniadvase mylima mergaite!
Aš stoviu, aš klausausi, aš žiūriu,
Nustebintas ir sužavėtas! Kas,
Nors vienąsyk pažvelgęs į tave,
Galėtų gintis, kad jis nemylėjo?
Bet čia? Pilypo rūmuose, čionai?
Ko čia, žavusis angele, tu ieškai?
Tarp kunigų ir tarp juodų vienuolių?
Čia ne vieta tokioms gėlėms! Jie nori
Tave nuskinti? Nuskintų jie mielai –
Aš tai žinau. Bet ne! Kol gyvas aš,
Nebus to! Ne! Tave aš apkabinsiu,
Tave aš savo rankomis išnešiu
Iš prakeiktosios pragaro olos!
Leisk man būt tavo angelu.

PRINCESĖ. (*Su meile žiūrėdama į jį.*)

O Karlai!
Kaip aš mažai jus pažinau. Kaip dosniai,
Be galo dosniai jūs tauri širdis
Atlygina už pastangas pažinti jus!
(*Paima jo ranką ir nori pabučiuoti.*)

KARLAS. (*Atitraukęs ranką.*)

Kas jums, princese?

PRINCESĖ. (*Atidžiai žiūrėdama į jo ranką, švelniai ir gracingai.*)

O, kokia ranka!
Kokia turtinga ji! Šioj rankoj slypi
Dvi brangios dovanos – Karlo širdis
Ir karūna... O dovanosit jas
Vienai mirtingajai? Abi – ir vienai?

Dvi tokios dievo dovanos! Gal bus
Vienai mirtingajai per daug? Ak, prince,
O jeigu padalytumėt dviejoms?
Juk karalienės – jos mylėt nemoka,
O moteris, kuri mylėtų jus,
Karūnos nė nesiekia. Tad geriau
Dalinkit jas, dalinkit, ir tuoj pat,
Čia pat, mielasis prince! O gal jau?
Jau padalinot? Dar geriau! Tad kas gi
Ta laimingoji?

KARLAS. Tu pažįsti ją.

Aš tau atversiu širdį. Skaisčiai sielai,
Nekaltai tavo prigimčiai atversiu,
Mergaite mano, viską. Tu šios rūmuos –
Vienintelė, pirmoji, išrinktoji
Supranti mano sielą. Tu teisi –
Neslėpsiu aš – aš myliu!

PRINCESĖ. Piktavali!

Ar buvo taip sunku prisipažint?
Turėjau aš kankintis, būdama
Verta tavosios meilės!

KARLAS. *(Pritrenktas.)*

Ką! Princese!

PRINCESĖ. Taip žaisti su manim! Iš tikro, prince,
Kaip jums ne gėda! Netgi mano rakto
Jūs išsigynėt!

KARLAS. Rakto? Raktas!

(Giliai susimąsto.)

Taip...

Taip, taip... Aš supratau... O varge! Varge!

(Jo keliai suvirpa, jis stveriasi už kėdės ir užsidengia veidą. Abu ilgą laiką tyli.)

PRINCESĖ. (*Garsiai suklykus, krenta.*)

O gėda! Ką aš padariau!

KARLAS. (*Pakilęs, su veriančiu skausmu.*)

Tokion

Bedugnėn iš paties dangaus! Baisu!

PRINCESĖ. (*Slėpdama veidą tarp pagalvėlių.*)

Ką aš girdžiu! O dieve!

KARLAS. (*Puldamas prieš ją ant kelių.*)

Aš nekaltas!

Princese, aš... Aistra... Šiurpi klaida...

Nekaltas aš – prisiekiu dangumi!

PRINCESĖ. (*Atstumdama jį.*)

Šalin man iš akių! Dėl dievo meilės...

KARLAS. Nieku būdu! Po tokio sukrėtimo

Palikti jus?

PRINCESĖ. (*Jėga nustumdama jį.*)

Vardan gailestingumo –

Šalin iš čia! Jūs žudote mane!

Aš jūsų nekenčiu!

(*Karlas nori išeiti.*)

O mano laiškas?

O raktas?

Prince, duokit juos čionai.

O kur antrasis laiškas?

KARLAS. Koks antrasis?

PRINCESĖ. Karaliaus laiškas.

KARLAS. Koks karaliaus laiškas?

PRINCESĖ. Kurį daviau jum paskaityt.

KARLAS. Karaliaus?

Kam jis rašytas? Jums?

PRINCESĖ. Dangau, dangau!

Kaip klaikiai įsipainiojau! Kur laiškas!

Greičiau gražinkit! Duokit jį čionai!

KARLAS. Karaliaus laiškas jums?

PRINCESĖ. Greičiau tik! Laišką!

Vardan visų šventųjų!

KARLAS. Kurs nuplėš

Veidmainio kaukę – šitą laišką?

PRINCESĖ. Aš

Pražuvus! Duokit, prince!

KARLAS. Laiškas...

PRINCESĖ. *(Beviltiškai laužydama rankas.)*

Ką, neišmanėlė, aš padariau!

KARLAS. Karaliaus laiškas? Taip, princese, jis

Apverčia viską aukštyn kojom. O,

(Džiaugsmingai jį pakėlęs virš galvos.)

Neįkainuojamai brangus šis laiškas –

Pilypo sostai ir karūnos visos

Jo neatsvers. Jo neatstos. Aš jį

Pasiimu. *(Išėina.)*

PRINCESĖ. *(Puldama paskui jį.)*

O dieve, aš pražuvus!

DEVINTOJI SCENA

(Princesė viena.)

(Stovi lyg stabo ištikta. Jam išėjus, puola paskui, norėdama sugrąžinti.)

PRINCESĖ. Palaukit, prince! Paklauskite! Jau

išėjo! Taip. Paniekino mane.

Vienų viena! Siaubingoji vienatvė!

Išsižadėta... Atstumta...

(Susmunka į krėslą. Po pauzės.)

Ne, ne!

Tik nustumta, tik nustumta varžovės!

Jis myli. Aišku. Pats prisipažino.

Bet kas gi ji, ta laimingoji?

Ir ko jis taip nudžiugo, kad karalius

Neištikimas karalie...

(Staiga nutyla, priblokšta kažkokios minties. Paskui nuplėšia nuo krūtinės iš Karlo atimtą kaspinę, paskubomis jį apžiūri ir atpažįsta.)

Beprotė!

Kur buvo mano akys? Pagaliau!

Taip, žinoma. Jie mylis jau seniai.

Dar nuo tada... Kai buvo netekėjus.

Jis visad mus matydavo abidvi.

Jis ją mylėjo, o aš pamaniau,

Kad taip karštai, taip neišpasakytai

Mane jis dievina. Šiurpi apgaulė!

Ir aš jam meilę savo patikėjau!

(Pauzė.)

Ak, aišku man! Jis suprastas. Ji myli!

Šventuolė susigundė – duodu galvą!

(Pauzė.)

Sumanė lėbaut prie dviejų stalų?

Nešioti dangiškos dorybės skraistę

Ir nuodėmingai smaguriaut slapčia

Saldžiuoju ištvirkavimu? O niekšė!

Nejau taip ir praeis? Nejaugi niekas

Dviveidei neatkeršys? Ne? O dieve,

Už ją aš meldavaus – dabar aš jai

Pati atkeršysiu. Šią išdavystę

Karalius turi sužinot... Bet kaip?

(Kiek pagalvojus.)

Tai pats geriausias kelias – per jo širdį.

DEŠIMTOJI SCENA

*(Karaliaus rūmų kambarys.
Hercogas Alba, tėvas Domingo.)*

ALBA. Šiandieną Karlą
Monarchas priėmė. Kalbėjos jie
Bent valandą. Infantas prašė,
Kad jam pavestų Flandriją. Karštai
Ir garsiai jis kalbėjo. Pats girdėjau
Kabinete būdamas. Kai aš
Jį pamačiau išeinant iš karaliaus,
Jo akys buvo užverktos. Popiet
Aš džiūgaujantį Karlą sutikau.
Jis triumfuoja, kad į Niderlandus
Mane karalius siunčia, - stačiai keista!
Pasikeitė, jis sako, padėtis
Į gerąją pusę. Jis nevedmainiauja.
Tad kaip tuos prieštaravimus suderint?
Atstūmimu patenkintas jisai.
Ogi karalius rodo man malonę
Jau su rūstybės požymiais. Tad kaip
Suprasti visa tai? Ir iš tikrųjų –
Šis naujas mano rangas panašesnis
Į ištrėmimą negu į malonę.
DOMINGO. Net ligi to priėjo? Net ligi to?
Ką metų metais kruopščiai mudu rengėm

Akimirksniu sužlugs? Ir jūs ramus?
Nė nesijaudinat? Ar jūs pažįstat
Jaunuolį tą? Ar žinot, kas mūs laukia,
Kai jis valdžion ateis? Infantas
Nėr mano priešas. Rūpesčiai kiti
Neduoda man ramybės. Kas gi bus
Su sostu? Su dievu ir jo bažnyčia?
Infantas – aš jį permatau kiaurai –
Siaubingus kėslus slepia – o Toledo! –
Beprotiškus planus – būt regentu
Ir nesiremt tikėjimu šventuoju!
Nauja dorybė kniečia jo širdy –
Tvirta ir išdidi, savęs verta,
Jokių dievų nepripažįstanti. Jisai –
Galvojantis! Užvaldė Karlo protą
Keisčiausia chimera – jis gerbia žmogų.
Ar šitokio karaliaus reikia mums?
ALBA. Fantazijos! Ir nieko kito, tėve.
Arba jaunuoliškas užsispyrimas
Šiek tiek kitokiu būt, - kas jam belieka
Daugiau daryt? Tas viskas išgaruos
Vos užsidės karūną.
DOMINGO. Abejoju.
Jis laisvę garbina. Jis nesilenks
Net ir dėl to, kad jam kiti lankstytųs.
Ar mūsų sostui tinka jis? Jaučiu,
Kad mūs painios politikos tinklus
Šis dvasios milžinas suplėšys. Veltui
Bandžiau pakirsti jo atkaklią valią,
Į geidulių bedugnę įklampint.
Jis atsisakė. Šiam žmogui liepsnoja

Baisi dvasia. O mūs Pilypas varo
Jau šeštą dešimtį.

ALBA. Jūs toliaregis.

DOMINGO. Vienodi jie abu su karaliene.

Jau rūgsta jų krūtinėse slapti
Erezijos nuodai.

Karaliui reik sukelti įtarimą,
Tegul ir be įrodymų kol kas.

Labai svarbu, kad nors suabejotų...

ALBA. Bet štai sunkiausias klausimas: kas toks
Galėtų jam atvert akis?

DOMINGO. Nei jūs,

Nei aš. Mūs sąjungai dar stinga trečio,

Svarbiausiojo asmens. Karalius

Įsimylėjęs Eboli, princesę.

Aš įpūčiau šią ugnį su tikslu.

Ji pasikliauja manimi, o aš

Ruošiu ją panaudoti mūs planams.

Jei viskas seksis – ši jauna princesė

Taps mūsų vienamintė ir, gal būt,

Net karalienė. Ji pati dabar

Paskyrė šičia man susitikimą.

ALBA. Ką aš girdžiu? Ir visa tai tiesa?

Tai nuostabu – prisiekiu dangumi!

Betrūksta gero lemiamojo smūgio!

Jūs stebinat mane, Domininkone!

Mes laimime!

DOMINGO. Tyliau! kažkas ateina.

Tai ji pati.

ALBA. Aš būsiu čia, greta.

Jeigu reikės...

DOMINGO. Gerai. Aš jus pašauksiu.
(*Hercogas Alba išeina.*)

VIENUOLIKTOJI SCENA

(*Princesė. Domingo*)

DOMINGO. Aš jūsų paslaugoms, princese.
Kokiam reikšmingam įvykiui dėkot man
Už taip ilgai ir kantriai laukt laimę
Vėl pamatyt princesę Eboli?
(*Pauzė. Jis laukia atsakymo*)

Galbūt, jau susidėjo aplinkybės
Karaliaus valiai palankesnės? Gal,
Apsvarsčiusi pasiūlymą rimčiau,
Pakeisite atsakymą, kurį
Jums padiktavo tuščias atkaklumas
Ir užgaidos? Aš dar turiu vilties...

PRINCESĖ. Ar nunešėt atsakymą karaliui?

DOMINGO. Aš nediršau sužeist jo mirtinai
Dar, maloningoji princese, ne vėlu
Atsakymą sušvelnint.

PRINCESĖ. Tai praneškit
Karaliui: aš jo laikiu.

DOMINGO. Princese, šita staigmena... Aš vos
Besusigaudau.

PRINCESĖ. Dvasiškasis tėve,
Jum ir nebūtina suprast, ir aš
Už jokus pinigus to nelinkėčiau.
Užtenka jums, kad taip yra. Ir veltui
Norėtumėte sužinoti, kam

Jūs turite dėkot. Kad jus paguosčiau,
Galiu pridurti – jūs čia nieko dėtas!
Ši nuodėmė apsiėjo be bažnyčios,
Nors aiškinote man, kad gali būt
Ir būna atvejų, kada bažnyčia
Aukštiesiems tikslams aukoja netgi kūnus
Gražiųjų savo dukterų. Ne tai,
Šventasis tėve – šie tikslai šventieji
Man per aukšti...

Kada su pasipiktinimu aš
Pasiūlymą jo atmečiau, galvojau,
Kad su gražiąja karaliene jis
Laimingas. Aš galvojau
Žmonos ištikimybė to verta...
Tačiau dabar... dabar man paaiškėjo,
Ko ji verta...

DOMINGO. Princese, tęskit, tęskit!
Matau, kad mes suprantam vienas kitą.
PRINCESĖ. Užtenka jau! Gudruolė sučiupta.
Aš nedangstysiu jos. Jinai apgavo
Ispaniją, karalių ir mane.
Ji myli. Aš gerai žinau. Jei reikia,
Galiu tokių įrodymų pateikt,
Jos sudrebės ištvirkėlė. Apgavo
Jinai karalių, ir – dėl dievo meilės! –
Lai jis atkeršija! Aš privalau nuplėšt
Tai neprieinamai šventuoliai kaukę,
Kad gėdą jos pasaulis pamatytų.
Man tai kainuos nežmoniškai brangiai,
Bet jai – štai mano džiaugsmas ir triumfas –
Jai dar brangiau.

DOMINGO. Prinoko obuolys.

Jei leisite, aš hercogą pašauksiu.

(Išeina.)

PRINCESĖ. *(Nustebusi.)*

O kam?

DVYLIKTOJI SCENA

(Princesė, Hercogas Alba, Domingo.)

DOMINGO. *(Įvesdamas hercogą.)*

Mūs žinios, hercoge, vėluoja.

Mus aplankė princesė Eboli.

Ji praneša mums paslaptį, kurią

Mes jai atskleist norėjom.

ALBA. Tuo mažiau

Jinai manęs varžysis. Man sunku

Savom akim aklai pasitikėt.

Tokiuos dalykuos moterys buklesnės.

PRINCESĖ. Jūs kalbat apie tai, ką aš patyriau?

DOMINGO. Sakykit, maloningoji princese,

Kur ir kada jums patogiau...

PRINCESĖ. Gerai.

Rytoj pietų metu aš jūsų laukiu.

Neslėpsiu aš siaubingos paslapties –

Tam priešasčių yra – tegu greičiau

Sužino viską pats karalius.

ALBA. Aš

Kaip tik dėl to ir atėjau, princese.

Pranešti reik monarchui. Ir tik jums,

Tik jums geriausia būtų padaryt tai.

Kuo jis labiau galėtų patikėti,
Jei ne žmonos budriąja bičiule?

DOMINGO. O jum tereikia užsigeist, princese,
Ir jūs karalių valdote.

(Pasivedęs ją į šalį.)

Ar gali jis tikėtis?

Ką aš galiu pranešt jam? Kada gi
Išmuš jo geidžiamoji valanda?

PRINCESĖ. Susirgsiu aš po keleto dienų.

Mane atskirs nuo karalienės – rūmuos

Kaip žinote tai priimta yra.

Aš liksiu savo kambary.

DOMINGO. Puiku!

Laimėta partija! Štai šitaip reikia

Tvarkyti karalienės...

PRINCESĖ. Tss! Kas ten?

Manęs, matyt, jau karalienė ieško.

Tad lig rytojaus! *(Išskuba.)*

TRYLIKTOJI SCENA

(Alba. Domingo)

DOMINGO. *(Po pauzės, išlydėjęs princesę akimis.)*

Hercoge, šios rožės

Ir jūsų mūšiai...

ALBA. Ir tavasis dievas –

Apsaugo mus nuo bet kokių žaibų! *(Abu išeina.)*

KETURIOLIKTOJI SCENA (praleista)

PENKIOLIKTOJI SCENA

(Don Karlas. Markizas Posa jeina.)

KARLAS. Ak, pagaliau, Rodrigo, tu...

MARKIZAS. Sakyk,
Jūs susitaikėte?

KARLAS. Kas?

MARKIZAS. Tu su tėvu;
Dėl Flandrijos – nuspręsta?

KARLAS. Taip, nuspręsta,
Kad hercogas rytoj išvyksta.

MARKIZAS. O,
Pražuvo mano viltys!

KARLAS. Bet dabar
Svarbiausia tavo patarimas! Aš
Su motina turiu pasikalbėti.

MARKIZAS. Su motina? Ne, ne! Kodėl? Ką reiškia
Šis naujas kliesesys?

KARLAS. Ne kliesesys!
Prisiekiu dangumi – tiesa, tiesa!
(Išsiėmęs karaliaus laišką princesei Eboli.)

Juodu ant balto šičia parašyta!
Prieš dangų ir prieš žmones karalienė
Laisva. Skaityk, skaityk – apstulbsi...

MARKIZAS. *(Pažvelgęs į laišką.)*
Ką?

Ką aš matau? Paties monarcho braižas?
(Perskaitęs laišką.)

Kam rašo jis?

KARLAS. Princesei Eboli.

Prieš dvi dienas man karalienės pažas
Paduoda nepažįstama ranka
Rašytą laišką ir kažkokį raktą.
Tartum apsvaigęs aš skrendu tenai.
Girdžiu viduj aš angelišką balsą
Dainuojant – šaukia jis mane – atplėšiu
Duris... Ir ką aš pamatau? O siaube!

MARKIZAS. O, supratau aš viską!

KARLAS. Amžinai,

Pražuvęs būčiau, jei ten, Rodrigo,
Ne angelą atradęs būčiau. Koks
Laimingas sutapimas! Ji seniai
Suprato žvilgsnių neatsargią kalbą
Ir saldžiajai pasidavė apgaulei,
Galvodama kad ji manoji deivė.
Mano širdies kančias suprasdama,
Ji didžiadvasiškai, nė nepagalvojus,
Atsakė man į tariamąjį jausmą.
Aš nutariau tylėt iš pagarbos;
O jai – drąsos užteko prakalbėt –
Ir aš išvydau skaisčią sielą...

MARKIZAS. Tu

Man pasakoji taip ramiai? Princesė
Tave suprato. Nėr nė abejonės –
Jai aiški tavo meilės paslaptis.
Ji skaudžiai užgauta. O juk ji valdo
Karaliaus širdį.

KARLAS. *(Jsitikinęs.)*

Ji taurus žmogus.

MARKIZAS. Dorovingumą – meilė jai diktuoja.

Bijau, kad aš pažįstu ją. Ji niekad

To neatleis, kad josios mylimasis,
Atstūmęs šitaip sunkiai iškovotą
Dorybę jos, beviltiškai pamiltų
Pilypo žmoną. Šita Eboli
Ji angelu galėtų būt, ir aš
Draug su tavim prieš ją ant kelių puolęs
Pagerbčiau jos dorybę, jeigu ji
Nebūtų tavo paslapties patyrus.

KARLAS. *(Pakildamas, karštai.)*

Aš ją pažįstu ir nesibijau.
Tu veltui gąsdini mane. Vis tiek aš
Su motina pasikalbėsiu.

MARKIZAS. *(Reikšmingai.)*

Ar tu man nesakei,
Kad myli savo motiną? – Ir nori
Parodyt laišką jai?

(Karlas tyli nudelbęs akis.)

Ko nežiūri
Man į akis? Atspėjau aš? Pažvelk...

(Karlas paduoda jam laišką. Markizas jį suplėšo.)

KARLAS. Ką tu darai? Ar pasiutai?

(Šiek tiek ramiau.)

Šiuo laišku,
Prisipažįstu, aš tikėjaus...

MARKIZAS. Taip.

Dėl to aš jį suplėšiau.

(Markizas žiūri į princą veriančiu žvilgsniu. Princo žvilgsnyje – dvejojimas. Ilga pauzė.)

Ką gi bendro

Su tavo meile – tavo meile – turi
Karaliaus neištikimybės žmonai.

Ar tau Pilypas pavojingas? Karlai,

Buvai tu toks turtingas, toks kilnus!

Pasaulis visas tilpo tau širdy!

Jau to nebèr! Savimeilè, aistra –

Siauri jausmai tą viską sunaikino.

O mirusi širdie! Tu neišspausi

Nè ašaros už Flandrijos kančias!

KARLAS. *(Virsta į krėslą. Po pauzės, vos sulaikydamas ašaras.)*

Nebegerbi manęs, žinau.

MARKIZAS. Ne, Karlai!

Aš suprantu pasikarščiavimą. Tačiau

Mes turime geriau pažint viens kitą!

Dabar kalbėsies tu su karaliene.

KARLAS. *(Puldamas jam ant kaklo.)*

Man gėda prieš tave!

MARKIZAS. Daviau aš žodį.

O visa kita man palik. Man kilo

Drąsi, didinga, gundanti idėja.

Tu ją išgirsi iš dailiųjų lūpų

Pas karalienę – prasiskverbsiu aš.

Turės ryt atsirasti išeitis.

Tik, Karlai, nepamiršk, jei sieki tikslo

Visos žmonijos labui – šimtą kartų,

Tūkstantį kartų gali nepavykt tau,

Bet rankų nenuleisk. Girdi? Atmink,

Atminki Flandiją!

KARLAS. Prisiekiu vykdyt,

Ką tu vardan aukščiausiosios dorybės

Man įsakysi.

MARKIZAS. *(Prieina prie lango.)*

Laikas. Štai svita.

(Jie apsikabina.)

Tu vėl karūnos princas, aš – vasalas.

KARLAS. Tu į Madridą?

MARKIZAS. Taip.

KARLAS. Palauk! Štai dar kas.

Aš vos nepamiršau. Labai svarbi

žinia: karaliaus įsakytu laiškus

Brabantan – tikrint. Karalystės paštui

Duoti slapti nurodymai. Žiūrėkit,

Kad nepakliūtumėt!

MARKIZAS. Iš kur žinai?

KARLAS. Ramonas Taksis mano geras draugas.

MARKIZAS. *(Šiek tiek patylėjęs.)*

Net ligi to priėjo! Teks daryt

Užuolanką ir siųst per Vokietiją.

(Jie išeina pro skirtingas duris.)

TREČIASIS VEIKSMAS

PIRMOJI SCENA

(Karaliaus miegamasis)

Ant naktinio stalo dega dvi žvakės. Kambario gilumoje klūpodami miega keli pažai. Karalius, vienais marškiniais, stovi prie stalo, ranka atsirėmęs į krėslą, giliai susimąstęs. Prieš jį guli medalionas ir kažkokie popieriai.)

KARALIUS. Kad ji svajotoja – seniai žinojau.

Ne man mylėti ją. Tačiau ar jai

Tos meilės būtų stigę kada nors?

Taip, aišku, ji veidmainė.

(Krūpteli ir atsigosta. Nustebęs apsidairo.)

Kur gi aš?

Nejau karalius vienas čia nemiega?

Jau žvakės baigia degti? Ką? Jau rytas?

Pernakt be miego. Pasiimk, gamta,

Sau šią bemiegę naktį. Juk karaliui

Nėra kada jos vytis. Aš ant kojų,

Tad bus diena.

(Užpučia žvakės ir atskleidžia langų užuolaidas. Žengęs keletą žingsnių šen ir ten, pastebi miegančius berniukus ir kurį laiką stovi prieš juos tylomis. Paskui paima varpelį ir paskambina.)

Gal priėmimo salėj

Taip pat visi sumigę?

ANTROJI SCENA

(Karalius, grafas Lerma.)

LERMA. *(Pamatęs karalių, nustemba.)*

Ką matau?

Gal sergat, jūsų didenybe?

KARALIUS. Ten,

Kairiam paviljone regėjau šviesą.

Ar nieko negirdėjot?

LERMA. Ne, karaliau.

KARALIUS. Ką? Ne? Vadinasi, man prisisapnavo?

Tokie sapnai – kažin ar gera lemia.

Ten karalienės miegamasis?

LERMA. Taip,

Šviesusis viešpatie.

KARALIUS. Negeras sapnas.

Ten ateityj padidinkit sargybą.

Supratote? Vos vakaras ateis.

Tačiau slaptai. Nenoriu aš, kad kas...

Ko jūs taip žiūrit į mane?

LERMA. Karaliau,

Paraudę jūsų akys – jūs nemigęs.

Gal aš galėčiau drįst... Nors pora

Rytinio miego valandų...

KARALIUS. Ko? Miego?

Aš miegą rasiu Eskurijale.

Miegąs karalius lieka be karūnos,

O vyras be žmonos... Ne, ne! Tai šmeižtas!

Negali būti! Ar ne moteris

Man pakuždėjo visa tai? Taip, taip...

Juk moters vardas – šmeižtas. Netikėsiu,

Kol vyro lūpos nepatvirtins to.

(Išsibudinsiems pažams.)

Pašaukit Albą, hercogą.

(Pažai išeina.)

Arčiau

Prieikit, grafe! Tai tiesa?

Prisiekit man! Apgautas aš? Apgautas?

LERMA. Šviesiausiasis karaliau...

KARALIUS. Vėl karaliau!

Karaliau ir karaliau! Nieko kito

Neišgirstu, kaip šitą tuščių aidą!

Kertu į uolą, trokšdamas vandens

Užlieti savo troškulį besaikį,

O trykšta karštas auksas...

LERMA. Kas tiesa,

Karaliau mano?

KARALIUS. Niekas. Niekas. Eikit.

Kur hercogas?

LERMA. Aš jau girdžiu –

Jis priėmimo salėj...

(Karalius ištiesia jam ranką pabučiuoti. Lerma išeidamas įleidžia vidun hercogą Albą.)

TREČIOJI SCENA

(Karalius. Hercogas Alba)

ALBA. *(Žengia artyn dvejojančia veido išraiška.)*

Tokiu metu... nelauktas paliepimas...

(Atidžiau pasižiūrėjęs į karalių, nustemba.)

Kaip jūs atrodote!..

KARALIUS. *(Atsisėda, paima nuo stalo medalioną. Ilgai žiūri į hercogą tylėdamas.)*

Princas sakė tiesą:

Aš ištikimo tarno neturiu.

ALBA. *(Sumišęs, be žado.)*

Bet, sire...

KARALIUS. Įžeistas aš mirtinai –

Visi tai žino, ir nė žodžio man?!

ALBA. *(Nustebęs.)*

Karalius įžeistas? Kaip aš galėjau

Nepastebėt?

KARALIUS. Pažjstat šitą braižą?

ALBA. Don Karlo tai ranka.

KARALIUS. *(Tylėdamas žiūri į hercogą.)*

Ir dar neaišku?

Jūs perspėjot dėl jo garbės troškimo –

Tačiau ar vien dėl to turiu drebėt?

ALBA. Garbės troškimas – sąvoka plati

Ir daug ką gali slėpti savyje.

KARALIUS. Neturite jūs nieko ypatingo

Pranešti man?

ALBA. *(Kiek patylėjęs, paslaptینگai.)*

Aš jūsų didenybe,

Budžiu ir saugau jūsų karalystę.

Tai mano pareiga. Aš jai aukoju

Visas žinias ir proto gabumus.

O visa kita, ką aš įžvelgiu,

Mąstau ir suprantu – priklauso man.

KARALIUS. *(Paduoda jam laišką.)*

Skaitykit.

ALBA. *(Perskaito laišką ir persigandęs pakelia akis į karalių.)*

Koks beprotis

Jum, sire, įteikė šį laišką?

KARALIUS. Ką?

Tai jūs supratot, kam jisai rašytas?

Juk vardas neminimas.

ALBA. *(Sumišęs traukiasi.)*

Velnius griebtų –

Aš pasiskubinau.

KARALIUS. Supratot?

ALBA. (*Šiek tiek pasvarstęs.*)

Taip.

Valdovas liepia... slėpt nebegaliu...

Taip, aš žinau, kas adresatas.

KARALIUS. (*Pakyla baisiai susijaudinęs.*)

O,

Baisusis keršto dieve, sugalvok

Dar neregėtą bausmę! Šitoks aiškus,

Toks žinomas visiems nusikaltimas,

Jog nebereikia šnipinėt nei tardyt –

Tik užsimink – ir aišku kiekvienam...

To jau per daug! Aš vienas šičia aklas!

Aš vienas! Paskutinis sužinau!

Aš – savo karalystėj paskutinis...

ALBA. (*Puola karaliui į kojas.*)

Sugédintas turiu prisipažint:

Aš kaltas, sire, kaltas.

Užčiaupė lūpas silpnabūdis protas,

Nors man širdis ir šaukė: įžeista

Karaliaus teisė, vardas ir garbė.

Ir lai visi tartum bežadžiai tyli,

Lai grožis užrakina vyrų burnas,

Aš drįsiu, aš kalbėsiu, nors žinau,

Ką reiškia princo priesaikos vylingos,

Ką reiškia moters apgaulingi burtai

Ir ašaros žmonos...

KARALIUS. (*Karštai ir griežtai.*)

Pakilkit, Alba.

Karaliaus žodis – tęskite toliau

Ir nebijokit!

ALBA. Jūsų didenybė

Gal dar prisimenat atsitikimą

Aranchueso parke. Karalienę

Užtikot vieną jūs, be palydos,

Keistai sumišusią... Jinai stovėjo

Vienų viena pavėnėj nuošalioj.

KARALIUS. Taip, taip! Ir kas iš to? Toliau!

ALBA. Markizė

De Mondekar net buvo išstremta,

Nes jai užteko didžiadvasiškumo

Pasiaukot už savo karalienę.

Dabar jau aišku – ji tik tuo kalta,

Kad vykdė karalienės valią. Princas

Ten buvo.

KARALIUS. *(Pašokdamas.)*

Buvo princas? Ten? Tačiau...

(Po sunkaus susimąstymo.)

O ji dar ašarojo,

Kai aš drįsau nusistebėt! Mane

Sugėdino prieš visą mano svitą,

Prieš mane patį. Dieve, aš stovėjau

Prieš jos dorybę tartum pasmerktasis...

(Gili ilga tyla. Jis susmunka į krėslą ir užsidengia veidą.)

Taip, hercoge... Jūs buvote teišus...

Galėjo atsitikt kažkas baisaus

Su manimi. Palikite mane.

ALBA. Karaliau mano, tai dar neįrodo...

KARALIUS. *(Stverdamas laiškus.)*

Ir tai? Ir tai? Dar neįrodo šis

Įrodymų prakeiktas sutapimas?

Tatai aiškiau kaip dieną – aš seniai,
Seniai žinojau viską...

ALBA. Elsbieta

Iš princo sužadėtinės pavirto
Jo motina. O jie seniai mylėjos,
Seniai liepsnojo jų širdžių geismai.
Jie laukė laimės – bet sužlugdė viltis
Jos naujas titulas.
Politika sužlugdė svajones.
Ji troško meilės, o laimėjo tik
Karūną.

KARALIUS. *(Jžeistas, su kartėliu.)*

Jūs išdėstot visa tai
Labai protingai, hercoge. Stebiuosi
Jūsų gražbylyste. Dėkoju jums.
(Pakilęs, šaltai ir išdidžiai.)
Taip, jūs teisus. Nuslėpus tokius laiškus
Ir slaptąjį susitikimą parke
Su princu, karalienė nusikalto
Labai. Vylingas didžiadvasiškumas
Prie to ją privedė. Ir aš mokėsiu
Nubausti ją.

(Skambina. Įėjusiam pažui.)

Pašaukite Domingo.

(Pažas išbėga.)

Jūs, hercoge, man nebereikalingas.
Išeikite.

ALBA. Gal savo uolumu

Aš antrąkart užrūstinau karalių?

KARALIUS. Aš atleidžiu jums,
Kad keletą minučių jūs išdrįsot

Karalių savo gąsdinti nelaime,
Kuri, galbūt, jus patį greit išstiks.
(Alba pasišalina.)

KETVIRTOJI SCENA

(Karalius. Domingo)

KARALIUS. *(Pereina keletą kartų per kambarį susitvarkydamas.)*

DOMINGO. *(Įeina po kelių minučių, išėjus hercogui, prisitartina prie karaliaus ir iškilmingai tylėdamas kurį laiką žiūri į jį.)*

Maloniai aš nustebintas: jūs, sire,
Toks susivaldęs ir ramus.

KARALIUS. Ką? Jūs

Nustebintas?

DOMINGO. Dėkoju dievui, kad
Nepamatuota buvo mano baimė!
Dabar yra vilties...

KARALIUS. Yra vilties?

Ko jūs bijojot?

DOMINGO. Jūsų didenybe,
Neslėpsiu aš, kad paslaptį žinau...

KARALIUS. *(Niauriai.)*

Ar aš pareiškiau norą su jumis
Pasidalyti paslaptim? Per greit
Jūs man užbėgat už akių. Tatai
Jau pernelyg drąsu!

DOMINGO. Karaliau mano!
Vieta, kur aš šią paslaptį patyriau,
Kur ją pašventinau sakramentu,
Mane prieš jus pateisinti turėtų

Klausykloje jautrioji kaltininkė
Ją išpažino kaip piktadarystę,
Prieš dievą atgailaudama: princesė
Suprato per vėlai ir gailis, kad
Savo žygiu pražudė karalienę.

KARALIUS. Tikrai? Kokia tauri širdis! Atspėjot,
Ko aš kviečiau jus. Jūs privalot
Mane išvest iš juodo labirinto,
Kurin mane įstūmė jos uolumas.
Atskleiskite man tiesą. Atvirai
Kalbėkit su manim. Ką aš turiu
Daryt ir ką nuspręst? Jūs, dvasios tėve,
Teisybę turit pasakyt man.

DOMINGO. Sire!
Nors šventas mano luomas ir be to
Diktuot privalo minkštaširdiškumą,
Bet aš prašyčiau jūsų didenybę,
Vardan šventos ramybės jus prašyčiau
Nerūstauti ir paslaptį palikt
Paslaptimi, nes tolimesnės kvotos
Tikrai prie nieko gero neprives.
Kas žinoma – tą galima pamiršt.
Tik tarkit žodį jūs – ir karalienė
Nenusikaltusi. Karaliaus lūpos
Ir laimę ir dorybę dovanoja.
Ir tik monarchas savo romumu
Užgniauš piktus šmeižikiškus gandus.

KARALIUS. Gandus? Apie mane? Manoj tautoj?

DOMINGO. Tas viskas melas! Piktinantis melas!
Užtikrinu. Bet pasitaiko kartais
Kad žmonės šitaip patiki melu,

Jog jis prilygsta tiesai.

KARALIUS. Dieve mano!

Juk čia kaip tik...

DOMINGO. Taip, tik geras vardas

Ir skiria karalienę nuo miestietės...

KARALIUS. Tikiuos, kad man dėl jo nėra ko bijot?

(Įremia į Domingo dvejojantį žvilgsnį. Kiek patylėjęs.)

Neslėpkit, kapelione, aš jaučiu,

Kad teks kažką blogesnio sužinot.

Ką kalba žmonės?

DOMINGO. Aš kartoju, žmonės

Tikriausiai klysta – šmeižtas visa tai.

KARALIUS. Kas čia dabar? Nejau aš tą

Nuodų lašelį išmaldaut turiu?

DOMINGO. Tauta vis nepamiršta, kaip kadais

Jūs sirgot, sire, buvot prie mirties,

O jau po trisdešimt savaičių paaiškėjo,

Kad dievas davė karalienei...

(Karalius pakyla ir suskambina. Įeina hercogas Alba. Domingo pritrenktas.)

Ak,

Jūs, sire, stebinat mane...

KARALIUS. *(Prieidamas prie hercogo Albos.)*

Toledo!

Jūs vyras. Ginkite mane nuo šio

Vienuolio.

DOMINGO. *(Persimeta su hercogu Alba sumišusiais žvilgsniais. Po pauzės.)*

Jeigu būtumėm žinoję,

Kad ta žinia ant josios pranešėjo

Galvos užtrauks...

KARALIUS. Aš ne infantės tėvas?

Jūs sakot, kad buvau aš prie mirties

Kai ji pastojo? Ką? Bet jei neklystu,
Jūs skambinot visais šalies varpais,
Dėkodami šventajam Domininkui
Už su manim įvykusį stebuklą.
Stebuklas jau dabar nebe stebuklas?
Tada jūs man melavot ar dabar?
Kuo įsakysit man tikėt?
Aš lankas jūsų rankose, kurį
Įtempti galit pagal savo norus?
Man valios dar užteks – ir jeigu aš
Kuo nors suabejosiu, tai pirmiausiai
Jumis pačiais.

ALBA. Ištikimybė mūsų

Nesitikėjo to.

KARALIUS. Ištikimybė!

Jinai įspėja prieš nusikaltimą!

Po laiko šnypščia – keršto geluonis!

Į priėmimo salę eikite ir laukit

Tolesnių įsakymų!

(Abu išeina.)

PENKTOJI SCENA

KARALIUS. *(Vienas.)*

O dieve,

Turiu aš visą tiesą sužinot!

Duok vyrą man šviesios, taurios širdies

Ir atvirų akių, kuris padėtų

Man ją surasti.

(Atidaro dėžutę ir išima užrašų knygelę. Kurį laiką sklaido lapus.)

Vien vardai –

Tušti vardai ir niekur nerandu
Užuominos, nurodančios dėl ko
Jie čia įrašyti.

(Paskaitęs toliau.)

Markizas Posa? Posa? Posa? Ne,
Aš tokio nebepamenu žmogaus!
Jo vardas dukart pabrauktas, tai reiškia,
Kad jį buvau svariems tikslams numatęs!
Kaip gali būti? Šis žmogus lig šiol
Nepersistato man? Matyt, jis vengia
Karališkojo skolininko žvilgsnio?
Reik šį keistuolį išbandyt! Kas gali
Apsieit ir be manęs, neslėps tiesos.
(Išeina.)

ŠEŠTOJI SCENA (praleista)

SEPTINTOJI SCENA

(Karalius. Svita)

KARALIUS. Kaip čia yra, kad aš tarp savo grandų
Markizo Posos nematau? Šis vyras,
Kiek aš žinau, garbingai man tarnavo
Ir pelnė šlovę.

LERMA. Riteris tasai
Europą visą apkeliavo ir

Dar neseniai sugrįžo į Madridą.

KARALIUS. Jisai
Nepaprasto charakterio žmogus
Ar be charakterio visai. Aš noriu

Pasikalbėt su juo ir jį pažint.

(Grafui Lermai.)

Lai po mišių užaina pas mane.

(Visi išeina.)

AŠTUNTOJI SCENA

*(Karaliaus kabinetas,
Markizas Posa ir grafas Lerma.)*

MARKIZAS. *(Jeidamas.)*

Negali būt. Mane? Mane jis kviečia?

Gal jūs sumaišėte vardus! Kodėl

Jam prireikė manęs?

LERMA. Jis nori

Pažinti jus.

MARKIZAS. Keisčiausias žingeidumas!

Man stačiai gaila laiko – jau ir taip

Gyvenimas neilgas.

LERMA. Lai likimas

Jums būna palankus.

(Išeina.)

DEVINTOJI SCENA

MARKIZAS. *(Vienas.)*

(Karalius pasirodo gretimame kambaryje ir duoda kažkokius įsakymus. Po to įeina, tylomis stabteli prie durų ir kurį laiką, markizo nepastabėtas, žiūri į jį.)

DEŠIMTOJI SCENA

(Karalius ir markizas Posa.

Pastarasis, pamatęs karalių, žengia artyn ir priklaupia prieš jį ant vieno kelio, po to pakyla ir be jokių sumišimo žymių stovi priešais.)

KARALIUS. *(Tiria jį nustebusiu žvilgsniu.)*

Mes matėmės jau?

MARKIZAS. Ne.

KARALIUS. Jūs mano sostui

Daug esat nusipelnęs. Tad kodėl

Neieškote karalius dėkingumo?

MARKIZAS. Aš, sire, tik prieš dvi dienas grįžau

Ispanijon.

KARALIUS. Markize, aš nepratęs

Skolingas likt saviems tarnams, - prašykit

Malonės kokios nors!

MARKIZAS. Užtenka man

Įstatymų.

KARALIUS. Jie taikomi visiems –

Net žmogžudžiams.

MARKIZAS. Bet juo labiau – doriems

Piliečiams! Man nereikia, sire, nieko.

KARALIUS. *(Sau.)*

Jisai drąsus ir moka gerbt save!

Taip ir maniau. Ispano išdidumas

Patinka man. Galėčiau aš pakęsti,

Net jei taurė ši lietų per kraštus.

Girdėjau, kad jūs metate tarnybą?

MARKIZAS. Karaliui aš tarnauti negaliu.

(Karalius nustebęs žiūri į jį.)

Nenoriu, sire, aš apgaut pirkėjo.
Jei skirsite man pareigas, turėsiu
Aš vykdyt jūsų norus. Reikia jums
Kovoj mano drąsos ir mano rankos,
Galvosūkyje – mano patyrimo.
Bet aš bevelyčiau ne kalto būt,
O skulptoriumi! Aš žmoniją myliu, –
Monarcho tarnas myli vien save.

KARALIUS. Labai gerai. Jūs trokštate sėti gėrį.

Bet patriotui ir išminčiui reikia
Šiai sėjai dirvos. Pasirinkit pats
Savo siekimams tinkamiausią postą.

MARKIZAS. Aš tokio posto nematau.

KARALIUS. Nejaugi?

MARKIZAS. Gal sosto siekiai mano siekiais taps?

Kaip aš galiu, mylėdamas žmoniją,
Pasitarnaut žalojimui žmonių?
Minties vergovė laimės man neduos.
Atsisakau aš, sire, sėt palaimą,
Nukaltą jūsų rankom. Man kocktu
Dalyti šituos štampus. Aš monarchui
Tarnauti negaliu.

KARALIUS. *(Šiek tiek karščiau.)*

Jūs protestantas.

MARKIZAS. *(Kiek pasvarstęs.)*

Tikiu aš, sire, į tą patį dievą,
Kaip ir jūs pats.

(Po pauzės.)

Aš šito ir bijojaus:

Likau nesuprastas. Jūs manot, jei aš
Nuo sosto paslapčių nuplėšiu skraistę,

Vadinasi, man nebe šventa tai,
Ko aš nebebijau? Aš pavojingas,
Kad vertinu save ir kad mąstau?
Mano idėjoms
Dar nepribrendo laikas. Aš esu,
Karaliau mano, ateities pilietis.
Lai šis vaizduotės nupieštas paveikslas
Ramybės jūsų nesudrumsčia. Jūs
Papūsti galit – ir jo nebėra.

KARALIUS. Ar aš pirmasis visa tai girdžiu?

MARKIZAS. Taip, jūs pirmasis.

KARALIUS. *(Pakyla, žengia keletą žingsnių ir sustoja prieš markizą. Sau.)*

Tai iš tikro nauja!

Tokia drąsa! Kam svetima yra
Prieš sostą šliaužiot, kas laisvai galvoja,
Tą žemina pamėgdžiojimas. Gal
Geriau pabandžius jį iš kito galo?
Daug ką gali laimėti staigumu. *(Jam.)*
Jei jūs taip įsitikinęs, gerai:
Naujos ieškosiu sostui atramos –
Galingos dvasios vyro...

MARKIZAS. Sire, aš matau,
Kaip jūs mažai tevertinate žmogų.
Net laisvaminčio kalboje įžiūrit
Vien pataikūno savanaudiškumą.
Ir aš, turbūt, žinau kodėl ir kas
Dėl šito kaltas: patys žmonės; jie
Gera valia pamynę savo vertę,
Gera valia pažeminę save,
Pabūgo savo dvasinės didybės
Lyg šmėklos. Patys virsdami menkystom,

Jie velka minkštapročių grandines

Didžiuodamiesi jungu lyg dorybe.

Štai kokį gavot jūs valdyt pasaulį

Ir jūsų didis tėvas – tokį pat.

Kaip jūs galėtumėte gerbti žmones,

Matydamas juos tokius sužalotus?

KARALIUS. Aš jūsų žodžiuose randu tiesos.

MARKIZAS. Bet dievo rankų kūrinis pavertęs

Niekingais įrankiais ir šiems naujai

Nulietim padaram dievu patapęs,

Deja, užmiršot viena jūs: jūs pats

Juk esat dievo rankų kūrinys,

Toks pat žmogus. Jūs esat mirtingasis,

Jūs kenčiate ir jaučiate ir ieškot

Užuojautos – bet dievui žmonės gali

Aukotis, melstis ir drebėti prieš jį!

Kokia saviapgaulė! Koks gamtos

Apverktinas žalojimas! Jei žmones

Jūs pavertėt vien paklusniom stygom,

Su kuo gi jums harmonija dalintis?

KARALIUS. (O Viešpatie, jis mano sielon skverbias!)

MARKIZAS. Bet jums – nereiškia nieko ši auka.

Jūs išrinktasis – šia siaubinga kaina

Jūs tapote dievu. Ir vargas, sire,

Jeigu sutrypęs milijonų laimę,

Nebūtumėte juo! Jei, sire, jūs

Patenkintumėt savo troškimus,

Vien laisvę panaikindamas. Prašau

Leiskit man išeit. Aš pasakiau per daug.

Širdis man verda... Per stipri pagunda

Prieš jus, vienintelį, atverti viską

Kas slegia ją.

(Grafas Lerma įeina ir tyliai persimeta keliais žodžiais su karaliumi. Pastarasis mosteli jam išeiti.)

KARALIUS. *(Išėjus Lermui, į markizą.)*

Kalbėkite!

MARKIZAS. *(Kiek patylėjęs.)*

Suprantu

Atsakomybę, sire, aš...

KARALIUS. Užbaikit!

Jūs daug dar turit pasakyti.

MARKIZAS. Sire!

Aš atvykau iš Flandrų ir Brabanto,

Iš klestinčių provincijų plačių.

Kokia tvirta, kokia tauri tauta!

Aš supratau, kaip dieviška yra

Jos tėvu būt! Bet suklopau aš, sire,

Ant griaučių, ant sudegintų žmonių...

(Čia jis nutyla, įbedęs akis į karalių, kuris bando išlaikyti jo žvilgsnį, bet nepakelia jo ir sumišęs nudelbia akis.)

Žmoniškesni laikai

Pakeis Pilypo amžių, - sušvelnės

Įstatymai. Karalių patvaldystė

Gražiai broliuosius su piliečių laime,

Valstybės gerbs ir vertins savo sūnus,

O būtinybė taps žmoniškesne.

KARALIUS. Bet jei ateis tie geresni laikai,

Jūs manote, kad aš turiu drebėti,

Bijodamas žmonijos prakeikimo?

Pažvelkite Ispanijon. Čia žydi

Piliečių laimė po taikos dangum.

Aš šią ramybę ir flamandams duosiu.

MARKIZAS. Kapų ramybė! Ir galvojat jūs

Užbaigt pradėtą žygį? Jūs galvojat

Užgniaužti krikščionybės atgimimą –

Tą žydintį pavasarį, kuris

Atjaunina pasaulio veidą? Norit

Visoj Europoj vienas – sustabdyt

Istorijos besisukantį ratą?

Be reikalo už stipinų jūs stveriat!

Nieks neišeis!

(Karalius sujaudintas. Markizas tai pastebi ir žengia arčiau.)

Jūs norite žydėti amžinai,

O sėjat mirtį! Smurto kūrinys

Draug su kūrėju žengia į kapus.

Jums niekad nieks nepadėkos – ir veltui

Jūs stojate į kovą su gamta

Ir didžiąją karališkąją širdį

Aukojate griovimo idealams.

Nemokate jūs vertinti žmogaus.

Sutraukęs amžių miego grandines

Dar savo teisių jis pareikalaus,

O Jūsų vardą įrašys greta

Su Nerono vardu, o tai skaudu man,

Nes jūs širdis gera.

KARALIUS. Iš kur jūs žinot?

MARKIZAS. *(Karštai.)*

Prisiekiu viešpačiu! Taip. Aš tuo tikras.

Grąžinkit mums, ką esate atėmęs!

(Drąsiai prieina prie karaliaus, įrėmęs į jį liepsnojančią bebaimį žvilgsnį.)

Lai tūkstančių žmonių iškalbingumas,

Kurių vardu kreipiuosi aš į jus

Man padeda gaisru paversti ugnį,
Kuri, matau, jums nušvietė akis!
Atsisakykite sudievinat tai, valdove,
Kas prieštarauja prigimčiai žmogaus,
Kas žudo tautą. Simboliu teisybės
Ir amžinybės tapkit savo tautai.
Tarp mirtingųjų niekas niekada
Tam neturėjo šitiek galimybių.
Jūs rankoj plunksna – stebukladarė
Atnaujint gali mūs pasaulį. Duokit
Minties mums laisvę!

(Puola jam po kojų.)

KARALIUS. *(Apstulbintas nusigręžia, paskui vėl kreipiasi į markizą.)*

Keistas kliedesys!

Bet... kelkitės...

MARKIZAS. Pasidairykit, sire,
Po dievo duotą gamtą. Sutverta
Ji laisvei – laisvė jos didžiausias lobis.
O jūsų kūriniai – menki ir skurdūs.
Ir gąsdina krikščioniško pasaulio
Valdovą lapų šlamesys – dorybė
Atrodo baubas jam.

KARALIUS. Ir jūs svajojat šiuos idealus,
Šį amžinybės simbolį, įskiepyt
Manoj karalystėj?

MARKIZAS. Vienas jūs,
Tai galit padaryt ir niekas kitas!
Tautų gerovei savo sosto galią
Pašvęskite, - jinai lig šiol tuščiais
Blizgučiais mėgavosi. Sugrąžinkit
Žmonijai jos išplėštą kilmingumą.

KARALIUS. *(Ilgokai patylėjęs.)*

Aš leidau jums kalbėt ligi galo.
Savotiškai suprantat jūs pasaulį,
Ir aš nenoriu avo pažiūrų
Primest jums. Jūs savo sielą man
Pirmam atvėrėte. Aš tuo tikiu.
Ir vien dėl to, kad šiuo idealus,
Šią ugnį slėpėt ligi šiol, jaunuoli,
Už santūrumą jūsų išminties –
Užmiršiu, kaip ir ką aš sužinojau.
Pakilkite. Nerimstančiam jaunuoliui
Kaip senis ir karalius atsakysiu.
Lai bus tai mano užgaidos. Man rodos,
Kad net nuodai doringoj širdyje
Pavirsti gali gėrio balzamu.
Bet venkit inkvizicijos manos.
Man būtų gaila, jei...

MARKIZAS. Jei nukentėčiau?

KARALIUS. *(Atidžiai žiūrėdamas į jį.)*

Aš šitokio žmogaus dar nemačiau.
Ne, ne, markize! Per griežtai jūs teisiat.
Aš Neronu nebūsiu – aš nenoriu
Juo būti jums. Lai ne visa palaima
Nuvysta nuo karūnos spindulių.
Ir jūs – jūs galit mano akyse
Likt žmogumi.

MARKIZAS. *(Greitai.)*

O mano tėvynainiai?
Juk Flandrijoje tūkstančiai yra
Daug geresnių nei aš. Bet jūs –
Atleiskit, sire, man už atvirumą –

Jūs pirmąkart išgirdot laisvės vardą
Ne maištininko lūpose.

KARALIUS. *(Rimtai, bet švelniai.)*

Užtenka.

Nelieskim to daugiau, jaunuoli. Jūs
Kitaip galvosit, kai pažinsit žmones
Kaip aš pažįstu. Nenorėčiau aš
Matyt jus paskutinįkart. Kuo aš galėčiau
Jus prie savęs pririšti?

MARKIZAS. Leiskit man

Palikt pačiu savim. Ko būčiau vertas,
Jei parsiduočiau jums.

KARALIUS. Šio išdidumo

Aš negaliu pakęst! Nuo šios dienos
Jūs man tarnausit. Nebandykit spirtis!
Tai mano noras.

(Patylėjęs.)

Kas tai? Ko gi aš

Norėjau? Argi ne tiesos aš troškau?

O atradau kai ką daugiau... Mane

Jūs nupiešėt soste, bet, markize,

Koks aš atrodau savo šeimoje?

(Pastebėjęs, kad markizas susimąsto.)

Taip, suprantu. Bet jeigu aš esu

Nelaimingiausias tėvas, negi būtinai

Turiu aš būti nelaimingas vyras?

MARKIZAS. Jeigu sūnus, tiek duodantis vilčių,

Jei mylinti, ištikima žmona,

Suteikti gali mirtingajam teisę

Laimingu būt, tai jūs, karaliau, esat

Pats laimingiausias.

KARALIUS. *(Niauriai.)*

Ne, aš toks nesu!

Aš niekad nebuvo toks nelaimingas,

Kaip kad dabar.

(Ilgai žiūri į markizą liūdnu žvilgsniu.)

MARKIZAS. Aš nemanau, kad princas

Galėtų būt nedoras ar negeras.

KARALIUS. Bet aš žinau. Jokia man karūna

To neatstos, ką atėmė jisai –

Doringą karalienę!

MARKIZAS. Sire, kas

Įtart išdrįstų?

KARALIUS. Žmonės! Piktas gandas!

Aš pats! Turiu įrodymų, kurie

Deja, pasmerkia ją. Tai dar ne viskas –

Bijau, markize, aš kai ko baisesnio.

Tačiau sunku man štai kuo patikėt:

Kas man ją skundžia? Jeigu ji galėjo

Paslysti šitaip, šimtą kart labiau

Turiu aš teisę Eboli įtart

Tuščiu šmeižtu. Juk kunigas nekenčia

Ir princo, ir Elzbietos. Argi Alba

Galėtų nesvajot apie kerštą?

Žmona vertesnė man už juos visus.

Lengviau įskųst ją, negu jai nupult –

Sutraukyt šventą sutuoktusių ryšį.

Pažįstat žmones jūs, markize. Aš

Seniai ieškojau šitokio, kaip jūs –

Geros širdies ir linksmo, ir, svarbiausia,

Pažįstančio kitus, aš jus imu

Savo žinion...

MARKIZAS. *(Pritrenktas ir persigandęs.)*

Mane? O sire!

KARALIUS. Jūs

Kalbėjotės su savo karalium

Ir nieko sau neprašėt. Man tai nauja.

Jūs būsite teisingas. Jums netemdys

Akių juoda aistra. Tad pasistenkit

Susidraugaut su mano sūnumi,

Ištirkit karalienės širdį. Aš

Jus įgalioju susitikinėt

Su jais be liudininkų. O dabar

Palikite mane. *(Paskambina.)*

MARKIZAS. Ar aš galiu

Nors vieną viltį išsinešt? Tai būtų

Gražiausia man gyvenimo diena.

KARALIUS. *(Ištiesia jam pabučiuoti ranką.)*

Ir man ji nepraėjo veltui.

(Markizas pakyla ir išeina. Įeina grafas Lerma.)

Ateity

Įleiskit riterį be pranešimo.

KETVIRTASIS VEIKSMAS

PIRMOJI SCENA

(Karalienės menė.

Karalienė, hercogė Olivares, princesė Eboli, grafiene Fuentes ir kitos damos.)

KARALIENĖ. *(Pakildama, vyriausiajai rūmininkei.)*

Tai raktas dar neatsirado? Teks

Atplėšt dėžutę – ir tuoj pat...

(Pastebėjusi princesę Eboli, kuri prieina pabučiuoti jai rankų.)

Princese,

Kaip malonu jus vėl matyt. Džiaugiuosi,

Kad pasitaisė jūsų sveikata.

Bet jūs dar vis išblyškusi...

FUENTES. *(Šiek tiek kandžiai.)*

Nuo drugio,

Kuris baisiausiai ardo mūsų nervus.

Ar ne tiesa, princese?

KARALIENĖ. Gal būt. Bet kas gi jums? Jūs virpat?

EBOLI. Ne...

Tai šiaip tiktai... Šviesioji karaliene,

Gal leisit man išeit...

KARALIENĖ. Jums bloga? Kam

Jūs slepiat, kad esat nesveika?

Juk silpna? Ak, padėkit jai, grafiene,

Prisėst ant taburetės.

EBOLI. Gal ore

Man bus geriau. *(Išėina.)*

KARALIENĖ. Grafiene, palydėkit.

Koks netikėtas priepuolis!

(Jeina pažas ir pasako kažką hercogei, kuri po to kreipiasi į karalienę.)

OLIVARES. Markizas

De Posa, jūsų didenybe. Jį

Čia pats karalius siunčia.

KARALIENĖ. Aš jo laikiu.

ANTROJI SCENA

(Markizas Posa, buvusieji.)

Markizas ant vieno kelio priklaupia prieš karalienę, kuri duoda jam ženklą pakilti.)

KARALIENĖ. Ką mano viešpats liepia man? Ar aš

Galiu viešai...

MARKIZAS. Man pavesta monarcho

Su karaliene viena pakalbėt.

(Karalienei mostelėjus, damos išeina.)

TREČIOJI SCENA

(Karalienė, markizas Posa)

KARALIENĖ. *(Didžiai nustebusi.)*

Kaip tai suprast? Aš netikiu akim!

Jūs siunčia pas mane karalius?

MARKIZAS. Monarchas prašo jūsų didenybę

Prancūzų pasiuntiniui atsakyti

Šiandieną audienciją. Tatai

Man pavesta pranešti jums, karaliene.

Bet ne dėl to aš atėjau čionai.

Aš princo Karlo...

KARALIENĖ. Kaip gi laikos princas?

MARKIZAS. Kaip tas anų laikų išminčius, kurs
Kentėjo už jo mylimą teisybę.

Jis pasiruošęs lygiai taip numirt

Už savo meilę. Trūksta žodžių man...

Štai čia jis rašo pats.

(Paduoda karalienei laišką.)

KARALIENĖ. Manęs jis prašo

Pasikalbėt su juo.

MARKIZAS. Ir aš prašau to.

KARALIENĖ. Ar bus jis laimingesnis, kai išvys

Savo akim, kad aš nesu laiminga?

MARKIZAS. Ne, bet, manau, kad jam tatai įkvėps

Pasiryžimo ir veikimo.

KARALIENĖ. Kam?

MARKIZAS. Į Flandrus

Išvyksta hercogas de Alba.

KARALIENĖ. Taip,

Girdėjau tai.

MARKIZAS. Karalius savo žodžio

Nebeatšauks. Pažįstu jį gerai.

Bet princui čia negalima palikti,

O ypač šiuo metu – nieku būdu.

Negalima nė Flandrų paaukot.

KARALIENĖ. O ką daryt – jūs žinote?

MARKIZAS. Gal būt.

Tik išėitis sunki kaip pats pavojus.

Tai žūstančio drąsa. Bet kito kelio,

Deja, nėra.

KARALIENĖ. Kas tai per išėitis?

MARKIZAS. Jis turi

Karaliaus nepaklusti ir slapta

Išvykt į Briuselį, kur laukia jo
Flamandai, neprarasdami vilties.
Sukils, jam metus šūkį, Nderlandai.
Karūnos princo vardas įkvėps
Pasiryžimo. Jų kardai privers
Drebėt Ispanijos karalių sostą
Ką uždraudė jam tėvas Madride,
Tą Briuselyj jam leis.

KARALIENĖ. Ar jūs šiandieną
Nusprendėt tai? Po to, kai su karalium
Kalbėjotės?

MARKIZAS. Šiandieną, tuoj po to.

KARALIENĖ. *(Po pauzės.)*

Jūs planas ir vilioja, ir baugina.
Manau, kad jūs teismus. Drąsi idėja.
Galbūt, todėl jinai patinka man.
Aš jums padėsiu. Princas viską žino?

MARKIZAS. Manau, kad jam geriausia būtų išgirst
Iš jūsų lūpų tai.

KARALIENĖ. Iš tikro!

Puikus sumanymas. Bet princas gal
Per jaunas...

MARKIZAS. Ne bėda! Jis ten atras
Ir Egmontą, ir princą Oranietį,
Šauniuosius Karlo didžiojo vadus,
Narsius kovot ir sumanius patarti.

KARALIENĖ. *(Pagyvėjus.)*

Tikrai! Žavinga ir kilni idėja.
Reik princui vykt, reik veikti. Net baisu
Žiūrėt, kaip jis čia Madride užguitas.
Aš neištverčiau juo dėta. Parems jį,

Aš pažadu, Paryžius ir Savoja.

Taip, jūs teigus. Gana sėdėti princui
Rankas sudėjus. Bet šiam planui reikia
Lėšų.

MARKIZAS. Ir apie tai jau pagalvota.

KARALIENĖ. Ir aš žinau dar vieną būdą.

MARKIZAS. Tai

Galiu suteikt jam viltį pamatyt jus?

KARALIENĖ. Turiu aš pagalvoti.

MARKIZAS. Karlas laukia

Atsakymo, šviesioji karaliene.

Aš pažadėjau nesugrįžt tuščiom.

(Ištiesdamas jai savo užrašų knygelę.)

Kol kas nors porą žodžių...

KARALIENĖ. *(Parašiusi.)*

O kada

Vėl pamatysiu jus?

MARKIZAS. Kada norėsit.

KARALIENĖ. Kada norėsiu? Kaip suprast, markize,

Šią laisvę?

MARKIZAS. Nejtarkit nieko. Mes

Naudojamės šia laisve – ir šios laisvės,

Turbūt, užtenka mano karalienei.

KARALIENĖ. *(Nutraukdama.)*

Kaip džiaugčiaus aš, markize, jeigu laisvė

Atrastų nors šį prieglobstį Europoj!

Ir jo dėka! Aš pažadu paremt jus.

MARKIZAS. *(Karštai.)*

Žinojau, aš žinojau tai iš anksto!

(Duryse pasirodo hercogė Olivares.)

KARALIENĖ. *(Šaltai markizui.)*

Ką man karalius, mano viešpats, liepia,
Šventai aš vykdau. Paprašysiu jus
Nunešt jam mano tylų paklusnumą.
(Duoda jam ženklą. Markizas išeina.)

KETVIRTOJI SCENA

*(Galerija.
Don Karlas ir grafas Lerma.)*

LERMA. Bet nesirūpinkite, jūsų didenybe,
Taurus žmogus tatai pasakė man,
Tikriaus, aš pats girdėjau.

KARLAS. Apie ką
Jūs kalbate?

LERMA. Apie markizą Posą.

KARLAS. Ir ką?

LERMA. Jis buvo pas karalių.

KARLAS. Taip?

LERMA. Jie ten ne apie mažmožius kalbėjo.

KARLAS. Mielai tikiu.

LERMA. Ir jūsų vardas, prince,
Dažnai ten buvo minimas.

KARLAS. Manau,
Kad tai dar ne bėda.

LERMA. Be to, šį rytą
Karaliaus miegamajame slapčia
Aš karalienės vardą išgirdau.

KARLAS. *(Sukrėstas žengia žingsnij atgal.)*

Ką? Grafe Lerma! Ką gi jie kalbėjo
Apie jos didenybę?

LERMA. *(Traukiasi.)*

Ne! Ne, prince!

Man pareiga užčiaupia lūpas.

KARLAS. Keista.

Jūs, mielas grafe, viena man pasakot,

O kita slepiat.

LERMA. Viena lietė jus,

O kita liečia jojo didenybę.

(Lerma išeina.)

PENKTOJI SCENA

(Markizas Posa ateina galerija. Karlas.)

MARKIZAS. Karlai! Karlai!

KARLAS. Kas šaukia? A, tai tu! Gerai. Skubu

Į vienuolyną. Sek paskui mane.

(Nori išeiti.)

MARKIZAS. Minutę luktelk.

KARLAS. Jei mus pamatytų...

MARKIZAS. Nepamatys. Tik porą žodžių. Karalienė...

KARLAS. Buvai pas mano tėvą?

MARKIZAS. Taip, buvau.

Mane jis kvietė.

KARLAS. *(Nekantraudamas.)*

Ir ką?

MARKIZAS. Tvarkoj.

Kalbėsies tu su ja.

KARLAS. O kaip karalius?

Ko jam reikėjo iš tavęs?

MARKIZAS. Jam? Nieko.

Užsigeidė susipažint. Turbūt,
Koks neprašytas draugas pasistengė.
Jis siūlė man tarnybą.

KARLAS. O tu jos
Atsisakei?

MARKIZAS. Suprantama.
(Išsiima užrašų knygelę ir paduoda princui.)

Čia pora žodžių tau nuo karalienės,
Rytoj aš sužinosiu kaip ir kur...

KARLAS. *(Išsiblaškęs permeta akimis laišką. Dirbtinai šypsodamasis.)*

Mes pasikeitėm, atrodo,
Vaidmenimis? Tu šiandien toks drąsus.

MARKIZAS. Drąsus? Šiandieną?

KARLAS. Ką gi rašo man
Jos didenybė?

MARKIZAS. Argi tu lig šiol
Neperskaitei?

KARLAS. Aš? Taip.

MARKIZAS. Tai kas gi tau?

KARLAS. *(Dar kartą perskaito laiškutį. Užsidegęs ir sužavėtas.)*

Ji rašo, kad turiu aš pasiryžti
Lemtingam žygiui. Kaip tatai suprast?
Tu nežinai?

MARKIZAS. O jeigu ir žinočiau,
Ar pasiruošęs, Karlai, tu dabar
Klausyt manęs?

KARLAS. Aš įžeidžiau tave.
Aš toks sutrikęs. Dovanok, Rodrigo.

MARKIZAS. Sutrikęs? Bet kodėl?

KARLAS. Pats nežinau.
Tu duodi man knygelę?

MARKIZAS. Negaliu.

Ir dar daugiau – aš noriu paprašyt,

Kad tu man savo duotum.

KARLAS. Savo? Kam?

MARKIZAS. Į svetimas rankas kad nepakliūtų,

Vienas kitas menkniekis; tavo laiškai

Ar nuotrupos minčių – trumpiau, kol kas

Duok savo popierius man.

KARLAS. Bet kodėl?

MARKIZAS. Dėl viso pikto. Visko gali būt,

O pas mane jų niekas neieškos.

Duok!

KARLAS. *(Labai susirūpinęs.)*

Keista man! Ką tu turi galvoj?

MARKIZAS. Ničnieko. Būk ramus.

(Karlas atiduoda savo laiškus.)

O vienuolyne

Papasakosiu tau kai ką daugiau.

Dabar kol kas – sudie. *(Nori eiti.)*

KARLAS. *(Dvejodamas kovoja su savim, pagaliau sulaiko markizą.)*

Palauk, Rodrigo!

Duok minutėlei laiškus man. Tarp jų

Yra ir tas, kurį ji man parašė

Į Alkala, kai sunkiai aš sirgau.

Aš jį lig šiol nešioju prie širdies.

Sunku man išsiskirt su šituo laišku.

Palik man jį... tik šitą... O kitus

Gali paimti.

(Suranda laišką ir pasiima.)

MARKIZAS. Nelabai gerai.

Dėl jo aš ir bijojau.

KARLAS. Sudie.

(Tylėdamas iš lėto pasuka durų link, tarpdury valandėlei sustoja, paskui sugrįžta ir grąžina laišką.)

Paimk!

(Jo ranka dreba. Akys pilnos ašarų. Jis krinta markizui ant kaklo ir prispaudžia veidą prie jo krūtinės.)

Ne, tėvas to nepadarys!

Rodrigo, ne! Jis to nepadarys!

(Skubiai išeina.)

ŠEŠTOJI SCENA

MARKIZAS. *(Nuseka jį žvilgsniu.)*

Kam miegantį pažadint? Kad audros

Išvystų debesį? Geriau iš tyko

Nustumt grėsmingus debesis į šalį,

Kad tau pabudus, giedras būt dangus.

(Išeina.)

SEPTINTOJI SCENA

(Karaliaus kabinetas.

Karalius sėdi krėsle.)

KARALIUS. *(Po ilgos, gilios tylos.)*

Ne! Ji vis tiek mano duktė! Gamta

Negali šitaip žaist panašumu!

Šios žydros akys mano! Pats save

Randu aš kiekvienam jos veido bruože.

Tu mano meilės vaikas, tu! Aš prie širdies

Glaudžiu tave – tu mano kraujas.

(Kažkokios minties pritrenktas, nutyla.)

Mano?

Kas gali būt baisesnio! Mano bruožai

Argi ne tokie pat, kaip jo?

(Paima medalioną rankon ir žvilgčioja čia į paveikslą, čia į veidrodį, pagaliau sviedžia medalioną žemėn.)

Šalin!

Paržūsiu šitoj prarajoj!

AŠTUNTOJI SCENA

(Grafas Lerma, karalius)

LERMA. Karaliau,

Priimamajam laukia jos šviesybė...

KARALIUS. Dabar?

LERMA. Ir maloningai prašo jus

Priimt ir išklausyt...

KARALIUS. Kada? Dabar?

Tokiu nejprastu laiku? Ne, ne!

Aš negaliu... *(Lerma išeina.)*

DEVINTOJI SCENA

(Karalius. Karalienė įeina.)

KARALIENĖ. *(Ji puola prieš karalių ant kelių, kuris stovi nebylus ir sumišęs.)*

Mano vyre

Ir viešpatie... Turiu aš... Priversta

ieškoti jūsų sosto teisingumo.

KARALIUS. Ieškoti teisingumo?

KARALIENĖ. Su manim

Čia nederamai elgiamasi. Išlaužta

Mano dėžutė...

KARALIUS. Kas?

KARALIENĖ. Iš jos

Pradingo, sire, brangūs man daiktai...

KARALIUS. Jums brangūs?

KARALIENĖ. Taip, ir svarbūs – piktavalis

Nesusigaudęs gali panaudot

Piktam juos...

KARALIUS. Panaudot piktam? Bet jūs

Pakilkite.

KARALIENĖ. Aš nepakilsiu tol,

Kol mano vyras man nepažadės

Sava ranka išduoti man piktavalį,

Jei ne, - lai leidžia jis palikt man rūmus,

Kurie vagis globoja...

KARALIUS. Bet pakilkit!

Jums nederą... Pakilkite!

KARALIENĖ. Vagis,

Žinau aš, iš didikų tarpo, nes

Dėžutėj buvo deimantų ir perlų

Už porą milijonų, o vien laiškų

Jis išėmė...

KARALIUS. Kurių aš neskaičiau?

KARALIENĖ. Mielai galiu paaiškint, mano vyre.

Medalionas ir laiškai gauti

Iš Karlo.

KARALIUS. Ką?

KARALIENĖ. Infanto, jūs sūnaus.

KARALIUS. Jis rašė jums?

KARALIENĖ. Taip, man.

KARALIUS. Infantas? Ir

Tatai jūs sakot man?

KARALIENĖ. Kodėl gi ne?

KARALIUS. Tokiom akim?

KARALIENĖ. O kas gi šičia blogo?

Manau, kad jūs prisimenate laiškus,

Kuriuos, dviejų karūnų leidimu

Don Karlas rašė man į Sen-Žermeną.

Aš nežinau, ar buvo jam tai leista,

Bet, apsvaigintas gundančių vilčių,

Jis drįso dar pridėti savo portretą.

Ar aš galiu jį teisti už šitą žingsnį?

Tegul jis buvo ir neapgalvotas,

Tačiau atleistinas, - aš taip manau.

Iš kur galėjo jis žinoti, kad aš

Būsiu jo pamotė...

(Pastebi karaliaus judesį.)

Kas, mano vyre,

Jums? Ak!..

(Ji pamato medalioną ir, pažinus jį, apstulbsta. Abu stovi vienas į kitą įbedę akis. Po ilgos tylos.)

Iš tikro, sire!

Taip tikrinti žmonos ištikimybę,

Atrodo man, karališkai kilnu.

Bet leiskit dar paklausti jus.

KARALIUS. Dabar

Karalius klausinės.

KARALIENĖ. Nenoriu aš,

Kad įtarimas kristų ant nekalto.

Jei ši vagystė padaryta jūsų

Įsakymu...

KARALIUS. Taip.

KARALIENĖ. Man tada belieka
Jus vieną kaltinti ir apgailestauti,
Kad, sire, jūs negavote žmonos,
Kuri pakęstų tokį įžeidimą.

KARALIUS. Madam, aš jau girdėjau tas kalbas.
Bet antrąkart manęs jos neapgaus,
Kaip kitados Aranchuese. Tąsyk
Skaisti kaip dievo angelas žmona
Mokėjo gintis išdidžiai. Dabar
Aš ją geriau pažįstu.

KARALIENĖ. Ką tai reiškia?

KARALIUS. Ir, gerbiamoji, be jokių gudryščių!
Gal ir dabar jūs teigiat, kad tada
Su niekuo nekalbėjote? Su niekuo!

KARALIENĖ. Kalbėjaus aš su princu.

KARALIUS. Taip? Tad viskas
Aišku kaip dieną. Šitaip įžūliai
Suteršti mano garbę!

KARALIENĖ. Garbę, sire?
Jei šičia įžeista kieno garbė,
Tai įžeista didesnė, negu ta,
Kurią vestuvių proga aš gavau
Kastilijoje.

KARALIUS. Kodėl jūs išsigynėt?

KARALIENĖ. Todėl, kad aš nepratus leist kam nors
Kaip pasmerktąjį tardyti mane
Akivaizdoj dvariškių.
Niekad aš
Tiesos neslėpčiau, jeigu jūs geruoju,
Su pagarba užklaustumėt mane.
Ar šitokiu tonu Aranchuaeese

Į žmoną kreipėsi jūsų didenybė?
Gal palyda – prisiekusių teismas
Ir jam valia pasmerkti karalienės
Už asmeniškų poelgių? Aš leidau
Infantui pamatyti mane, nes jis
Primygtinai to prašė. Aš ėmiaus
Tatai savon atsakomybėn, mano vyre,
Nes paprotys man ne teisėjas ten,
Kur nėra nusikaltimo. O nuo jūsų
Aš nuslėpiau, norėdama išvengt
Tarnų akivaizdų beprasmių ginčų
Ar buvo man tai leistina.

KARALIUS. Madam

Jūs drąsiai kalbate...

KARALIENĖ. Ir dar dėl to,

Galiu pridurti, kad tėvo širdyje,
Užuojautos infantas nesuranda,
Kurios jis nusipelnė.

KARALIUS. Nusipelnė?

KARALIENĖ. Ir nemanau aš, sire, slėpti to,

Kad aš infantą myliu ir gerbiu
Kaip artimiausią giminaitį, kurs
Kadaise buvo vertas kito vardo,
Daug artimesnio man. Ir aš nemoku
Laikyti jį sau svetimu dėl to,
Kad buvo jis man už kitus brangesnis.
Ir jeigu vardan valstybės interesų
Jūs laikote naudinga sudaryti
Karūnų sąjungas, tai jas nutraukti
Turėtų būti nelengva. Negaliu aš
Nekęsti pagal užsakymą, ir jei

Jūs norite teisybę sužinot –
Net ir nenoriu to ir nepakęsiu
Aš prievartos jokios.

KARALIUS. Elzbieta! Jūs
Pažįstate mane kaip silpnabūdį.
Tai teikia jum per daug drąsos. Ne kartą
Išbandėte jūs savąją galybę,
Palauždama karaliaus atkaklumą.
Bet tuo blogiau jum: Tai, kas kitados
Darydavo mane silpnabūdžiu,
Įkvėpt man gali pasiutimą!

KARALIENĖ. Kuo gi
Aš nusikaltus?

KARALIUS. *(Paėmęs ją už rankos.)*
Jeigu nusikaltus –
Taip, nusikaltus, aš neabejoju! –
Bet jeigu šis baisus nusikaltimas
Bent vienu kvėptelėjimu prašoks
Ribas... Jei aš apgautas...

(Paleidžia jos ranką.)

Aš pajėgsiu
Įveikt silpnąbę paskutinę! Taip! Tada,
Elzbieta, vargas man ir jum!

KARALIENĖ. Bet kuo gi
Aš nusikaltusi?

KARALIUS. Tada paplūs
Čia kraujas...

KARALIENĖ. Viešpatie! Lig to
Prieit!

KARALIUS. Aš už save neatsakau:
Manęs nesulaikys nei papročiai,

Nei prigimties įstatymai, nei jokios
Valstybių sutartys...

KARALIENĖ. O, kaip gailiuosi

Aš jūsų didenybės...

KARALIUS. *(Nebesusivaldydamas.)*

Ko? Manęs?

Ištvirkėlės užuojauta!

(Karalienė pasuka durų link.)

Palaukit...

KARALIENĖ. To jau per daug... Aš negaliu pakelt...

(Nori pasiekti duris ir parpuola ant slenksčio.)

KARALIUS. *(Sumišęs šoka prie jos.)*

O dieve! Kas jums!

(Išsigandęs puldinėja apie ją.)

Kokia nelaimė! Kraujas! Ak, už ką jūs

Taip žiauriai baudžiate mane? Už ką?

Pakilkit! Atsigaukit! Dar užeis kas!

Užtiks mus – pasikelkit! Nedarykit

Komedijos prieš dvariškius! Ar aš

Turėsiu jus maldauti atsikelt?

(Karaliaus palaikoma, ji pakyla.)

DEŠIMTOJI SCENA

(Buvusieji. Išsigandę įeina Alba, Domingo ir kelios damos.)

KARALIUS. Iš veskit karalienę. Jai negera.

(Damų palydima karalienė išeina. Alba ir Domingo prieina arčiau.)

ALBA. Jos akys apsiverkusios, kakta

Sukruvinta...

KARALIUS. Dar stebitės, velniai,

Mane sugundę?

ALBA, DOMINGO. Mes?

KARALIUS. Taip, jūsų kalbos

įsiutino mane, tačiau įtikint

Nepajėgė.

ALBA. Mes sakėm ką girdėjom.

KARALIUS. Jums pragaras tars ačiū. Aš turiu

Dėl savo žingsnio atgailaut. Tikriausiai

Pačių skundikų sąžinės nešvarios.

MARKIZAS POSA. *(Už scenos.)*

Galiu matyt monarchą?

VIENUOLIKTOJI SCENA

(Markizas Posa. Buvusieji)

KARALIUS. *(Išgirdęs markizo balsą guviai pakyla ir žengia keletą žingsnių jo pasitikti.)*

A! Tai jis!

Džiaugiuos matydamas, markize. Jūsų

Aš, hercoge, dabar nereikalingas.

Palikit mus.

(Alba ir Domingo nustebę susižvalgo ir išeina.)

DVYLIKTOJI SCENA

(Karalius ir markizas Posa.)

KARALIUS. Ką gero man

Pranešite, markize?

MARKIZAS. Laukiamajam

Aš baisų gandą, sire, išgirdau,

Net patikėt sunku: kivirčas – kraujas –
Ir karalienė...

KARALIUS. Jūs iš ten?

MARKIZAS. Baisu,
Jei šie gandai neišgalvoti, jei
Kas panašaus galėjo atsitikti
Su jūsų didenybe. Man pavyko
Kai ką išsiaiškint, sire, ir tatai
Apverčia viską aukštyn kojom.

KARALIUS. Na?

MARKIZAS. Radau aš būdą perimt princo laiškus
Ir asmeniškų popierius. Tikiuos,
Kad jie nauja šviesa nušviečia...
(Paduoda karaliui princo popierius.)

KARALIUS. *(Godžiai juos sklaido.)*

Laiškas

Iš imperatoriaus? Taip, mano tėvo...

Kiek pamenu, aš tokio neskaičiau...

(Permeta akimis laišką, padeda j šalį ir stveriasi kitų popierių.)

Tvirtovės planas... Nuotrupos minčių

Iš Tacito... O čia kas? Kas gi čia!

Pažįstama rašysena! Tikrai.

Tai moteries ranka.

(Atidžiai skaito, čia garsiai, čia patylomis.)

„Šis raktas...

Paviljono galines duris...

Kur karalienės menė...“ Kas per velnias?

„Už atsargumą laukit palankumo,

O už kantrybę – atpildo...“ Šėtonas!

Šėtono išdavystė! Pažinau!

Tai jos ranka! Taip!

MARKIZAS. Karalienės?

Negali būt...

KARALIUS. Princesės Eboli!

MARKIZAS. Vadinasi, tai tiesa, ką vakar pažas

Enaresas man sakė apie raktą

Ir laišką.

KARALIUS. *(Baisiai susijaudinęs, stveria markizą už rankos.)*

Aš, markize, patekau

Į velniškas rankas! Ši moteris –

Turiu, markize, aš prisipažinti –

Ši moteris išplėšė karalienės

Dėžutę... Ji sukurstė įtarimą...

Galbūt, ne be vienuolio paramos...

Aš pragariškos jų klastos auka!

MARKIZAS. Viena dar laimė, jeigu taip...

KARALIUS. Markize!

Aš pradėdau bijoti, kad per griežtai

Su žmona pakalbėjau.

MARKIZAS. Jei ir buvo

Tarp karalienės ir infanto slaptas

Koks sąmokslas, tai jau, tikrų tikriausiai,

Kitokio turinio. Turiu žinių,

Kad karalienė įkvėpė jam norą

Išvykti į Niderlandus.

KARALIUS. Man žmonos

Valstybės politikos planai

Nebaisūs.

MARKIZAS. Aš bijaus dėl princo.

Ar myli jis? Ar gali pridaryti ko?

Šiais klausimais vertėtų pagalvoti.

Infanto reikia saugotis.

KARALIUS. Jūs man

Už jį atsakot.

MARKIZAS. *(Pagalvojęs.)*

Jūsų didenybe,

Jei reikalą šį patikite man,

Tai aš prašysiu įgaliot mane

Pačiam tvarkytis, be kitų pagalbos.

KARALIUS. Tebūnie taip.

(Lermai, kuris tuo metu įeina.)

Kaip jaučias karalienė?

LERMA. Vis dar nekaip. Jinai labai silpna.

(Nužvelgia markizą nepasitikinčiu žvilgsniu ir išeina.)

MARKIZAS. *(Po pauzės, karaliui.)*

Dar vienas atsargumas reikalingas.

Bijau, kad princas gali būti įspėtas.

Jis turi daug gerų draugų – gal būt,

Su Gento maištininkais net palaiko

Ryšius. Jis gali sužinot kai ką

Ir padaryt neapgalvotų žygių.

Todėl patarčiau imtis jau dabar

Ryžtingų priemonių, kad jam laiku

Galėtumėm užkirsti kelią.

KARALIUS. Jūs

Visai teisus. Bet ką daryti?

MARKIZAS. Slaptą

Man arešto įsakymą išduokit.

Tebūna paruoštas: pavojui esant,

Kad jį tuoj pat galėčiau panaudot...

(Matydamas karalių dvejojant.)

Laikysim tai valstybine griežčiausia

Paslaptimi, kol...

KARALIUS. *(Priėjęs prie stalo ir parašęs arešto įsakymą.)*

Jeigu karalystė

Pavojuj, tenka griebtis pačių

Griežčiausių priemonių. Prašau, markize.

Turbūt, nereik prašyt jus nuosaikumo.

MARKIZAS. *(Paėmęs įsakymą.)*

Tik ypatingu atveju, karaliau.

KARALIUS. *(Deda jam ant peties ranką.)*

Tad eikite, markize mielas, eikit –

Grąžinkite ramybę mano širdžiai

Ir ramų miegą naktimis. Sudie.

(Abu nueina į priešingas puses.)

TRYLIKTOJI SCENA

(Galerija.)

Karlas įeina didžiai susijaudinęs. Jį pasitinka grafas Lerma.)

KARLAS. Aš jūsų ieškau.

LERMA. O aš jūsų, prince.

KARLAS. Siaubingą gandą išgirdau: karalius

Ant motinos įsiuto ir dukters,

Kažkokią paslaptį patyręs.

LERMA. Taip,

Kažką jis sužinojo.

KARLAS. Tai tiesa? O ką?

LERMA. Aš, prince, jus įspėjau vieną kartą.

Jūs nekreipėte dėmesio. Dabar

Įspėju antrąkart.

KARLAS. Na, na?

LERMA. Jei aš

Neklystu, prince, neseniai mačiau
Aš jūsų rankoj melsvą piniginę:
Iš mašasto, apsiuvinėtą auksu...

KARLAS. *(Šiek tiek sutrikęs.)*

Taip, tokią aš turiu, o kas?

LERMA. Ant jos –

Kažkoks įspaustas perlų siluetas...

KARLAS. Viskas teisingai.

LERMA. Kai aš nelauktai

Karaliaus kabinetan užėjau,

Jis rankoj laikė lygiai tokią pat.

Šalia stovėjo Posa.

KARLAS. *(Staiga apstulbęs, karštai.)*

Netiesa!

LERMA. *(Įsižeidęs.)*

Tai aš tada melagis.

KARLAS. *(Ilgai žiūri į jį.)*

Taip,

Melagis.

LERMA. Aš atleidžiu jums.

KARLAS. *(Baisiai susijaudinęs vaikšto šen ir ten, paskui sustoja prieš jį.)*

Ir kuo gi

Jis nusikalto tau? Kuo tau užkliuvo

Ši nekaltoji mūsų bičiulystė,

Jei tokiu pragarišku stropumu

Tu griauti ją?

LERMA. Hercogas Alba

Pateko nemalonėn. O dabar

Iš princo Riuji Gomeso karalius

Valstybės antspaudą atimt įsakė

Ir padavė markizui.

KARLAS. *(Giliai susimąstęs.)*

Kodėl jis slepia nuo manęs?

LERMA. Visi

Dvariškiai stačiai stebisi: jis tapo

Visagaliu ministერიu karaliaus

Ir neribotu jo favoritu.

KARLAS. *(Atsirėmęs į turėklus, žiūri kažkur apstulbusiomis akimis.)*

Aš netekau jo. Aš visų apleistas!

LERMA. *(Prieina prie jo su užuojauta.)*

Jūs negalvojat gelbėtis?

KARLAS. Mielasis!

Man gelbėtis?

LERMA. O šiaip, dėl ko nors kito

Jūs nesibijote?

KARLAS. *(Krūpteli.)*

O dieve! Ką

Jūs turite galvoje? Aš jam daviau

Motinos laišką! Nenorėjau duoti,

Paskui atidaviau!

(Jis blaškosi grąžydamas rankas.)

Ir ką jinai

Padarė blogo jam? Bent jos turėtų

Pasigailėti! Lerma, juk turėtų!

(Staiga pasiryžęs.)

Greičiau pas ją! Turiu ją perspėti, bent

Paruošti smūgiui! Lerma, mielas Lerma!

Ką aš pasiūsiu? Ką? Nebėr draugų!

Ne, ačiū dievui! Vieną dar turiu!

O čia pakenkt nebėr kuo. *(Išbėga.)*

LERMA. *(Veiasi jį, šaukdamas.)*

Prince! Kur jūs!

(Keturioliktoji scena praleista.)

PENKIOLIKTOJI SCENA

(Princesės Eboli kambarys.

Princesė Eboli. Tuo pat Karlas.)

EBOLI. Siaubingas gandas rūmuose pasklido.

Nejau tiesa?

KARLAS. *(Jeina.)*

Princese, nebijokit

Manęs! Kaip kūdikis aš būsiu geras.

EBOLI. Taip netikėtai, prince...

KARLAS. Jūs dar vis

Man neatleidote?

EBOLI. Prince!

KARLAS. *(Primygtinai.)*

Neatleidote?

Sakykite, maldauju!

EBOLI. Ką tai reiškia?

Ar jūs sapnuojat, prince! Ko gi vėl

Jums reikia iš manęs?

KARLAS. Aš atėjau,

Nes tu esi gera, nes aš tikiu

Tauriaja tavo siela. Tu matai:

Aš šiam pasaulyj visko netekau.

Tu paskutinis mano draugas.

EBOLI. Karlai!

Kaip jūs siaubingai žaidžiate manim!

KARLAS. Praauki moters prigimtį! Atleisk man –

Ir padaryk, ką nė viena lig šiol

Nėra padarius ir nepadarys.
Prašau aš negirdėto daikto: leisk –
Ant kelių puolęs aš tave maldauju –
Leisk porą žodžių motinai išstart!
(Susmunka prieš ją ant kelių.)

ŠEŠIOLIKTOJI SCENA

(Buvusieji. Markizas Posa įpuola vidun, jį lydi du leibgvardijos karininkai.)

MARKIZAS. *(Uždusęs ir susijaudinęs puola tarp jų.)*

Ko jam čia reikia? Neklausykit jo.

KARLAS. *(Vis dar klūpodamas, pakeldamas balsą.)*

Vardan aukščiausiojo!

MARKIZAS. *(Griežtai jį nutraukdamas.)*

Jisai beprotis!

Jūs neklausykite bepročio!

KARLAS. *(Garsiau, primygtinai.)*

Man

Tai klausimas garbės ar mirties.

Nuveskite mane pas ją!

MARKIZAS. *(Jėga atstumia nuo jo princesę.)*

Nedrįskit

Klausyti jo! Aš jus nudėsiu!

(Vienam iš karininkų.)

Grafe

De Kordua! Vardan monarcho!

(Parodo arešto įsakymą.)

Princas

Jūsų belaisvis.

(Princas apstulbsta lyg perkūno trenktas. Princesė išgąstingai suklinka ir nori bėgti. Karininkai nustebę. Ilga ir gūdi tyla. Markizas visas dreba, valdydamasis iš paskutiniųjų jėgų.)

(Princui.)

Jūsų karda, prince.

Sustokit, Eboli, jūs liekat čia.

(Karininkui.)

O jūs man savo galva atsakysit,

Jeigu jo didenybė tars nors žodį

Kam nors, įskaitant jus pačius!

(Dar kartą tyliai pasako karininkui, paskui kreipiasi į kitus.)

O aš

Einu po kojų pult tuoj pat monarchui,

Duot jam ataskaitos... *(Karlui.)*

Ir jums taip pat –

Kantrybės, prince, - aš už valandos!

(Netekęs žado Karlas duodasi išvedamas. Tik praeidamas pro markizą, meta į ją užgesusį, merdintį žvilgsnį, šis užsidengia veidą. Princesė dar kartą bando pabėgti. Markizas stveria ją už rankos ir sugrąžina.)

SEPTYNIOLIKTOJI SCENA

(Princesė Eboli, markizas Posa)

EBOLI. Dėl dievo meilės, leiskite mane!

MARKIZAS. *(Išveda ją avanscenon. Siaubingu rimtumu.)*

Nelaimingoji! Ką jis tau pasakė?

EBOLI. Paleiskit! Nieko... Nieko ypatingo...

MARKIZAS. *(Nepaleisdamas jos, dar griežčiau.)*

Sakyk, ką sužinojai? Nebandyk

Iš čia pabėgt! Tu šiam pasauly nieko

Nebeišduosi!

EBOLI. *(Persigandusi žiūri jam į veidą.)*

Viešpatie! Ką jūs

Galvojate daryti? Jūs manęs

Nenužudysit?!

MARKIZAS. *(Išsitraukia durklą.)*

Pasiruoškit mirti.

Jūs nužudysiu – ir tuoj pat.

EBOLI. Mane?

Gailestingasis dieve! Kuo gi aš

Nusikaltau?

MARKIZAS. *(Pakėlęs akis į dangų, įremia jai į krūtinę durklą.)*

Dar ne vėlu. Šios lūpos

Nuodų dar neišliejo. Žemėn indą –

Ir šukės liks nebylios amžinai.

Ispanijos likimas – ar gyvybė

Niekingos moters!

(Jis dvejojamas sustingsta šioje pozoje.)

EBOLI. *(Tvirtai žiūrėdama į jo veidą.)*

Na? Tad ko jūs delsiat?

Aš neprašau pasigailėt! Žudykit!

Verta mirties – ir mirt galiu.

MARKIZAS. *(Iš lėto nuleidžia ranką, šiek tiek pasvarstęs.)*

Ne, ne!

Tai barbaro ir silpnadvasio kelias.

Garbė aukščiausiam! Išėitis yra dar!

AŠTUONIOLIKTOJI SCENA

(Karalienės kambarys.

Karalienė, grafiene Fuentes.)

KARALIENĖ. *(Grafienei Fuentes.)*

Kas rūmuose per sąmyšis? Šiandieną
Kiekvienas triukšmas gąsdina mane.
Nueikit pažiūrėt ir tuoj pat
Sugrįžkite.

(Grafiene išeina, įpuola princesė Eboli.)

DEVYNIOLIKTOJI SCENA

(Karaliene, princesė Eboli.)

EBOLI. *(Išblyškus, neatgaudama kvapo, perkreiptu veidu puola karalienei po kojų.)*

Pagalbos! Karaliene!

Jis areštuotas.

KARALIENĖ. Kas?

EBOLI. Markizas Posa

Karaliaus įsakytas areštavo...

KARALIENĖ. Ką areštavo?

EBOLI. Prinčą.

KARALIENĖ. Tu pamišus!

EBOLI. Jį ką tik išvedė.

KARALIENĖ. Bet kas gi toks

Jį suėmė?

EBOLI. Markizas Posa.

KARALIENĖ. Dar

Garbė aukščiausiam, kad markizas Posa.

EBOLI. Dieve,

Jūs, karaliene, šitokia rami?

Taip, taip... O viešpatie! Jūs nieko

Nežinot, nenujaučiat...

KARALIENĖ. O už ką

Jį suėmė? Koks nors išsišokimas –

Karštam jaunuoliui tai natūralu.

EBOLI. Ne! Aš gerai žinau... Ne, karaliene!

Klaiki, šėtoniška piktadarystė!

Jo nieks nebeišgelbės. Jam – mirtis!

KARALIENĖ. Mirtis?

EBOLI. Ir jo žudikė – aš.

KARALIENĖ. Žudikė?

Beprote, tu galvoji, ką kalbi?

EBOLI. Už ką? Už ką jis mirs? O, jeigu būčiau
Žinojusi, kad šitaip atsitiks!

KARALIENĖ. *(Maloniai paima ją už rankos.)*

Princese! Atsigoskite! Nusiraminkit!

Nebekartokit šitų baisenybių –

Jos drasko širdį man. Kas nutiko?

Ką sužinojot jūs?

EBOLI. O karaliene!

Tik nežiūrėkit į mane su tokiu,

Su tokiu dangišku atlaidumu!

O! Pragare baisia ugnim liepsnoja

Man sąžinė. Aš neverta akių

Pakelt į jūsų šventą nekaltybę!

Sutrypkit nusidėjėlę, kuri

Pati save prakeikdama, iš gėdos

Ir atgailos po jūsų kojomis rauda!

KARALIENĖ. Nelaimingoji! Kuo jūs nusikaltot?

EBOLI. Šventoji! Dievo angele! Jūs dar

Neįtariate šėtono, nepažįstat,

O tiek jam meilės rodėte... Aš jums

Atskleisiu jį. Aš – tas šėtonas,

Apvogęs jus...

KARALIENĖ. Kas? Jūs?

EBOLI. Aš jūsu laiškus

Karaliui perdaviau...

KARALIENĒ. Jūs?

EBOLI. Išdrīšau

Apšmeižti jus...

KARALIENĒ. Kaip jūs galējot? Jūs!

EBOLI. Iš keršto... Meilės... Man aptemo protas...

Aš jūsų nekenčiau... Mylėjau princą...

KARALIENĒ. Iš meilės jam?

EBOLI. Aš jam atvėriau širdį,

Bet jis mane atstūmė.

KARALIENĒ. *(Patylėjusi.)*

Suprantu

Aš viską. Pasikelkit! Jūs mylėjot –

Aš jūsų nesmerkiu. Aš jums atleidžiu,

Pakilkite! *(Ištiesia jai ranką.)*

EBOLI. Ne! Ne! Pati baisiausia

Piktadarystė dar neišpažinta.

Kol jos nepasakysiu, karaliene...

KARALIENĒ. Ką gi

Aš dar išgirst turiu? Kalbėkit.

EBOLI. Aš...

Karaliaus... Suvedžiojimas... – O dieve,

Jūs nusigrįžt... aš iš jūsų veido

Skaitau sau baisų nuosprendį... – Kuo jus

Apkaltinau, pati aš tuo kalta.

(Priglaudžia savo liepsnojantį veidą prie grindų. Karalienė išeina. Ilga pauzė. Po kelto minučių iš karalienės kabineto pasirodo hercogė Olivares. Princesė tebeguli ant grindų. Hercogė tylėdama prieina. Išgirdusi žingsnius, princesė pakelia galvą ir, nebematydama karalienės, lyg pamišus pašoka.)

DVIDEŠIMTOJI SCENA

(Princesė Eboli, hercogė Olivares)

EBOLI. O dieve, ji mane paliko! Baigta.

OLIVARES. *(Prieina prie jos.)*

Princese Eboli...

EBOLI. Žinau, ko jūs

Atėjot, hercogiene: pranešti man

Jos didenybės nuosprendį. Greičiau tad!

OLIVARES. Princese, karalienė man įsakė

Priimt iš jūsų kryžių ir raktus.

EBOLI. *(Nusiima nuo krūtinės auksinį ordino kryžių ir atiduoda hercogienei.)*

Bet man geriausia žemėj karalienė

Leis... ranką pabučiuot... Dar kartą...

OLIVARES. Jūs

Marijos vienuolyne sužinosit

Likimą savo.

EBOLI. *(Pro ašaras.)*

Aš nebeišvysiu

Jos didenybės?

OLIVARES. *(Apkabina ją nusigrįždama.)*

Likite sveika!

(Ji skubiai išeina. Princesė seka paskui ją iki kabineto durų, kurios hercogienei jėjus užsidaro. Keletą minučių ji klūpo prieš jas nebyli ir sustingus, paskui pašoka ir išbėga užsidengus veidą.)

DVIDEŠIMT PIRMOJI SCENA

(Karalienė, markizas Posa.)

KARALIENĖ. Ak, pagaliau, markize! Pagaliau!

MARKIZAS. *(Išblyškęs, pasikeitusiu veidu. Jo balsas dreba. Visos šios scenos metu jis kupinas gilaus ir iškilmingo susijaudinimo.)*

Ar jūsų didenybė čia viena? Ar niekas

Už sienos mūsų negirdės?

KARALIENĖ. Ne, niekas.

Tačiau kodėl? Ką jūs pranešit man?

(Atidžiau pažvelgia į jį ir išsigandus žengia atgal.)

Bet koks jūs pasikeitęs! Kas įvyko?

Jūs gąsdinat mane, markize – jūs

išblyškęs lyg numirėlis...

MARKIZAS. Turbūt,

Girdėjot jau...

KARALIENĖ. Kad Karlas areštuotas,

Ir dar be to, kad jūs jį areštavot?

Ar tai tiesa? Aš niekuo netikėsiu,

Kol jūs to nepatvirtinsit.

MARKIZAS. Tiesa.

KARALIENĖ. Ir jūs jį areštavot?

MARKIZAS. Aš.

KARALIENĖ. *(Valandėlę dvejojama žiūri į jį.)*

Markize,

Gerbiu aš jūsų poelgius – net tuos,

Kurių nesuprantu. Tačiau dabar –

Atleiskit silpnai moteriai – bijau,

Kad jūs per drąsiai žaidžiat.

MARKIZAS. Karaliene,

Aš pralaimėjau.

KARALIENĖ. Viešpatie!

MARKIZAS. Nurimkit.

Jisai išgelbėtas. Viena aš žūstu.

KARALIENĖ. Ką aš girdžiu? O visagali!

MARKIZAS. Kas,

Ak, kas mane sugundė viską, viską
Statyt ant abejotinos kortos?
Taip drąsiai lošti su pačia apvaizda?
Žmogus... Kaip jis galėjo pabandyt
Silpna ranka pakreipt likimo vairą,
Nebūdamas visažiniu dievu?
To ir reikėjo laukt! Tačiau užtenka
Apie mane! Mums kiekviena minutė
Brangesnė už gyvybę! Gal jau byra
Iš nepalenkiamos teisėjo rankos
Man skirtos paskutinės smiltys?

KARALIENĖ. Iš

Teisėjo rankos? Kam toks aukštas tonas?
Nesuprantu, ką reiškia visa tai,
Bet man baisu klausyt...

MARKIZAS. Infantas

Išgelbėtas – vis tiek mum, kokia kaina –
Išgelbėtas, bet tik ligi nakties.
Nedaug beliko laiko. Lai negaišta.
Šią naktį turi jis apleist Madridą.

KARALIENĖ. Šią naktį?

MARKIZAS. Taip. Aš viską numačiau.

Kartezijonų vienuolyne, kur
Dažnai mes susitikdavom su princu,
Jo lauks arkliai. Jūs šiandien vakare
Su juo pasimatysit ir todėl
Aš noriu paprašyti jus...

KARALIENĖ. Markize,

Vardan manos ramybės – jūs aiškiau
Kalbėkite, ne tom baisiom mįslėm.

Kas atsitiko?

MARKIZAS. Aš jum patikėsiu
Savo širdies švenčiausią pašaukimą,
Skaudžiausią rūpestį. Man, karaliene,
Reta nusišypsojo laimė: aš mylėjau
Karaliaus sūnų. Gimęs visą žemę
Apglėbt, aš jam vienam paskyriau širdį
Ir jo širdy sukūriau žemėj rojų.
O, kokie žavūs buvo tie sapnai!
Bet man apvaizda lėmė per anksti
Palikti kruopščiai puoselėtą daigą.
Jis greit neteks Rodrigo – lai bičiulį
Atstos jam mylimoji. Karaliene,
Lai jūsų siela būna šventykla,
Kur paskutinį savo testamentą
Paliksiu aš... Kai jau manęs nebus,
Lai Karlas jį atranda...

(Jis nusigrįžta, ašaros slopina jo balsą.)

KARALIENĖ. Bet markize,
Tai mirštančiojo žodžiai! Ačiū dievui,
Tatai vien karštligė, jūs pats nežinot
Ką kalbate...

MARKIZAS. *(Susitvardo ir tęsia tvirtesniu balsu.)*

Ir pasakykit princui,
Kad vykdytų jis priesaiką – ją davėm,
Priėmę šventą ostiją, kadais,
Auksinių mūs svajonių dienomis.
Aš priesaiką įvykdžiau – aš mylėjau
Infantą lig mirties – tegu dabar
Jisai ją vykdo...

KARALIENĖ. Lig mirties?

MARKIZAS. Lai vykdo –

Priminkit jam mūs drąsiąją svajonę,
Svajonę apie naująją valstybę,
Draugystės mūsų dieviškąjį vaisių.
Lai jis nors pirmą akmenį padės –
Ar baigs, ar ne – galų gale vis tiek...
Ir pasakykit, kad žmonijos laimę
Aš pavedu jo sąžinei – prieš mirtį
Už ją aukotis aš reikalavau
Ir reikalaut turėjau teisę. Man
Likimas lėmė naujo ryto aušrą
Uždegt virš karalystės šios. Monarchas
Mane pamilo tartum tikrą sūnų.
Man patikėjo antspaudą valstybės.
O Albos – jie nušalinti.

(Stabteli ir valandėlę tyli, žiūrėdamas į karalienę.)

Jūs verkiat,
Kilnioji siela! Taip, ir aš verkiu...
Tai džiaugsmo ašaros... Tačiau gana,
Nuspręsta jau. Ar aš, ar Karlas. Buvo
Baisus ir greitas šis pasirinkimas.
Vienam reik žūt – ir aš žūstu... Taip bus
Geriau... Daugiau manęs neklausinėkit.

KARALIENĖ. Aš pradėtu suprast... Nelaimingasis,
Ką jūs padarėte!

MARKIZAS. Aš paaukojau
Saulėlydžio menkutę valandėlę
Vardan šviesios dienos. Aš palikau
Karalių. Kas aš jam? Kas man jis?
Ne mano rožėm – ši sausa dirva.
Didysis mano draugas – jis Europos

Likimą spręš! Ir jam aš palieku
Ispaniją. Pilypo valdžioje
Krauju paplūdo ji! Bet vargas, vargas,
Ir man, ir jam, jei aš apsirikau,
Jei jis mane apvils! Ne, ne! Pažįstu
Aš savo Karlą – to neatsitiks –
Ir jūs už jį laiduojat, karaliene!

(Patylėjęs.)

Mačiau, kaip gimė šita Karlo meilė,
Nelaimingiausia iš visų aistrų,
Kaip ji šaknis suleido jo širdin.
Galėjau ją išraut, bet nedariau to.
Aš kursčiau meilę šią, nes nieko pikto
Joj nemačiau. Kiti gal spręš kitaip.
Bet mano sąžinė rami. Kur jie
Vien mirtį matė, aš mačiau gyvybę.

KARALIENĖ. Markize, jūs
Taip rūpinotės savo bičiuliu,
Jog visiškai pamiršote mane...
Jūs manote, kad aš ne moteris,
Jei iš manęs jo angelą padarėt,
O princą apginklavot vien dorybėm?
Jūs nė nepagalvojat, kaip sunku
Kovoti su širdim, kada jos aistrą
Išaukština tokie šventi siekimai.

MARKIZAS. Tad duokit žodį amžinai mylėt jį!
Nei veidmainingas didžiadvasiškumas,
Nei baimė būti apšmeižtai – lai niekas
Jūs nepriverčia jo išsižadėt.
Mylėkit jį šventai ir amžinai.
Ar duodate man žodį, karaliene?

Prisiekit man.

KARALIENĖ. Aš pažadu, markize:

Kad vien širdis manosios meilės bus

Teisėjas amžinasis.

MARKIZAS. Dabar galiu

Ramiai numirt – aš viską atlikau.

(Nusilenkia karalienei ir rengiasi išeiti.)

KARALIENĖ. *(Patylėjus.)*

Nejau nebėr kaip gelbėtis?

MARKIZAS. Nebėr.

KARALIENĖ. Bet pagalvokite. Gal aš galiu ką...

MARKIZAS. Nė jūs negalit nieko.

KARALIENĖ. Jūs manęs

Dar nepažįstat – aš drąsi.

MARKIZAS. Žinau.

KARALIENĖ. Ir išsigelbėjimo nėr?

MARKIZAS. Nėra.

KARALIENĖ. *(Pasitraukia nuo jo, užsidengus veidą.)*

Tad eikit! Aš nuo šiol nebegalėsiu

Nė vieno vyro vertint.

MARKIZAS. *(Baisiausiai susijaudinęs puola prieš ją ant kelių.)*

Karaliene!

O dieve, kaip žavu gyvent!

(Jis pašoka ir skubiai išeina.)

PENKTASIS VEIKSMAS

PIRMOJI SCENA

(Karaliaus rūmų kambarys. Pro geležinių grotų duris matyti kiemas, po kurį vaikštinėja sargybiniai.

Parėmęs rankomis galvą, lyg snausdamas, prie stalo sėdi Karlas. Kambario gilumoje – keletas kartu juo uždarytų karininkų. Karlo nepastebėtas įeina markizas Posa ir kažką pašnabžda karininkams, kurie tuoj pat išeina. Jis pats prieina prie Karlo ir valandėlę žiūri į jį tylus ir nusiminęs. Pagaliau, jam susijudėjus, Karlas pabunda iš sąstingio.)

MARKIZAS. Ar nepažįsti, Karlai?

KARLAS. *(Ištiesia jam ranką.)*

Tu... Tu atėjai?

Tatai labai gražu iš tavo pusės.

MARKIZAS. Aš suprantu, kad tau čia trūksta draugo.

KARLAS. Tikrai? Tu šitaip pagalvojai? Tai

Mane be galo džiugina, Rodrigo!

Žinojau aš, kad tu nepasikeisi.

MARKIZAS. Tu, Karlai, neapsirikai.

KARLAS. Tikrai?

Mes dar lig šiol suprantam vienas kitą.

Kaip gera, kad sunkumų valanda

Neišskiria mūsų kilnių širdžių.

Gal vienas mano prašymas ir buvo

Neleistinas. Bet tu neatsakysi

To, kas man neužginta? Juk dorybė

Griežta privalo būt, bet ne žiauri.

Ir tau nelengva buvo! Aš žinau,

Kad varstė skausmas tavo jautrią širdį,

Kai aukurai tu auką išrinkai.

MARKIZAS. Ką tu turi galvoj?

KARLAS. Tu pats užbaigsi,

Tai, ką galvojai man pavesti. Aš
Nesugebėjau. Aukso amžių tu
Ispanijai atneši, kurio laukė
Ji veltui iš manęs. Su manimi
Jau viskas baigta... Amžinai...
Jei tu galėtumei nors ją, nors ją
Išgelbėti nuo tokios pat lemties!
Rodrigo, kaip aš būčiau tau dėkingas!
Ar negaliu aš vienas likti kaltas?
Kam dar antros aukos? Tačiau gana!
Aš tau nepriekaištauju. Karalienė –
Kas tau jinai? Tu gi, Rodrigo, jos
Nemyli! Taip. Pilietinei dorybei
Nerūpi smulkūs meilės reikalai.
Atleisk – buvau aš neteisy.

MARKIZAS. Buvai.

Bet ne dėl savo priekaišto. Jei aš
Jo būčiau vertas, - priekaištų šimtai
Mane pribaugtų – ir aš nebedrįsčiau
Pažvelgti tau į akis.

(Išsiima piniginę su laiškais.)

Štai čia laiškai,
Kuriuos buvai man saugot patikėjęs.
Paimk juos.

KARLAS. *(Žiūri nustebęs čia į laiškus, čia į markizą.)*

Ką?

MARKIZAS. Aš juos tau gražinu.

Dabar saugiau jiems būt pas tave.

KARLAS. Kaip tai suprast? Vadinasi, karalius

Neskaitė jų? Nematė?

MARKIZAS. Tų laiškų?

KARLAS. Tu jam parodei ne visus?

MARKIZAS. Bet kas tau

Pasakė, kad parodžiau jam nors vieną?

KARLAS. *(Labai nustebęs.)*

Ar gali būt? Bet grafas Lerma...

MARKIZAS. Lerma?

Jisai pasakė? Taip, dabar man viskas,

Taip, viskas aišku! Ak, nenumačiau!

Nenumačiau to Lerma. Šis žmogus

Meluoti moka. Bet ne šituos laiškus

Jis matė pas karalių.

KARLAS. *(Ilgai žiūri į jį apstulbęs.)*

Tai už ką

Aš patekau čia?

MARKIZAS. Atsargumo dėlei,

Kad antrąkart netaptų Eboli

Iš patikėtinės išdavike.

KARLAS. *(Lyg iš miego pabudęs.)*

Ak! Pagaliau! Dabar aš suprantu!

Dabar man aišku...

MARKIZAS. *(Prieina prie durų.)*

Čia kažkas ateina.

ANTROJI SCENA

(Hercogas Alba, buvusieji.)

ALBA. *(Pagarbiai prieina prie princo; visos šios scenos metu jis stovi nugara į markizą.)*

Jūs laisvas, prince. Pats karalius siunčia

Mane pranešt jums tai.

(Karlas nustebęs žiūri į markizą. Visi tyli.)

Laimingas aš,

Turėdamas garbės pirmasis, prince...

KARLAS. Aš suimamas nežinia už ką,

Ir be jokių paaiškinimų vėl

Paleidžiamas?

ALBA. Tatai apsirikimas.

Kiek aš žinau, čia kaltas apgavikas,

Karalių suklaidinęs.

KARLAS. Bet mane

Suimt karaliaus buvo įsakyta.

ALBA. Jo didenybės tai klaida.

KARLAS. Kaip gaila!

Bet jei karalius klaidą šią padarė,

Tai pats jis turi ir atitaisyti ją.

(Jis ieško akimis markizo žvilgsnio, tuo tarpu hercogui rodo išdidžių panieką.)

ALBA. Manau, karalius neatsisakys.

Šis jūsų reikalavimas teisėtas.

Jei jūsų didenybė nieko prieš,

Galiu aš palydėti jus pas karalių...

KARLAS. O ne, aš liksiu čia, kol pats monarchas,

Ar jo Madridas išvaduos mane

Iš šio kalėjimo. Taip jam praneškite.

(Alba pasišalina. Matyti, kaip jis trumpam sustoja kieme ir duoda įsakymus.)

TREČIOJI SCENA

(Karlas ir markizas Posa)

KARLAS. *(Hercogui išėjus, nustebęs ir susidomėjęs j markizą.)*

Paaiškink man, ką reiškia visa tai?

Tai tu nebe ministeris?

MARKIZAS. Tai jau.

Kaip kad matai.

(Priėjęs prie Karlo, didžiais sujaudintas.)

Aš savo padariau.

Pasisekė. O Karlai, kaip puiku!

Garbė aukščiausiam, pavyko!

KARLAS. Kas?

Kas gi pavyko? Apie ką kalbi tu?

MARKIZAS. *(Stveria jo ranką.)*

Tu, laisvas... Tu išgelbėtas... O aš... *(Užsikerta.)*

KARLAS. O tu?

MARKIZAS. Dabar patenkintas savim.

KARLAS. Kodėl tu taip pasikeitei staiga?

Dar tokio nemačiau tavęs. Krūtinė

Kilnojas išdidžiau, o akys švyti.

MARKIZAS. Mes, Karlai, turim atsisveikint. Tu

Neišsigąsk... Tu netenki manęs

Kaip mulkiai sako – amžinai...

(Karlus atitraukia ranką ir žiūri į jį lyg apstulbęs, nieko neatsakydamas.)

Būk vyras, Karlai!

Aš taip tavim tikėjau, nebijoju

Palikt akis akin su tavimi

Siaubingą valandą, kurią vadinam

Paskutine. Ir aš, prisipažinsiu,

Džiaugiuos, kad mes kartu. Eikš, atsisėskim,

Jaučiuos aš silpnas ir pavargęs.

(Pasislenka arčiau prie Karlo, kuris vis dar mirtinai sukrėstas lyg sapnuodamas atsisėda šalia.)

Kas tau?

Ko tu tyli? Aš tau trumpai. Klausyk.

Po to, kai mudu paskutinį kartą

Kalbėjomės pas katezijonus,

Mane pakviesti paliepė karalius.
Aš, Karlai, savo priesaiką sulaužiau.
Pats sąmokslui pradėjau vadovauti,
Kurs pražūtį tau rengė. Jau per aiški
Buvo kaltė. Vėlu jau buvo ginti
Tave. Ką aš galėjau padaryt –
Jų kerštą perimt į savas rankas,
Pritapt prie tavo priešų, kad tave
Išgelbėti galėčiau. Tu klausai?
Apakintas šios išdidžios svajonės,
Norėjau be tavęs užbaigt šį žygį,
Pavojų baisų nuo tavęs nuslėpt.
Bet buvo tai didžiausioji klaida.
Ir šovė man galvon nauja idėja:
O jeigu aš karalių suklaidinčiau?
Jei kaltę pasiimčiau sau? Tiesa
Ar netiesa – jam bus vis tiek: Pilypas –
Jis greitas patikėt pikta valia.
Ir pasiryžau: gal man pasiseks
Nelauktu griaustiniu jį taip pritrenkt,
Jog jis suabejos. Tuo tarpu Karlas
Suspės pabėgt į Flandriją.

KARLAS. Ir tu,

Tu padarei tai?

MARKIZAS. Princui Oraniečiui

Aš pranešiau, kad myliu karalienę,
Kad į tave karaliaus įtarimą
Pavyko man nukreipt ir kad dėl to
Man suteikė Pilypas galimybes
Prie karalienės priartėt. Toliau
Rašau, kad aš vos – vos neįkliuvau,

Nes tu, patyręs mano slaptą aistrą,
Veržeis pas Eboli, tur būt, nusprendęs
Per ją kaip nors įspėti karalienę –
Kad aš tave suareštavau,
Tačiau dabar, pajutęs, kad vis tiek
Esu išaiškintas, skubu pabėgt
Į Briuselį. Tą laišką...

KARLAS. *(Nusigandęs jį nutraukia.)*

Tu jo paštui
Nejteiškai? Laiškai į Niderlandus...

MARKIZAS. Karaliaus tikrinami? Taip, atrodo,
Kad Taksis savo pareigą atliko.

KARLAS. O dieve, aš pražuvęs!

MARKIZAS. Tu? Kodėl?

KARLAS. Nelaimingasis, tu taip pat pražuvęs.
Karalius neatleis tau apgavystės.
Ne! Niekad neatleis.

MARKIZAS. Man? Apgavystės?
Tu išsiblaškęs. Kas gi jam praneš,
Kad viskas buvo apgavystė?

KARLAS. *(Įbedęs į markizą apstulbusias akis.)*
Aš.

Aš pats pranešiu. *(Nori išeiti.)*

MARKIZAS. Tu pamišęs! Stok!

KARLAS. Šalin! Vardan aukščiausiojo! Nedrįsk
Manęs laikyti! Kol aš čionai gaištu,
Jis nusamdys žudiką.

MARKIZAS. Tuo brangesnis
Mums laikas. Daug turiu dar pasakyti tau.

KARLAS. Pirmą jis viską...

(Jis ir vėl nori išeiti. Markizas paima jį už rankos ir žiūri jam į akis.)

MARKIZAS. Karlai, paklausyk:

Kada dar vaikas bausmę už mane
Prisiėmei ir nuplaktas buvai,
Ar aš skubėjau pats prisipažint?

KARLAS. *(Sujaudintas ir nustebintas sustoja.)*

O dieve!

MARKIZAS. Gelbėkis vardan Flamandų!

Karaliūm būti – tavo pašaukimas,
O mano – už tave numirt.

KARLAS. *(Prieina prie jo ir didžiai susijaudinęs paima jį už rankos.)*

Ne, ne!

Prisiekiu – jis neišlaikys! Rodrigo,
Tokia didybė sielos jį sužadins!
Eime pas jį. Už rankų pasiėmę
Neikime pas jį. Aš tarsiu: „Tėve,
Štai, ką padarė draugas savo draugui.“
Jis bus sužadintas. Tikėk manim,
Užteks jam žmoniškumo, mano tėvui.
Iš tikro, jis susigraudins, pravirks,
Ir tau, ir man atleis...

(Pro grotų duris trikteli šūvis. Karlas pašoka.)

Į ką čia šovė?

MARKIZAS. Man rodos, jį mane.

(Jis susmunka.)

KARLAS. *(Veriančiai sušukęs puola prie jo ant grindų.)*

O dangiškasis
Gailestingumas!

MARKIZAS. *(Nutrūkstamu balsu.)*

Jis ūmus... Karalius...
Maniau... Ilgiau... Tau reikia išsigelbėt...
Girdi?.. Tu gelbėkis... Tau karalienė

Papasakos... Ji žino viską... Aš

Nebegaliu...

(Karlas lyg negyvas lieka gulėti prie lavono. Po kiek laiko, palydos apsuptas įeina karalius ir apstulbęs sustoja. Visi ilgai tyli. Grandai apsupa pusračiu juos, abu žiūri čia į karalių, čia į sūnų. Pastarasis dar vis guli be jokių gyvybės ženklų. Karalius žiūri į jį, paskendęs mintyse.)

KETVIRTOJI SCENA

(Karalius. Karlas. Hercogai Alba ir Ferija. Grafas Lerma. Domingo ir kiti grandai.)

KARALIUS. *(Malonių balsu.)* Infante, išklausiau

Aš tavo prašymą. Su savo grandais

Pats atėjau čia sugrąžinti tau laisvės.

(Karlas pakelia galvą ir dairosi, lyg iš sapno pabudęs. Jo akys įsiremia čia į karalių, čia į nužudytąjį. Jis nieko neatsako.)

Štai tavo kardas. Imk. Klaida įvyko.

(Prieina prie Karlo, ištiesia jam ranką ir padeda atsikelti.)

Mano sūnau, ne čia tavo vieta.

Pakilk. Eikšeni į tėvo glėbį!

KARLAS. *(Nesąmoningai leidžiasi karaliaus apkabinamas, bet staiga susigriebia ir skrodžia jį savo akimis.)*

Tu

Krauju trenki. Neliesk, neliesk manęs!

(Atstumia jį. Grandų tarpe sąmyšis.)

Ko? Ko jūs taip sujudote? Gal aš

Ką blogo padariau? Gal kėsinauos

Į dievo pateptąjį? Nebijokit.

Aš nepakelsiu rankos. Ar nematot

Ant jo kaktos išdegintos žymės?

Jis dievo pažymėtas.

KARALIUS. *(Pasuka link durų.)*

Einam, grandai!

KARLAS. Kur? Sire, nè iš vietos!

(Jėga sulaiko jį, viena ranka siekdamas karaliaus atneštos špagos. Špaga išsitraukia iš makšty.)

KARALIUS. Tu prieš tėvą

Pakėlei kardą? Tu...

GRANDAI. *(Išsitraukdami kardus.)*

Karalžudystė!

KARLAS. *(Viena ranka tvirtai laikydamas karalių, kita nuoga špagą.)*

Paslėpkite kardus! Gal jūs galvojat,
Kad pamišau? Jei būčiau aš pamišęs,
Jūs, grandai, elgtumėtės per kvailai,
Primindami, kad jo gyvybė kabo
Ant mano kardo smaigalio. Šalin!
Dabar tokia man nuotaika, jog jums
Patarčiau būt protingiems – pasitraukit!
Ką aš manau daryt su šiuo karalium
Neliečia jūsų priesaikos, vasalai!
Žiūrėkite, jo pirštai kruvini!
Jūs matote? Pažvelkit čia: štai ką
Padarė, tas veidmainis!

KARALIUS. *(Grandams, kurie susirūpinę jį apsupa.)*

Atsitraukit.

Ko drebat? Gal aš čia ne su sūnum?

Pasižiūrėsim, ką begėdiškesnio

Gamta galėtų...

KARLAS. Kas? Gamta? Užmiršk ją!

Šiandieną šūkis – žudymas. Nebėr

Tarp mūsų žmoniškumo. Juk tu pats

Jį sutrypei savojoj karalystėj.

Gal, sire, privalau aš gerbti tai,

Iš ko pats tyčiojies? Pažvelkit čia!

Ar matė kas baisesnę žmogžudystę?

Gal dievo nėra? Gal nėra – jeigu karaliai
Taip tyčiojas iš jojo kūrinių?
Aš klausiu: dievas ar yra? Lig šiol
Nė vienas motinos sūnus – nė vienas
Dar nemirė taip nekaltai. Ar tu
Žinai, ką padarei? Ne, jis nežino,
Nežino jis, kaip apiplėšė žemę,
Pavogdamas gyvybę, prieš kurią
Jis pats su savo šimtmečiu visu
Atrodo menkysta.

KARALIUS. (*Švelniai.*)

Gal aš buvau
Per daug ūmus. Bet tu manęs nesmerk:
Vardan tavęs aš padariau tai.

KARLAS. Ką?

Ar gali būt? Nejau jūs nesupratot,
Kas buvo man velionis? O padėkit
Šiam visažiniui mįslę šią įspėt.
Jis buvo mano draugas – ir klausykit
Už ką jis mirė: mirė už mane.

KARALIUS. O! Aš tai nujaučiau!

KARLAS. Jūs, sire,
Norėjot jį valdyt, bet tapot jo
Didžių idėjų įrankiu aklu.
Iš meilės man jis suėmė mane –
Tai buvo apgalvotas žingsnis. Jis,
Mane išgelbėt siekdamas, parašė
Ir laišką princui Oraniečiui. Dieve,
Jis pirmąkart gyvenime melavo!
Ir kad mane išgelbėtų, jis pats
Sau mirtį pasirinko. Jūs malonę

Jam rodėt, o jis mirė už mane.

Jūs primetėt jam meilę ir draugystę

Bet jūsų skeptras buvo tik žaislas,

Jis metė jį ir mirė už mane!

(Karalius stovi lyg suakmenėjęs, įbedęs į žemę akis. Visi grandai nusigandę ir sumišę, žiūri į jį.)

Kaip, sire, jūs galėjot patikėti

Šiuo aiškiu jo melu? O kaip mažai

Jis jus tevertino, apdūmęs jus

Šia nerangia komedija! Jūs drįsot

Jam pirštis į draugus, o neatlaikėt

Menkiausio bandymo! O ne –

Ne jums jis buvo skirtas! Toks žmogus

Ne jums! Jis pats tatai gerai žinojo.

Ir jus atstūmė su visom karūnom.

Sudaužė stebuklingą dvasios lyrą

Jūs rankos geležinės. Nieko kito

Nesugebėjote – vien nužudyt jį.

ALBA. *(Visą laiką nenuleidęs nuo karaliaus akių ir su didžiausiu nerimu sekęs jo besimainantį veidą, bailiai prieina artyn.)*

Prabilkit, sire! Tarkite ką nors.

Mes laukiam jūsų žodžio.

KARLAS. Jis ir jums

Neabejingas buvo. Jis suprato

Ir užjautė. Jis buvo toks turtingas,

Jog dvasios lobiais būt jus apipylęs.

Jo dvasios krislas būtų jus pavertęs

Dievu. Jūs apiplėšėt pats save.

Kas sugrąžins,

Kas jam atstos jos sielą?

Tokia vienu viena buvo.

(Tyla. Daugelis grandų nusigręžia arba slepia veidus apsiaustais. Karlas kreipiasi į karalių ramesniu balsu, valdydamasis.)

Gal norit sužinot, kuo baigsis ši
Istorija? Štai mano kardas. Jūs
Karalius mano vėl. Gal jūs galvojat,
Kad jūsų keršto aš bijau? Žudykit
Mane, kaip jį, tauriausiajį, nužudėt.
Žinau, kad pasmerktas esu. Bet kas man
Dabar gyvybė? Aš atsisakau,
Nuo visko šiam pasaulyj. Susiraskit
Tarp svetimųjų sūnų sau... O man...
Štai mano karalystė...

*(Susmunka prie lavono ir nebekreipia jokio dėmesio į tolimesniu įvykius. Tolumoje pasigirsta balsų
ūžesys ir besiveržiančios minios triukšmas. Karalių supa gūdi tylą. Jo akys apskrieja visus, bet visi
vengia jo žvilgsnio.)*

KARALIUS. Na? Ar niekas
Neatsakys jam? Žvilgsniai nudelbti,
Ir slepiasi veidai. Nebylūs bruožai
Man skelbia rūstų nuosprendį. Mane
Vasalai mano teisia.

*(Tokia pat tylą. Triukšmas artėja ir garsėja. Grandų eilėmis perbėga šnabždesys, jie sumišę
susižvalgo. Grafas Lerma pagaliau atsragai kumšteli hercogą Albą.)*

LERMA. Sukilimas?!

ALBA. *(Tyliai.)*

Bijau, kad taip.

LERMA. Jie veržias šičia.

PENKTOJI SCENA

(Karaliaus sargybos karininkas, buvusieji.)

KARININKAS. *(Įpuldamas.)*

Maištas!

Karalius! Kur karalius?

(Veržiasi pro minią pas karalių.)

Visas miestas

Ginkluotas! Rūmai apsupti minios.

Kareivių tarpe maištas. Sklinda gandas,

Kad princas Karlas areštuotas, kad

Gyvybė jo pavojuje. Minia

Jį gyvą nori pamatyti. Ji graso

Paleist Madridą pelenais.

VISI GRANDAI. *(Sujudę.)*

Karalių,

Karalių gelbėkite!

ALBA. *(Karaliui, kuris stovi sustingęs ir ramus.)*

Čia pavojinga likt. Dar nežinia,

Kas apginklavo minią...

KARALIUS. *(Atsigosta, pasitempia ir išdidžiai žengia į didikų tarpą.)*

Mano sostas

Ar tebestovi dar? Aš dar karalius?

Ne, aš nebe karalius šitam krašte.

Šias bobas kūdikis pravirkdė. Grandai

Telaukia šūkio prisidėt prie maišto

Ir tapti išdavikais.

ALBA. Sire, mes

Nesitikėjom to iš jūsų...

KARALIUS. Pulkit

Po kojų jam! Žvaliam jaunam karaliui

Tarnaut prisiekit! Kas aš jum dabar?

Bejėgis senis!

ALBA. Šito dar betrūko!

Ispanai!

(Visi apsupa karalių ir klaupiasi prieš jį, ištraukę kardus. Karlas, visų apleistas, lieka prie lavono.)

KARALIUS. *(Nusiplėšia mantiją ir sviedžia ją žemėn.)*

Mantija apgaubkit jį!

Apgaubkit, peržengę mano lavoną...

(Apalpstą ant Albos ir Lermos rankų.)

LERMA. Pagalbon! Dieve!

FERIJA. Viešpatie aukščiausias!

Jisai apalpo.

ALBA. *(Palieka karalių ant Lermos ir Ferijos rankų.)*

Neškite jį lovon!

Einu aš nuramint Madrido.

(Išeina. Karalius išnešamas. Visi grandai nuseka paskui.)

ŠEŠTOJI SCENA

(Karlas lieka vienas prie lavono. Po kelių akimirų įeina Lodoviko Merkado. Jis baukščiai dairosi ir princo nepastabėtas kurį laiką stovi už princo nugaros.)

MERKADO. Aš

Jos didenybės pasiūstas pas jus.

(Karlas žiūri į tolį, nieko neatsakydamas.)

Merkado mano pavardė. Esu

Aš karalienės gydytojas. Štai

Įrodymas.

(Parodo princui žiedą su antspaudu. Karlas atkakliai tyli.)

Jos didenybė turi

Dar šiandien pakalbėti su jumis...

Kažką labai svarbaus...

KARLAS. Man šiam pasauly

Jau niekas nebesvarbu.

MERKADO. Ji sako, kad

Markizo Posos pavesta...

KARLAS. *(Skubiai pašoka.)*

Ką? Aš tuojau. (*Nori eiti su juo.*)

MERKADO. Ne, ne, šviesusis prince,

Tik ne dabar. Palaukti reik nakties.

Visus praėjimus į ten prižiūri

Sustiprintos sargybos. Nieks negali

Į šitą ramų sparną prasiskverbt

Nepastebėtas. Būtų beprotybė...

KARLAS. Tačiau...

MERKADO. Yra tik vienas būdas, prince,

Ir karalienė siūlo jum... Bet tai

Drąsu ir rizikinga.

KARLAS. Būtent?

MERKADO. Jūs

Turbūt, girdėjot, prince, padavimą,

Kad rūmuose vidurnakčiui atėjus,

Tamsiais skliautų koridoriais klajoja

Velionio imperatoriaus dvasia.

Ir žmonės tiki tais gandais. Sargybos

Su baime eina užimti postų.

Jūs, prince, persirengęs vienuoliu,

Lig karalienės menės pro sargybas

Galėsite nekliudomas praeit.

Štai raktas nuo jos durų. Šventas sostas

Nuo visko jus apsaugos. Bet tuoj pat

Jūs turėsit apsispręst. Rūbus ir kaukę

Atrasit savo kambary. O aš

Turiu skubėt nunešt jos didenybei

Atsakymų.

KARLAS. Tačiau kada?

MERKADO. Kai muš

Vidurnaktį.

KARLAS. Praneškite karalienei,
Kad aš ateisiu.
(*Merkado išeina.*)

AŠTUNTOJI SCENA

(*Priemenė prieš karaliaus priėmimo salę.*

Grandų spūstis. Vakaras, uždegamos žvakės. Įeina besikalbėdami hercogai Alba ir Ferija.)

FERIJA. Koks naujas atskleidimas?

ALBA. Sulaikytas
Kartezijonų ordino vienuolis,
Kuris slapta į rūmus pas infantą
Norėjo prasiskverbt, įtartina
Teiraudamasis apie Posos žūtį.
Per tardymą, pagrasius mirtimi,
Jisai pabūgo ir prisipažino
Slepiąs didžios svarbos dokumentus,
Kuriuos, markizo Posos įsakytas,
Turėjęs princui asmeniškai perduot,
Jei tik lig vakaro patsai markizas
Jų nepaimtų.

FERIJA. Na?

ALBA. Iš tų laiškų
Aiškėja, kad infantas dar šią naktį
Išvykt privalo iš Madrido.

FERIJA. Ką?

ALBA. Kad Kadikse kelionei pasiruošęs
Jo laukia burlaivis, kurs jį nuveš
Į Flisingeną ir kad Niderlandai
Jo laukia pasiruošę nusimest

Ispanų jungą.

FERIJA. Kas per velniava?

ALBA. Dar iš laiškų aiškėja, kad sultono

Laivynas pasiruošęs iš Rodoso

Užpulti mus Viduržemio platybėj –

Sulig slapta sutartimi...

FERIJA. O dieve!

ALBA. Dabar tik tapo aišku, ko maltietis

Taip siuvo po Europą. Kurstė ten

Jis šiaurines valstybes prisidėt

Prie Flandrų laisvės karo.

FERIJA. Štai koks jis!

ALBA. Ir pagaliau prie tų laiškų pridėtas

Kruopščiausiai paruoštas to karo planas;

Pavykus jam, turėtų Niderlandai

Ispanijai pražūti amžinai.

Ten viskas, viskas numatyta: lėšos

Ir pajėgos, ir atsargos, ir žmonės,

Ir armijų išdėstymas. Ničnieko

Nepamiršta: nurodyti tikslai

Ir sudarytos sąjungos, - žodžiu,

Šėtoniškas sumanymas, tačiau

Kartu ir dieviškas.

FERIJA. Koks išdavikas!

ALBA. Vienam laiške užsiminta yra

Apie susitikimą slaptą, kurs vyks

Tarp princo ir jo motinos – prieš pat

Jo pabėgimą.

FERIJA. Ką? Šiandieną?

ALBA. Vidurnaktį. Aš jau pasitvarkiau.

Duoti kam reik nurodymai. Tačiau

Jau laikas baigias. Nebegalim delst.

Tuoj pat įleiskit pas karalių.

FERIJA. Ne!

Įeiti uždrausta.

ALBA. Tada aš pats

Įeit išdrįsiu – grasinantis pavojus

Pateisina šį įžūlumą.

(Priėjus jam prie durų, jos atsidaro ir išeina karalius.)

DEVINTOJI SCENA

(Buvusieji ir karalius.)

Jam pasirodžius, jo išvaizdos išgąsdinti grandai pasitraukia ir pagarbiai duoda jam kelią. Jis eina paskendęs mintyse, tartum lunatikas. Jo rūbai ir išvaizda byloja apie neseniai praėjusį priepuolį. Lėtais žingsniais apeina jis grandus, žiūrėdamas į juos sustingusiu, nieko nematančiu žvilgsniu. Pagaliau giliai susimąstęs sustoja, nudelbęs akis. Nebesuvaldomas susijaudinimas prasiveržia žodžiais.)

KARALIUS. Pikelkit iš numirusių! Be jo

Aš negaliu.

DOMINGO. *(Tyliai hercogui Albai.)*

Prakalbinkit.

KARALIUS. *(Kaip ir anksčiau.)*

Mane

Jis laikė menkysta ir mirė. Kur jis?

Grąžinkite man jį. Jis turi

Kitaip apie mane galvoti.

ALBA. *(Bailiai prieina.)*

Sire...

KARALIUS. Kas drįso čia prabilt?

(Ilgu žvilgsniu peržvelgia visus.)

Gal jūs užmiršot,

Kas aš esu? Ant kelių prieš mane,
Niekingi padarai! Aš dar karalius!
Kur jūsų nuolankumas? Jeigu vienas
Mane paniekino – gal būt, visi
Nesiskaitys su manimi?

ALBA. Karaliau,

Užtenka apie jį! Rimtesnis priešas
Sukilo karalystės širdyje.

FERIJA. Infantas Karlas...

KARALIUS. Jis turėjo draugą,
Kuris dėl jo gyvybę paaukojo!
O aš su juo pasidalinęs būčiau
Regentyste. Kaip išdidžiai jis žvelgė!
Iš sosto taip nežiūrima. Neveltui
Infantas savo pergale didžiavos.
Jo sielvartas parodė, kas jam buvo
Markizas šis. Užgydoma žaizda
Tiek skausmo nesuteikia! O, kad jis
Dar būtų gyvas! Indiją už jį
Galėčiau atiduot. Aš visagalis, -
O mirusio prikelti negaliu,
O negaliu atitaisyti klaidos!
Iš kapo nebegrįžtama. Gal manot,
Kad aš laimingas? Vienas mirtingasis
Nereiškė pagarbos man – jis karste.
Bet kas man iš gyvųjų? Vienas vyras,
Viena laisva dvasia tepasirodė
Per visą šimtmetį... bet ir jinai
Mane paniekino ir mirė.

ALBA. Kam

Mes dar gyvenam? Į kapus, ispanai!

Jisai net miręs atima iš mūsų

Karaliaus širdį!

KARALIUS. *(Atsisėda, parėmęs rankomis galvą.)*

Jeigu už mane

Jis būtų miręs! Taip aš jį mylėjau!

Labiau už tikrą sūnų. Jo jaunystė

Tai buvo mano naujas rytas. O,

Ko aš iš jo tikėjau! Pirmą žmogų

Aš šitaip pamilau. Lai būt prakeikus

Mane visa Europa, - man vis tiek.

Jo vieno aš ieškojau dėkingumo.

DOMINGO. Kokiais gi apžavais...

KARALIUS. Ir kam skirta

Ši jo auka? Vaikiūkščiui? Mano sūnui?

Nieku būdu. Dėl vaikiščio nemirs

Markizas Posa. Netikiu. Jo širdį

Ne bičiulystės pavergė aistra.

Visos žmonijos ateičiai jį plakė.

Surado soste jis savoms idėjoms

Palankią dirvą – ir paliko ją.

Tokios žmonijos siekių išdavystės

Jis negalėtų sau atleisti! Ne, ne.

Pažįstu jį. Gal manote, kad jis

Pilypą iškeitė į Karlą? Senį

Atstūmė jis vardan drąsaus jaunuolio,

Vardan savų idėjų šalininko.

Tėvo saulėlydis jau nebevertas

Didžių darbų – geriau juos patausot

Sūnaus saulėtam rytui. Taip, man aišku!

Jie laukia mano pražūties.

ALBA. Skaitykit:

Gal šie laiškai suteiks jums ištvėrmės.

KARALIUS. *(Pakyla.)*

Jis apsišovė. Aš dar gyvas. Ačiū
Tau, prigimtie! Aš gyslose jaučiu
Jaunuolio jėgą. Aš dar pasijuoksiu
Iš šito minkštapročio. Beprotybe
Taps visos jo fantastiškos idėjos.
Jis mirė kvailio mirtimi, pražudęs
Ir savo šimtmetį ir savo draugą!
Dar parodysiu kas aš. Pasaulis
Dar mano – vakarui vienam. Ir aš
Tą vakarą taip išnaudot mokėsiu,
Jog dešimt amžių ant juodų degėsių
Žolė nežels. Jisai mane atstūmė,
Vardan žmonijos, vardan savo stabo;
Lai žmonija už jį ir atgailaus!
Nuo jo lėlės pradėsiu.

(Hercogui Albai)

Kur infantas?

Tiesa, neišgirdau: kas per laiškai?

ALBA. Laiškai šie, sire, adresuoti princui.

Tai Posos palikimas.

(Karalius perbėga akimis laiškus. Visi susirinkusieji atidžiai jį seka. Jis atiduoda laiškus ir nebylus pereina per kambarį.)

KARALIUS. Lai atvyksta

Čia kardinolas inkvizitorius.

Lai paaukos man valandėlę laiko.

(Vienas grandas išeina. Karalius vėl paima popierius, perskaito ir vėl padeda.)

Vadinas, šiąnakt?

TAKSIS. Šiąnakt, lygiai antrą

Prie vienuolyno privažiuos arkliai.

ALBA. Ir mano pasiųstieji žmonės matė,
Kad vienuolynan nešami kelionės
Daiktai, karūnos herbais pažymėti.

FERIJA. Iš maurų agentų jos didenybės
Vardu išgautos stambios sumos, skirtos
Išsiųst į Briuselį.

KARALIUS. Infantas kur?

ALBA. Mes jį palikom prie maltiečio kūno.

KARALIUS. Pas karalienę dar tebėr šviesa?

ALBA. Tenai seniai tylu. Kambarines
Jinai anksčiau kaip paprastai atleido.
O hercogė de Arkos, paskutinė
Išėjusi iš miegamojo, ją
Užmigusių paliko.

*(Jėina leibgvardijos karininkas, pasiveda hercogą Feriją nuošalin ir šnabždasi su juo. Šis sumišęs
kreipiasi į hercogą Albą. Visi kiti grūdasi aplink. Girdėti bendras tarpusavio šnabždesys.)*

FERIJA, TAKSIS, DOMINGO. (Kartu.)

Keista!

KARALIUS. Kas

Įvyko?

FERIJA. Sire, patikėt sunku...

DOMINGO. Šveicarai, du sargybiniai, sugrįžę

Iš savo postų, praneša.. Tačiau

Juokinga net sakyti.

KARALIUS. Na?

ALBA. Jie sako,

Kad rūmų kairiajame sparne regėję
Velionio imperatoriaus vaiduoklį,
Kuris drąsiais ir iškilmingais žingsniais
Pro juos praėjęs. Lygiai tą pat teigia
Kiti sargybiniai, pridurdami,

Kad šmėkla pasislėpusi karalienės
Kambaryje.

KARALIUS. Ar nieks nebandė jo prakalbinti?

KARININKAS. Nedrįso nieks. Kalbėdami maldas,
Jie šmėklą pagarbiai praleido.

KARALIUS. Vaiduoklis karalienės kambary
Pradingo?

KARININKAS. Taip, jos priėmimo salėj.

(Bendra tyla.)

KARALIUS. *(Skubiai atsigrįžta.)*

Ką mano grandai?

ALBA. Sire, mes bežadžiai.

KARALIUS. *(Kiek pasvarstęs, karininkui.)*

Sukelt visus sargybinius ant kojų.

Apstot praėjimus ton pusėn. Aš

Su šmėkla noriu pakalbėti.

(Karininkas išeina. Pasirodo pažas.)

PAŽAS. Sire!

Didysis inkvizitorius.

KARALIUS. Gerai.

Išeikite visi.

(Pora dominikonų įveda lazda pasiramščiuojantį kardinolą didįjį inkvizitorių – devyniasdešimties metų aklą senį. Jam praeinant pro grandų eiles, pastarieji puola prieš jį ant kelių, paliesdami jo rūbų apkraštus. Kardinolas juos laimina. Visi išeina.)

DEŠIMTOJI SCENA

(Karalius ir didysis inkvizitorius.)

INKVIZITORIUS. Aš stoviu prieš

Karalių?

KARALIUS. Taip.

INKVIZITORIUS. Nebemaniau, kad būsiu
Jums reikalingas.

KARALIUS. Praeities dienas
Aš prikeliu. Infantas don Pilypas
Vėl mokytojo prašo patarimo.

INKVIZITORIUS. Jūs didis tėvas, mano mokinys,
Apsieidavo be jų.

KARALIUS. Tuo laimingesnis
Buvo jisai. Aš žmogų nužudžiau
Ir nerandu ramybės...

INKVIZITORIUS. O už ką
Nužudėt jį?

KARALIUS. Už klaidą apgavystę...

INKVIZITORIUS. Žinau.

KARALIUS. Jūs žinote? Iš kur? Seniai?

INKVIZITORIUS. Ką jūs tikrai šįvakar sužinojot,
Man žinoma daug metų.

KARALIUS. Jūs žinojot,
Kam patekau aš į rankas? Kodėl
Lig šiol tylėjot?

INKVIZITORIUS. Aš pirma paklausiu:
Kodėl neprašėt mūsų patarimo,
Kai puolėte į glėbį šitam žmogui?
Jūs perkandot jį! Jūs iš pirmo žvilgsnio
Eretiką pažinot! Kam šią auką
Jūs gelbėjote nuo šventos bausmės?
Iššaukiantis žaidimas! Jei karalius,
Pavirtęs slapukautoju, bendrauja
Už mūsų nugaros su mūsų priešu, -
Ko gero laukt? Jei vieno jūs pagailit,
Tai kokia teise drįstam paaukot

Tiek tūkstančių?

KARALIUS. Jis irgi paaukotas.

INKVIZITORIUS. O ne! Jis nužudytas - negarbingai

Ir šventvagiškai! Pasaūno šūvis

Praliejo kraują, kurs priklausė mums,

Turėjo būt mūs garbei atnašautas.

Kas davė teisę jums pasikėsint

Į šventą ordino neliečiamybę?

KARALIUS. Atleisk. Nesuvaldžiau jausmų.

INKVIZITORIUS. Jausmų?

Gal jūs dar vis infantas don Pilypas?

Gal vienas aš tepasenau? Jausmų!

(Su pasipiktinimu, linguodamas galvą.)

Duok sąžinės jiems laisvę, jeigu taip,

Jei pats save supančioji.

KARALIUS. Turėk

Kantrybės su manim. Aš dar

Tuos reikaluos esu naujokas.

INKVIZITORIUS. Ne!

Aš nepatenkintas jumis. Jūs griaunat

Ką savo rankom statėt šitiek metų.

KARALIUS. Aš jam žiūrėjau į akis. Atleisk,

Jei aš mirtingai prigimčiai lenkiuos.

INKVIZITORIUS. Jei ieškote užuojautos, vadinas,

Jūs pripažįstat žmones sau lygiais.

Tad, leiskite paklausti, kokia teise

Jūs valdote sau lygius?

KARALIUS. *(Susmunka į krėslą.)*

Aš esu

Niekingas mirtingasis. Sutvėrimas

Negali to, ką gali sutvėrėjas.

INKVIZITORIUS. Ne, sire. Neapgausite manęs.

Aš jus matau kiaurai. Sumanėt jūs

Išsivaduoti iš ordino grandinių.

Jūs norit laisvas, vienas būt.

(Stabtelė. Karalius tyli.)

Tai kerštas jums. Dėkokite bažnyčiai,

Kad ji taip motiniškai baudžia jus.

Jei aklas būdamas, neklausiat kelio,

Suklumpate. Tatai jum pamoka.

Jūs grįžtate pas mus: jei nestovėčiau

Dabar prieš jus – prisiekiu dangumi! –

Stovėtumėt rytoj jūs prieš mane.

KARALIUS. Kas per kalba! Valdykitės, vienuoli!

Aš šito nepakęsiu. Aš nepratęs

Klausyt tokių kalbų.

INKVIZITORIUS. O neiškvieskit

Čia Samuelio dvasios! Aš daviau

Ispanijai du karalius. Galvojau

Kad nepajudinami mano kūriniai.

Matau, kaip žūsta mano darbo vaisiai,

Pats don Pilypas griauna mano rūmą.

Tad ko gi jūs pasikvietėt mane?

Kam reikalingas aš? Nesinorėtų

Man antrąkart ateit čionai.

KARALIUS. Dar vienas,

Ir paskutinis klausimas, po to –

Keliauk ramybėj. O dabar užmirškim

Kas buvo – susitaikinkim. Gerai?

INKVIZITORIUS. Jeigu Pilypas nusižemins.

KARALIUS. *(Patylėjęs.)*

Mano

Sūnus maištaut sumanė.

INKVIZITORIUS. Na, o jūs ką?

KARALIUS. Kol kas dar nieko – arba...

INKVIZITORIUS. Kas tas „arba“?

KARALIUS. Jeigu neleisiu jam pabėgt, - turi man leist jį nužudyti.

INKVIZITORIUS. Na ir kas?

KARALIUS. Ar tu

Gali tikybą tokią man sukurt,

Kuri sūnaus nužudymą atleistų?

INKVIZITORIUS. Kad amžiną atpirktų teisingumą

Dievo sūnus ant kryžiaus mirė.

KARALIUS. Gal

Įteigsi mintį šią visai Europai?

INKVIZITORIUS. Visur, kur kryžiaus garbinamas.

KARALIUS. Aš

Einu prieš prigimtį – gal tu ir šitą

Galingą balsą užslopint gali?

INKVIZITORIUS. Tikėjimas nepaiso prigimties.

KARALIUS. Jei patikėsiu tau teisėjo kirvj,

Galiu aš likti nuošaly?

INKVIZITORIUS. Aš pats

Nuteisiu jį.

KARALIUS. Sūnus jis man vienturtis.

Kam aš paliksiu viską.

INKVIZITORIUS. Jau geriau

Puvimui negu laisvei.

KARALIUS. *(Pakyla.)*

Taip, geriau.

Tad einam.

INKVIZITORIUS. Kur?

KARALIUS. Aš perduosiu tau auką.

(Išveda jį.)

PASKUTINIOJI SCENA

(Karalienės kambarys.

Karlas. Karalienė. Vėliau karalius ir palyda.)

KARLAS. *(Vienuolio rūbais, su kauke, kurią tuoj pat nusiima; po pažastim – nuogas kardas. Kambaryje visiška tamsa. Jis eina prie durų, kurios tuo metu atsidaro. Naktiniais rūbais, su degančia žvake rankoje, išeina karalienė. Karlas priklaupia prieš ją ant vieno kelio.)*

Elzbieta!

KARALIENĖ. *(Žiūrėdama į jį su tyliu liūdesiu.)*

Štai koks mūsų susitikimas!

KARLAS. Deja, toksai!

(Tyla.)

KARALIENĖ. *(Bando susitvardyti.)*

Palikite. Mes, Karlai,

Viens kito negraudinsime. Netinka

Mums ašarom ir sielvartu minėt

Garbingąjį velionį. Mažesnėms

Bėdom palikim ašaras! Jisai

Už jus gyvybę paaukojo! Gal

Didžioji jo širdis praliejo kraują

Vardan tuščios svajonės? Karlai, aš

Jam laidavau už jus. Ir jis laimingas

Paliko mus, tikėdamas mumis.

Manau, kad man neteks sulaužyt žodžio?

KARLAS. *(Įkvėptai.)*

O aš pastatysiu jam paminklą,

Kokio karaliams nieks dar nepastatė.

Lai ant jo kapo rojus pražydės!

KARALIENĖ. Džiaugiuos aš, Karlai, jūsų tvirtumu!

Tokia didžioji jo mirties prasmė!
Tokia valia jo paskutinė. Aš
Prisiekiu jam už jus ir už save
Įvykdyt ją – ir primenu dabar.
Ir dar jam vieną pažadą daviau aš
Prieš mirtį... Ir... Kam aš turiu tylėt? –
Jis patikėjo savo Karlą man.
Aš nesislėpsiu ir nebebijosiu
Žmonių akių. Drąsi būk, mano draugyste!
Prabilk, širdie! Neveltui mūsų meilę
Vadino jis dorybe. Aš tikiu juo,
Todėl nuo šiol...
KARLAS. Nebaikit, karaliene!
Giliu miegu miegojau aš lig šiol.
Mylėjau jus, bet nubudau. Užmirškim
Kas buvo. Gražinu aš jūsų laiškus.
O mano sunaikinkit. Nebedrumsiu
Aš jums ramybės. Žuvo viskas. Man
Krūtinėje tauri ugnis liepsnoja.
O mano meilė ilsis kapuose.
Ir jokie žemiški jausmai manęs
Nebepavergs.
(Patylėjęs, paėmęs jos ranką.)
Turiu aš atsisveikint
Su motina. Galop aš supratau:
Yra vertesnis ir aukštesnis gėris
Už aistrą jus laimėt – viena naktis
Išjudino tingiųjų metų srovę,
Ir aš pirm laiko vyru pavirtau.
Man šiam pasaulyj nēr daugiau kas veikt,
Kaip gerbt šventą atminimą... Aš

Sau nieko nebetrokštu...

(Prieina prie pat karalienės, kuri užsidengia veidą rankomis.)

Mano motin,

Jūs turit dar ką nors man pasakyt?

KARALIENĖ. Ak, Karlai, aš verkiu... Man per sunku...

Tačiau, tikėkit, aš gėriuos jumis.

KARLAS. Jūs buvote vienintelė, kam jis

Draugystę mūsų atskleidė. Tad jūs

Ir liksit man vienintelė šioj žemėj.

Ir neieškosiu aš geresnio draugo,

Kaip neieškojau ligi šiol kitos

Sau mylimos. O jei apvaizda leis

Užžengti man į sostą – nesutepsiu

Garbės, priklausančios karaliaus našlei.

(Scenos gilumoje judviejų nepastebėtas pasirodo karalius, lydimas didžiojo inkvizitoriaus ir grandų.)

Aš palieku Ispaniją, o tėvo

Nebeišvysiu niekad. Nelaikau

Daugiau jo tėvu. Jis manoj širdyj

Nužudė prigimtį. Jūs būkit jo

Žmona kaip ir anksčiau. Jis tik sūnaus

Neteko. Jūs sugrįžtat jam, Elzbieta.

Išlaisvint savo tautą. Jei sugrįšiu,

Tai grįšiu būt karalium Madride.

Dabar sudie... *(Bučiuoja ją.)*

KARALIENĖ. O Karlai! Aš savęs

Nebepažįstu! Taip, aš negaliu

Prilygti jūsų vyriškai didybei,

Bet suprantu jus ir gėriuos jumis.

KARLAS. Koks tvirtas aš, Elzbieta! Aš laikiau

Jus glėbyje ir nesusvyravau.

O vakar niekas net mirties bausme
Iš mano rankų jus nebūt išplėšęs.

(Paleidžia ją.)

Bet – viskas. Drąsiai iššūkį metu
Mirtingojo likimui. Aš glėby
Turėjau jus ir nesusvyravau.
Bet kas tai? Jūs negirdit nieko?

(Muša laikrodį.)

KARALIENĖ. Aš

Girdžiu tik šiurpulingą varpo garsą,
Kuris jau skelbia mums išsiskyrimą.

KARLAS. Labanakt, motin. Pirmą savo laišką

Iš Gento jum išsiųsiu, - lai visi
Sužino mūsų paslaptį. Aš stosiu
Su don Pilypu atviro kovon.
Nebėr ko mums nuo vienas kito slėptis.
Ir jūs nebokit viešumos. Tai buvo
Jau paskutinė mano apgavystė.

(Nori paimti kaukę.)

KARALIUS. *(Atsistojęs tarp jų.)*

Taip, paskutinė!

(Karalienė alpsta.)

KARLAS. *(Puola prie jos ir pastveria ant rankų.)*

Ne, jina! nemirus!

Dangau ir žeme!

KARALIUS. *(Šaltai ir tyliai didžiajam inkvizitoriui.)*

Savo, kardinole,

Aš padariau. Atėjo jums eilė.

(Jis išeina.)